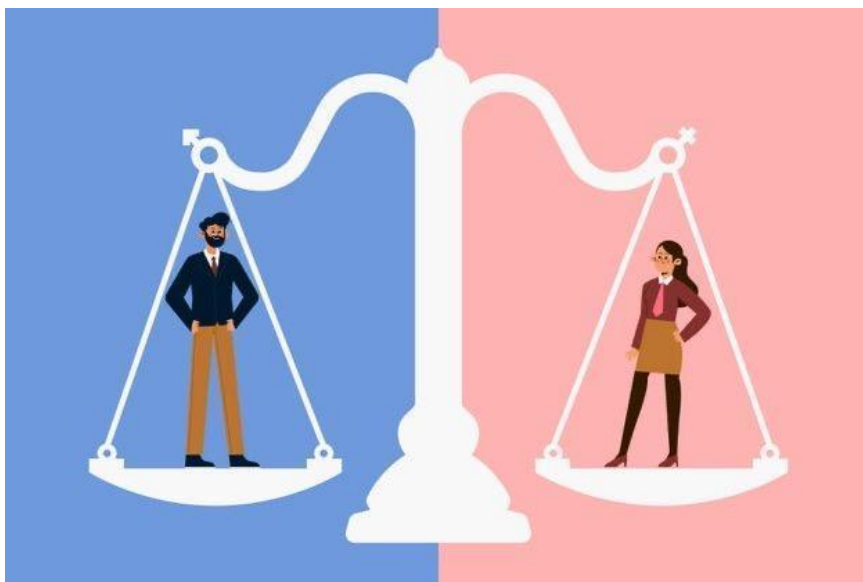

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Бібліотека

Дослідження гендерної рівності

Анотований бібліографічний показчик

Київ 2025

УДК 305:016

Укладач:

Юлія Лавріненко

Загальна редакція:

Сніжана Гузенко

Дослідження гендерної рівності : анотований бібліографічний покажчик / уклад. Юлія Лавріненко ; ред. Сніжана Гузенко ; Київський столичний університет імені Грінченка, Бібліотека. – Київ, 2025. – 129 с.

Анотований бібліографічний покажчик, підготовлений бібліотекою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, висвітлює проблематику гендерної рівності як важливий складник демократичного суспільства. У виданні систематизовано наукові праці, методичні матеріали та публікації, що розкривають різні аспекти гендерних студій і прав людини. Покажчик адресовано науковцям, викладачам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними дослідженнями у сфері гендерної рівності.

Зміст

Передмова	4
Нормативні документи з питань гендерної рівності	7
Гендерна політика	9
Освітній простір та гендер	15
Гендер у суспільстві: рівність, нерівність і соціальні виміри	40
Гендерна рівність у культурі та мистецтві	61
Гендерна рівність та права людини	91
Гендерні аспекти шлюбно-сімейних стосунків	97
Іменний показник	130

Передмова

У сучасному суспільстві питання гендерної рівності набувають особливого значення, адже вони безпосередньо пов'язані з демократичним розвитком, утвердженням прав людини та побудовою справедливого суспільства. Проблеми рівних можливостей жінок і чоловіків виходять за межі окремих держав і стають предметом глобальної уваги міжнародних організацій, урядів, науковців, освітян та громадських активістів. Вони охоплюють найрізноманітніші сфери життя: від доступу до якісної освіти й науки до участі у політичному житті, від культурних практик до економічних відносин та охорони здоров'я. Саме тому вивчення гендерних аспектів сучасного світу є не лише науковим завданням, а й важливим суспільним викликом, що сприяє формуванню культури рівності, взаємоповаги та толерантності.

У цьому контексті бібліографічні ресурси відіграють важливу роль, оскільки вони систематизують та узагальнюють наукові напрацювання, полегшують доступ до актуальних досліджень і сприяють ефективному використанню інформації у навчальній та дослідницькій діяльності.

Представлений анотований бібліографічний покажчик покликаний стати орієнтиром у багатогранному полі гендерних студій і допомогти користувачам швидко знаходити потрібні джерела за тематикою.

Покажчик структуровано за такими розділами:

- **Нормативні документи гендерної рівності** – включають міжнародні та національні акти, що визначають правові засади забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків.
- **Освітній простір і гендер** – висвітлює питання рівного доступу до освіти, формування безпечного навчального середовища та розвитку гендерної компетентності.
- **Гендер у суспільстві: рівність, нерівність, соціальні виміри** – матеріали розділу висвітлюють різні соціальні виміри гендерних відносин та сприяють розумінню їхнього впливу на розвиток сучасного суспільства.
- **Гендерна рівність у культурі та мистецтві** – розділ, що висвітлює відображення гендерної проблематики у різних видах мистецтва та аналізує вплив культурних практик на формування уявлень про ролі жінок і чоловіків.
- **Гендерна рівність та права людини** – акцентує увагу на взаємозв'язку гендерної політики з універсальними правами особистості.
- **Гендерні аспекти шлюбно-сімейних стосунків** – охоплюють проблематику приватної сфери, яка безпосередньо впливає на добробут родини й розвиток суспільства загалом.

- **Гендерні дослідження в Інституційному репозиторії Університету Грінченка** – містить добірку наукових статей і досліджень, представлених у репозиторії університету, що розкривають різні підходи до аналізу гендерних відносин у сфері освіти, культури, політики та соціального життя.

Кожне джерело супроводжується короткою анотацією, яка допомагає швидко зорієнтуватися у змісті та визначити його актуальність для навчальної чи наукової діяльності.

Завершує видання **іменний покажчик**, що полегшує пошук інформації за авторською ознакою.

У бібліографічних описах збережено авторський варіант написання терміна «**гендер/гендер**», проте у тексті покажчика вживається уніфікована форма «гендер» відповідно до норм Українського правопису, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року № 437.

Маємо надію, що цей покажчик стане корисним інструментом для науковців, дослідників, студентів та всіх, хто прагне поглибити знання у сфері гендерних досліджень та сприятиме подальшому розвитку культури рівності в українському суспільстві.

Нормативні документи з питань гендерної рівності

1. **Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок** [Електронний ресурс] : документ № 995_207, чинний, поточна редакція від 06.10.1999, підстава № 995_794 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 11.09.2025).
2. **Пекінська декларація** [Електронний ресурс] : прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_507 (дата звернення: 20.05.2025).
3. **Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності** : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020, № 1517-р : станом на 02.12.2020 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).
4. **Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків** [Електронний ресурс] : Закон України від 08.09.2005, № 2866-IV : станом на 19.12.2024 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 20.05.2025).
5. **Про запобігання та протидію домашньому насильству** [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2017, № 2229-VIII : станом на 19.12.2024 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 20.05.2025).
6. **Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні** [Електронний ресурс] : Закон України від 06.09.2012, № 5207-VI : станом на 30.05.2014 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 20.05.2025).
7. **Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року** : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2018, № 273 : станом на 26.09.2020 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

8. **Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року** : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020, № 1544-р : станом на 16.12.2022. // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

9. **Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами** [Електронний ресурс] : Закон України від 20.06.2022, № 2319-IX : станом на 02.07.2022 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

10. **Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки** : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022, № 752-р : станом на 02.05.2025 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

11. **Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності** : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020, № 1128-р : станом на 16.09.2020 // Законодавство України : вебсайт. – Електрон. дані. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

Гендерна політика

12. 10 топ гендерної політики / Міжнародний жіночий правозахисний центр "Ла Страда-Україна", гендерна стратегічна платформа, Міністерство освіти і науки України, Комітет ВР України з питань прав людини, нац. меншин і міжнац. відносин. – Київ : Україна, 2013. – 48 с.

Публікація представляє збірку матеріалів, присвячених питанням гендерної політики, поданих у стислій та конструктивній формі. Видання підготовлене за участі експертток у сфері гендерних досліджень, а також представниць громадських організацій та ініціатив, серед яких Гендерна стратегічна платформа, Інформаційно-консультативний жіночий центр, Київський центр гендерних досліджень, Музей історії жіноцтва, жіночого та гендерного руху. Збірка стане корисним ресурсом для дослідників, освітян, активістів і всіх, хто цікавиться сучасними тенденціями розвитку гендерної політики в Україні.

13. Впровадження гендерних підходів у діяльність органів виконавчої влади : практичний посібник для державних службовців. – К. І. С., 2004. – 179 с.

Посібник підготовлений фахівцями з гендерних питань і має на меті надати державним службовцям практичну допомогу у виробленні пропозицій щодо формування гендерної політики в різних сферах. У виданні узагальнено матеріали українських та зарубіжних авторів, зокрема: практичного посібника «Впровадження гендерних підходів» (А. Нієманіс), книги «Міжнародний досвід гендерних перетворень. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності» (Т. Мельник). Посібник рекомендований Міністерством юстиції України для використання в нормотворчій діяльності, підготовці пропозицій і рекомендацій з формування політики, а також при написанні аналітичних та інших доповідей.

14. Гендерні аспекти державної служби : монографія / ред. Б. Кравченко. – Київ : Основи, 2002. – 335 с.

У монографії розкрито структуру та функції управління персоналом державної служби в контексті адміністративної реформи та досліджено вплив гендерної політики у процесі управління персоналом. Автори висвітлюють суть гендерних відмінностей, докладно аналізують гендерну політику в Україні та гендерні проблеми державної служби.

15. Голуб О. А. Гендерна рівність як складова розвитку соціальної держави / О. А. Голуб // Держава і право : збірник наукових праць. – 2018. – Вип. 79. – С. 89–96.

У праці розглянуто типологію соціальних держав, здійснено класифікацію країн та проаналізовано гендерну складову у функціонуванні національних правових систем. Автор визначає забезпечення гендерної рівності як один із ключових напрямів діяльності соціальної держави та акцентує увагу на сучасних підходах до типології соціальних держав і їхніх правових систем.

16. Гендерна політика в нормативно-правових документах [Електронний ресурс]. Ч. 1 / Г. Жуковська [та ін.] ; редактор К. Левченко ; Національна академія державного управління при Президентіві України, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). – Електронні текстові дані. – Київ, 2020. – 186 с. – URL: <https://ccu.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

Видання зосереджується на питаннях нормативно-правового забезпечення формування та реалізації державної політики у галузі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. Розглядається становлення та розвиток законодавства та підходів до формування державної гендерної політики, аналізуються загальні підходи, механізми та інструменти її реалізації.

17. Гендерна політика в системі державного управління : підручник / М. М. Білинська та ін. ; за заг. ред. М. М. Білинської. – Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. – 132 с.

У підручнику розкрито головні засади гендерної політики в системі державного управління. Проаналізовано зарубіжне законодавство про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Визначено світові тенденції розвитку гендерної політики, висвітлено гендерні стратегії.

18. Загурська-Антонюк В. Ф. Гендерне питання у державному управлінні / В. Ф. Загурська-Антонюк // Інвестиції: практика та досвід : науково-практичний журнал. – 2019. – № 23. – С. 115–120.

У статті здійснено суспільно-політичний аналіз механізмів регулювання проблем гендерної рівності в системі державного управління як у світовому, так і в українському контексті. Розкрито історичні передумови становлення гендерної політики та вплив емансипаційного руху на подолання патріархальних традицій у суспільстві. Узагальнено дослідження зарубіжних науковців (Г. Рабіна, А. Річа, Р. Столпера, С. де

Бовуа, С. Волбі, К. Мілет, С. Файерстоун) щодо становища жінки в суспільному та політичному житті. Акцентовано увагу на суперечності між формальним закріпленням рівних прав і фактичним збереженням дискримінаційних практик. Підкреслено актуальність формування практичної моделі гендерної співпраці, що може стати важливим чинником соціально-політичної стабілізації України в умовах сучасних викликів, зокрема військової кризи.

19. Козерод О. В. Гендерні аспекти історії українського єврейства (на прикладі періоду 20-х років ХХ ст.) / О. В. Козерод ; Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – Київ, 2013. – 101 с.

Наукова праця присвячена аналізу історії європейських жінок у 1920-х роках ХХ ст. та діяльності жіночих організацій в Україні у період нової економічної політики. У роботі розглянуто ключові аспекти участі жіноцтва у політичному, культурному житті та сіоністському русі 1921–1929 рр. Зроблено висновки щодо ролі європейського жіноцтва в розвитку суспільних процесів цього періоду. Видання адресоване науковцям, дослідникам у сфері етнополітики, державного управління, історії України та всім, хто цікавиться проблемами української іудаїки.

20. Консервативна політика : альманах. Випуск 1 / Кабінет експертів ; упорядник Р. Кухарчук. – Київ : Всі разом!, 2022. – 96 с.

Альманах є ґрунтовною збіркою публіцистичних і наукових статей резидентів Кабінету експертів, присвячених різним аспектам консервативної політики. Видання має на меті поглиблення розуміння сутності консерватизму, його історичних підвалин, розвитку в Європі та США, а також форм реалізації консервативного світогляду в економіці, освіті та державотворенні. Збірка стане корисною для науковців, дослідників, студентів і всіх, хто цікавиться суспільно-політичними течіями. Альманах також декларує відкритість до подальших досліджень і дискусій у сфері консерватизму, запрошуючи експертів долучатися до вивчення та практичної імплементації його цінностей.

21. Лабур О. Київська кінофабрика ВУФКУ та фільм О. Каплера «Право на жінку»: історія однієї заборони [Електронний ресурс] / О. Лабур. – Електронні текстові дані // Київські історичні студії = Kyiv Historical Studies. – Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. – № 2. – С. 78–87. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2017.211>

У статті розглядаються умови створення та заборони фільму О. Каплера «Право на жінку», виробленого на київській кінофабриці ВУФКУ. У центрі уваги – перипетії політичного, культурного та ідеологічного характеру, які вплинули на заборону фільму. Показана

залежність його заборони від зміни кон'юнктури в гендерній політиці СРСР, гендерного конфлікту, спричиненого цією політикою, та ліквідації самого ВУФКУ.

22. Людина, суспільство, держава: гендерний вимір : колективна монографія / Національний авіаційний університет, ГО «Ла Страда-Україна» ; редактор: К. Б. Левченко, І. М. Сопілко. – Київ ; Одеса : Фенікс, 2024. – 324 с.

У колективній монографії узагальнено міждисциплінарні аспекти наукових засад формування та реалізації гендерної політики в Україні.

23. Нормативно-методичні основи гендерних перетворень : навч. посіб. / Канадсько-український гендерний фонд ; Міністерство України у справах сім'ї та молоді. – Київ, 2004. – 260 с.

До збірника увійшли міжнародні та вітчизняні нормативні й методичні документи з гендерної проблематики, базові для формування національних гендерних стратегій та планів дій у сфері гендерних перетворень.

24. Пархоменко-Куцевіл О. І. Удосконалення нормативно-правових засад формування державної гендерної політики в Україні / О. І. Пархоменко-Куцевіл // Медико-психологічні аспекти реабілітації й абілітації в епоху турбулентності : збірник наукових праць / Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України. – Київ : КВІЦ, 2021. – С. 239–241.

У статті проаналізовано сучасні нормативно-правові засади формування державної гендерної політики в Україні. Розглянуто створення механізмів гендерно-правової експертизи, інституційних структур та бюджетних програм. Наголошено на відсутності системного документа, що визначав би єдину стратегію розвитку у цій сфері. Запропоновано удосконалення проєкту Національної стратегії до 2030 року з урахуванням стратегічних цілей, моніторингу та впровадження міжнародних практик.

25. Салкуцан С. М., Кринець Л. В. Гендерна політика НАТО: історичний аспект і досвід інтеграції / С. М. Салкуцан, Л. В. Кринець // Наука і оборона : науково-теоретичний та науково-практичний журнал. – 2019. – № 3. – С. 21–24.

У статті окреслено засади гендерної політики НАТО та проаналізовано шляхи інтеграції Збройних Сил України до стандартів Альянсу щодо дотримання принципу гендерної рівності. Показано, що у країнах-членах НАТО гендерна рівність передбачає рівні права, обов'язки та умови служби для військовослужбовців незалежно від статі. Політика Альянсу

поширюється і на країни-партнери, зокрема Україну, та реалізується через виконання резолюцій Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека». Розкрито механізми координації, освітні програми та поняття «гендерної інтеграції», що визначає стратегічний підхід НАТО до забезпечення рівності у військовій сфері.

26. Саніахметова Н. О. Правовий захист підприємства в Україні : навч. посіб. / Н. О. Саніахметова ; Одеська держ. юрид. академія. – Київ : Юрінком інтер, 1999. – 332 с.

У праці проаналізовано правові засоби захисту суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, подано системний аналіз чинного законодавства про підприємництво. Розглянута практика його застосування.

27. Сидоренко В. Гендерний паритет як чинник української державності (в контексті державної загальнонаціональної та регіональної політики) / В. Сидоренко // Молода нація : альманах / ред. І. Гирич. – Київ : Смолоскип, 2006. – 4 (41). – С. 203–212.

У статті наголошується, що дотримання гендерної рівності є необхідною передумовою розвитку української державності, зокрема у контексті реалізації потенціалу жінок і чоловіків та забезпечення інтеграції України до європейського співтовариства.

28. Klynina T. «Female face» of American diplomacy [Електронний ресурс] = «Жіноче обличчя» американської дипломатії / Т. Klynina. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2019. – № 6. – С. 70–74. – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.6\(164\).186918](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.6(164).186918)

У статті досліджується місце і роль жінок у дипломатичній службі США від початку XX ст. до початку XXI ст. Простежено еволюцію участі жінок у дипломатії від періоду повного відсторонення до поступового зростання їхньої присутності після здобуття виборчих прав у 1922 р. Окреслено основні бар'єри, з якими стикалися жінки в Державному департаменті, зокрема дискримінаційні практики та обмеження кар'єрного зростання. Показано динаміку зростання кількості жінок-дипломатів після Другої світової війни та їхнього утвердження на керівних посадах у період президентств Б. Клінтона та Б. Обами. Наведено статистичні дані щодо представництва жінок на посаді послів у різні історичні періоди.

29. The Political Economy of Japan's Low Fertility / edited by Frances McCall Rosenbluth. – Stanford, Calif. : Stanford University Press, 2007. – xiii p. : il ; 222 p.

Книга присвячена аналізу проблеми зниження народжуваності в Японії крізь призму гендерної політики та ринку праці. Автори показують

парадокс: у країнах із розвинутою політикою рівності рівень народжуваності є вищим, тоді як у Японії, де ринок праці залишається малосприятливим для жінок, він стрімко падає. Висвітлюється вплив гендерної дискримінації, нестачі підтримки сімей і догляду за дітьми на відмову жінок від материнства. Запропоновані політичні рекомендації мають значення не лише для Японії, але й для інших сучасних демократичних держав, які переживають подібну демографічну кризу.

Освітній простір та гендер

30. **Андріюц Л. О. Особливості гендерних уявлень** / Л. О. Андріюц // Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації : збірник наукових і навчально-методичних праць / ред.: О. В. Ковшар, Р. В. Кондратенко, Л. В. Кужільна. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 2. – С. 144–147.

Автор статті пропонує завідувачам та вихователям закладів дошкільної освіти привести предметно-розвивальне середовище у відповідність із зразковими переліками матеріалів і устаткування, які розроблені вченими. Пропонується внесення в середовище різних маркерів з акцентом на гендерну ідентичність і доповнення його специфічними матеріалами для дівчаток і хлопчиків.

31. **Антонов В. М. Гендерно-статева акмеологія** / В. М. Антонов ; Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Українська Академія Акмеології. – Одеса : Купрієнко СВ, 2016. – 128 с.

У праці розглядаються фундаментальні поняття та методологічні основи гендерології, статеології, акмеології та кібернетично-математичної акмеології. Проаналізовано проблеми кібернетично-акмеологічного підходу до гендерних і статевих досліджень, чинники потенційно-ресурсних можливостей особистості, а також етасологічні, гендерні та сексуальні аспекти кібернетичної акмеології. Висвітлено практичні напрями застосування кібернетично-акмеологічних досліджень, питання гендерно-синергетичної акмеології та гносеологічні аспекти використання інноваційних технологій. Видання орієнтоване на студентів, аспірантів, викладачів, науковців і всіх, хто прагне ознайомитися з концепціями гендерно-статевої акмеології.

32. **Антонова Ю. В., Антонов В. М. Освіта та наука як рушій сталого розвитку творчого гендерного потенціалу акме-особи** / Ю. В. Антонова, В. М. Антонов // Освіта для сталого розвитку: міжконтинентальний діалог інтелектуалів : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 12 листопада 2015 р., м. Київ / Київський університет імені Бориса Грінченка, Українсько-турецький центр «Сяйво», Українська академія акмеології. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – С. 35–43.

Досліджується проблема сталого розвитку суспільства на сучасному етапі. Розглядаються питання інноваційного гендерного потенціалу

акме-особи. Робиться висновок стосовно гармонійного розвитку суспільства на основі комплексного поєднання гендерного інтелекту.

33. Бобрицька В. І. Програма навчальної дисципліни «Гендерна педагогіка» як об'єкт проектування / В. І. Бобрицька // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць / Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України; ред.: В. О. Огнев'юк, І. Д. Бех, Л. Л. Хоружа. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2011. – № 15 (1). – С. 34–38.

У статті узагальнено досвід проектування вивчення навчальної дисципліни «Гендерна педагогіка» в умовах впровадження кредитно-модульної системи у багатoproфільному університеті. Обґрунтовано науково-методичний підхід до розроблення змістового, операційного та підсумково-оцінювального компонентів дисципліни, що сприяє ефективному засвоєнню знань та формуванню компетентностей студентів.

34. Богдан Ж. Визначення співвідношення емпатійних каналів та їхніх об'єктів відповідно до гендерного аспекту / Ж. Богдан, Д. Крамчанінова // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія : науково-практичний журнал. – 2019. – № 2. – С. 108–115.

У статті представлено огляд наукових підходів до визначення поняття емпатії. Проведено аналіз гендерних особливостей емпатії особистості. Визначено загальний рівень емпатії на основі проведеного експериментального дослідження, канали емпатії та її об'єкти в залежності від статі. Досліджено співвідношення емпатійних каналів та об'єктів емпатії особистості.

35. Богульська І. М. Такі різні хлопчики та дівчатка, або Особливості гендерного виховання дошкільників. Інтерактивне заняття з батьками / І. М. Богульська // Дошкільний навчальний заклад : для ДНЗ та батьків. – 2019. – № 1. – С. 33–35.

Стаття присвячена питанням гендерної ідентифікації дітей та ролі батьків у цьому процесі. Розглянуто стереотипи щодо виховання дівчаток і хлопчиків, надано рекомендації щодо усвідомлення унікальності та неповторності кожної дитини, а також створено простір для обміну батьківським досвідом.

36. Бондар І. Диференційоване фізичне виховання : навчальний посібник / І. Бондар. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 200 с.

Навчальний посібник містить матеріал одного з найважливіших розділів профільної навчальної дисципліни для студентів факультету фізичного виховання – «Теорії і методики фізичного виховання». Описано соматичні й функціональні особливості представників різної статі і віку та відмінності фізичного виховання для реалізації диференційованого підходу, особливості фізичного виховання з урахуванням показників фізичного розвитку і фізичної підготовленості; особливості методики занять зі школярами, скерованими до різних медичних груп з урахуванням їхніх показників; характеристики фізичного виховання школярів з урахуванням властивостей нервової системи. Кожен розділ завершується контрольними запитаннями та завданнями для самостійної роботи студента. Подано тлумачний словник основних термінів і понять. Для студентів вищих навчальних закладів, що готують фахівців із фізичного виховання і спорту, фізичної реабілітації та рекреації, викладачів, тренерів.

37. Бондар О. Ю. Особливості вживання інвективної лексики у жіночому діалогічному мовленні (на прикладі англійської, української та російської мов) / О. Ю. Бондар // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матеріали V щоріч. Всеукраїнської наук.-практ. конференції 9 квітня 2015 р. м. Київ / Міністерство освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, Благодійний фонд сприяння освіти імені Бориса Грінченка. – Київ, 2015. – С. 176–185.

Стаття присвячена розгляду основних підходів до поняття «інвектива». Проаналізовані особливості вживання інвективної лексики у жіночому персонажному мовленні на матеріалі сучасної прози. У результаті проведеного дослідження автор розробляє семантику класифікацію інвектив та виділяє універсальні й етносценічні риси їх вживання у діалогічному мовленні жінок, які належать до англійської, української та російської мовних спільнот.

38. Бондаренко К. Л. Зіставна лексикологія (гендерний та соціолінгвістичний аспект) : навчальний посібник для студ. факультетів іноземних мов / К. Л. Бондаренко, О. С. Бондаренко. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 167 с.

Навчальний посібник призначений для студентів старших курсів факультетів іноземних мов, які вивчають курс «Порівняльна лексикологія». Структура посібника дозволяє адаптувати матеріали до кредитно-модульної системи організації навчання відповідно до Болонської декларації. Він надає майбутнім перекладачам та філологам необхідні теоретичні та практичні знання у галузі зіставної лексикології.

39. Бочелюк В. Й. Психологія сексуальності : навчальний посібник для студентів спеціальності 8.03010201 – Психологія / В. Й. Бочелюк,

О. А. Черепехіна ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Київ : Скіф, 2023. – 309 с.

Навчальний посібник аналізує сучасний стан психології сексуальності, визначає її предмет, об'єкт та завдання, окреслює історію розвитку та методологію науки. Розглянуто психологічні особливості сексуальної поведінки чоловіків і жінок, проблеми сексуальності у працях класиків та сучасних психологів, соціально-психологічні аспекти любові, а також питання психологічного консультування та сексуальної терапії подружніх стосунків. Посібник містить тлумачення ключових термінів, поєднуючи поняття психології та сексології, і призначений для студентів, магістрів, аспірантів, викладачів та фахівців у сфері психології та сексології.

40. Важковиховуваність: справжня та уявна // Директор школи : для керівників навчальних закладів. – 2022. – № 6. – С. 24–28.

У статті розглядається завдання сучасної освіти щодо формування самодостатньої особистості, здатної творчо будувати власний внутрішній світ, брати відповідальність за свої вчинки, узгоджувати поведінку з суспільними нормами та активно брати участь у суспільних процесах.

41. Варикаша М. Гендерний дискурс: семіотичні аспекти / М. Варикаша // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2008. – № 7. – С. 83–89.

У статті досліджено семіотичні аспекти гендерної теорії суб'єкта та проаналізовано ключові праці Елен Сіксу, Люсі Ірігаре та Юлії Крістевої. Розглянуто проблеми жіночого письма і мови як дискусійного феномену. Дослідження цих аспектів сприяє глибшому науковому розумінню особливостей жіночої літератури та гендерних концепцій у сучасних гуманітарних науках.

42. Гедьо А. Розвиток освіти в Києві на сторінках газет «Нова Рада» й «Киевлянин» доби Центральної Ради / А. Гедьо, В. Шабранська // Київські історичні студії = Kyiv Historical Studies : науковий журнал. – 2022. – № 1. – С. 79–89.

У статті досліджено розвиток освітнього процесу в Києві доби Центральної Ради через матеріали щоденних видань «Нова Рада» та «Киевлянин». Проаналізовано різні підходи до висвітлення питань освіти, демократизації та українізації навчального середовища, а також виклики, з якими стикалися студенти, школярі та педагоги у 1917–1918 рр. Використання газетних публікацій дозволяє реконструювати повсякденне життя освітніх закладів, оцінити вплив революційних зрушень та дослідити умови вступу, специфіку навчання та соціально-гендерні характеристики абітурієнтів.

43. **Гендерна педагогіка = Gender Pedagogy : A Reader** : хрестоматія / ред. В. Гайденко ; пер.: В. Гайденко, А. Предборська. – Суми : Університетська книга, 2012. – 313 с.

У хрестоматії подано найсучасніший матеріал з гендерної педагогіки вітчизняних і зарубіжних авторів, праці яких уперше перекладені українською. Хрестоматія розрахована на широку аудиторію, яка виявляє інтерес до проблем взаємовідношення гендеру та статі, гендеру та освіти, стереотипів, соціалізації.

44. **Гендерна педагогіка = Gender pedagogy** : хрестоматія / ред. В. Гайденко ; пер.: В. А. Гайденко, А. В. Предборська. – Суми : Унів. книга, 2006. – 314 с.

У хрестоматії подано найсучасніший матеріал з гендерної педагогіки вітчизняних і зарубіжних авторів, праці яких уперше перекладені українською. Хрестоматія розрахована на широку аудиторію, яка виявляє інтерес до проблем взаємовідношення гендеру та статі, та освіти, стереотипів, соціалізації.

45. **Гендерний аудит закладів освіти. Методологія та критерії** // Завуч : всеукраїнська газета для заступників директорів НЗ. – 2022. – № 3/4. – С. 8–25.

Метою проведення гендерного аудиту є оцінювання стану забезпечення рівних прав жінок і чоловіків у закладах освіти, виявлення наявних проблем, визначення шляхів скорочення фактичної нерівності жінок і чоловіків і змін, що відбулися, а також підвищення обізнаності працівників щодо застосування комплексного гендерного підходу в їхній діяльності.

46. **Гендерні особливості самооцінки фізичного розвитку хлопців і дівчат середнього шкільного віку** / О. Марченко, В. Морозова // Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань) : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / МОН України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – С. 106–110.

У статті розглядається людина як синкретична система, у якій взаємопов'язані біологічне, особистісне та соціальне, та оцінюється вплив гендерного підходу на фізичне виховання школярів. Проаналізовано роль фізичної активності у формуванні фізичних, моральних і психічних якостей особистості, виявленні гендерних відмінностей і соціалізації учнів. Висвітлено значення комплексного вирішення педагогічних і

соціальних завдань для формування цілісної та гармонійно розвиненої особистості молоді.

47. **Горгота О. Пост-фемінізм та еволюція поняття «гендер»** / О. Горгота // Консервативна політика : альманах / Кабінет експертів. – Київ : Всі разом!, 2022. – Випуск 1. – С. 69–81.

У статті досліджується поняття «гендер» через призму еволюційного становлення його визначень у фемінізмі. Аналізується розвиток гендерних концепцій та їхній вплив на сучасні цілі феміністичного руху, який на сучасному етапі трансформується та частково втрачає первісний зміст у сучасному розумінні «гендеру».

48. **Городнова Н. Гендерний розвиток особистості** / Н. Городнова. – 2-ге вид., без змін. – Київ : Шкільний світ, 2011. – 126 с.

У посібнику наведено матеріали, які дадуть змогу читачам ознайомитись з гендерним розвитком особистості, з різними підходами до гендерної просвіти та гендерного виховання.

49. **Гендерний розвиток у суспільстві** : конспект лекцій. – Київ : Фоліант, 2004. – 351 с.

Посібник є конспективним викладом змісту тем навчальних курсів з широкого кола гендерних проблем. Особливу увагу приділено питанням гендерної рівності, правовому забезпеченню гендерної рівноваги, інтеграції гендерних підходів у педагогічному вихованні, літературознавстві, формуванні культури міжстатевих відносин.

50. **Данчук Ю. П. Особливості психічної регуляції рухової активності у підлітків** : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Ю. П. Данчук ; наук. керівник А. І. Шинкарук ; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – Київ, 2015. – 242 арк.

У дисертаційному дослідженні проаналізовано психологічні особливості регуляції рухової активності підлітків у процесі їх фізичного та психічного розвитку. Розглянуто закономірності формування механізмів психічної регуляції, роль індивідуально-типологічних характеристик і вікових особливостей у становленні рухових навичок. Виявлено чинники, що впливають на ефективність моторної діяльності та її психофізіологічний супровід. Робота має практичне значення для розробки психолого-педагогічних програм, спрямованих на оптимізацію рухової активності підлітків, а також для фахівців у галузі психології спорту, педагогіки та вікової психології.

51. **Данчук Ю. П. Особливості психічної регуляції рухової активності у підлітків** : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 /

Ю. П. Данчук ; наук. керівник А. І. Шинкарюк ; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – Київ, 2015. – 20 с.

52. Драч О. Освітній простір Європи доби Просвітництва: дискусії щодо гендерних параметрів навчання / О. Драч // Київські історичні студії = Kyiv Historical Studies. – Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. – № 2. – С. 3–9.

У статті досліджено гендерні параметри освітнього простору Європи доби Просвітництва в контексті становлення засад системи освіти сучасної цивілізації Заходу. Висвітлено важливість питань освіти і виховання в ідеології просвітників. Розкрито міркування мислителів і громадськості щодо жіночої освіченості, розглянуто пропоновані проекти навчально-виховної підготовки жіноцтва.

53. Драч О. Формений одяг службовиць жіночих гімназій у візії начальників закладів Київського навчального округу (кінець XIX – початок XX ст.) [Електронний ресурс] / О. Драч. – Електронні текстові дані // Київські історичні студії = Kyiv Historical Studies : науковий журнал. – 2023. – № 2(17). – С. 54–63. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2023.27>

У статті висвітлено погляди начальників жіночих освітніх закладів Київського навчального округу щодо запровадження форменого одягу для їхніх службовиць. Встановлено, що абсолютна більшість (95,65 %) керівників підтримала пропозицію, а також факт носіння форменої сукні персоналом в окремих жіночих гімназіях без санкцій згори. Самоствердження педагогинь на службі відбувалося через модне вбрання, що контрастувало з їхньою невеликою платнею. Обґрунтовано, що «вельми бажане / корисне» впровадження уніформи для освітянок зумовлювали чинники індивідуального й групового рівня. Соціально-економічні та корпоративно-етичні мотиви начальників доводять непрості гендерні взаємовідносини в педагогічних колективах, скоригувати які мала уніформа службовиць гімназій і прогімназій. Рекомендований формений одяг освітянок передбачав функційні параметри його крою, мінімізацію детале-прикрас і, найголовніше, темно-синій колір тканини.

54. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців в умовах бойових дій [Електронний ресурс] : методичний посібник / О. М. Кокун. – Електронні текстові дані. – Київ–Одеса : Фенікс, 2022. – 128 с. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

У методичному посібнику викладено сучасні теоретичні основи формування психологічної стійкості військовослужбовців з урахуванням стресорів їх професійної діяльності, чинників та гендерних особливостей психологічної стійкості. Представлено практичний досвід щодо

формування психологічної стійкості особового складу в арміях провідних країн світу.

55. Заєць В. Морфолого-синтаксична деривація в художньому тексті (на матеріалі роману Г. Вдовиченко «Пів'яблука») [Електронний ресурс] / В. Заєць. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2016. – № 1. – DOI: [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016\(1\)985](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016(1)985)

У статті розглянуто особливості морфолого-синтаксичного способу словотворення на матеріалі сучасного літературного твору. Доведено ад'єктивацію дієприкметників, субстантивацію прикметників, дієприкметників, числівників, вигуків, прономіналізацію числівників усталеними зворотами. Установлено конверсію іменників у прислівники. Обґрунтовано значущість взаємопереходів у підсиленні експресивності, образності мовлення героїв твору, об'єктивного зображення подій, обставин життя. Уживання конверсії різних видів пояснюється гендерним фактором. Підтверджено вплив конверсії на стилістичні якості художнього твору, зокрема на гендерному рівні взаємопереходи використовуються для мовної експресії, виразності, образності. Перспективним видається використання в художньому стилі різних видів конверсії для посилення розповідної манери твору.

56. Збірник навчальних програм для учнів 1–9 класів основної школи та 10–11 класів суспільно-гуманітарного напрямку старшої школи : збірник / М-во освіти і науки України. – 2010. – Ч. 3. – 87 с. (Освітній простір і гендер).

У виданні вміщено програми курсів за вибором з історії України та правознавства для учнів 8–11 класів.

57. Зорій Н. І. Моделі становлення гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні / Н. І. Зорій // Теоретичні і прикладні проблеми психології : збірник наукових праць / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2006. – № 2(13), 2006. – С. 113–119.

У статті представлено соціально-психологічні особливості гендерної ідентичності жінки в Україні. На основі моделей конструювання гендерної ідентичності жінки О. Кісь обґрунтовано особливості прояву «Жінки-Берегині», «Жінки-Барбі» та «Ділової жінки», що відповідно вимагає методологічного та соціально-психологічного аналізу як причин так і наслідків. В статті зроблено спробу висвітлення даного питання шляхом застосування проективної методики «Автопортрет».

58. Іванова С. О. Ризикована поведінка молоді : Профілактичне заняття для старшокласників / С. О. Іванова // Шкільному психологу. Усе для роботи. – Київ : Основа, 2017. – № 11. – С. 26–30.

Профілактичне заняття для старшокласників спрямоване на формування відповідального ставлення до стосунків з протилежною статтю, розвиток поваги до себе та інших, ознайомлення з поняттям «гендер» і поширеними стереотипами, а також навчання протидіяти ризикованим формам поведінки.

59. Ivashchenko O., Nosko Y., Bartik P., Makanin, O. Gender-Related Peculiarities of 7-Year-Old Schoolchildren's Motor Fitness / O. Ivashchenko, Y. Nosko, P. Bartik, O. Makanin // Теорія та методика фізичного виховання = ТМФВ : науково-методичний журнал. – 2020. – Т. 20, № 4. – Р. 228–233.

У статті проаналізовано гендерні особливості рухової підготовки семирічних школярів. Виявлено, що статистично достовірні відмінності спостерігаються у розвитку сили, швидкісної сили, спритності, витривалості та виконанні акробатичних вправ, тоді як координація рухів та вестибулярна стійкість істотних відмінностей не демонструють. Канонічна дискримінативна функція використовується для класифікації та визначення ключових показників, серед яких найбільшу увагу слід приділяти рівню навченості акробатичних вправ, відносній силі згиначів плеча, витривалості та швидкісній силі.

60. Ільїна О. О. Вплив гендерних стереотипів на виховання гендерної культури молодших школярів / О. О. Ільїна // Імідж сучасного педагога. – Полтава, 2017. – № 2. – С. 53–56.

Розглядаються питання гендерних стереотипів та їх впливу на виховання гендерної культури молодших школярів. Визначені сутність і поняття гендерних стереотипів хлопчиків і дівчаток у початковій школі.

61. Кар'єрне консультування [Електронний ресурс] : практичний посібник / О. М. Ігнатович та ін. ; редактор О. М. Ігнатович ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. – Електронні текстові дані. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 283 с. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id> (дата звернення: 11.09.2025).

У посібнику представлено науково обґрунтований погляд на кар'єрне консультування як складову професійної орієнтації, розглянуто особливості проведення кар'єрної консультації стосовно різних соціально-вікових груп населення. Розкрито теоретико-методологічні засади та психолого-технологічні аспекти кар'єрного консультування, що розроблені на підставі особистісно-професіологічного підходу,

включають гендерно-віковий, профорієнтаційно-діагностичний, ресурсно-особистісний виміри, а також ґрунтуються на основі моделей і форм психологічного консультування з проблем побудови та реалізації освітньо-професійного шляху особистості. Висвітлено психолого-технологічні аспекти кар'єрного консультування, представлено програми психодіагностики, консультативного впливу та корекції кар'єрного розвитку.

62. Ключніченко О. Розвиток науки в Україні (за матеріалами електронної бази даних «Літопис авторефератів дисертацій» 2015 р.) / О. Ключніченко // Вісник Книжкової палати. – Київ : КПУ, 2016. – № 8. – С. 8–17.

У статті на основі аналізу бази даних «Літопис авторефератів дисертацій» 2015 р. за класами та розділами Універсальної десятикової класифікації, галузями знань, регіонами, науковим ступенем та гендерною незалежністю виявлено основні тенденції та особливості розвитку наукових досліджень в Україні.

63. Коваль Н. «Відсутність» жінок у суспільстві. Про виклики та перешкоди відновлення гендерно-лінгвістичної рівності / Н. Коваль // Директор школи. – Київ : Шкільний світ, 2018. – № 2. – С. 12–23.

У статті розглядається система фемінітивів як багатогранної підсистеми української мови, що налічує понад 5000 номінацій. Проаналізовано їхню термінологічну базу, лексичний статус, словотвірні особливості, стилістичні й смислові відношення, а також словотвірну спроможність. Окрему увагу приділено соціокультурним аспектам використання фемінітивів та стереотипам, що впливають на сприйняття жінок у різних професійних ролях.

64. Козлова А. Сексуальність. Усе що треба знати до 18 / А. Козлова ; упорядник К. Коваленко. – Київ : Шкільний світ, 2019. – 136 с.

Книга призначена для підлітків і містить доступну інформацію про фізіологічні, психологічні та соціальні аспекти сексуальності. Видання охоплює теми статевого розвитку, емоційних та міжособистісних стосунків, безпечної поведінки та відповідальності за власне здоров'я. Авторка приділяє увагу формуванню здорових уявлень про тіло, особисті межі, згоду та взаємоповагу, пропонує практичні поради щодо комунікації з дорослими та однолітками. Книга спрямована на розвиток усвідомленого ставлення до власної сексуальності та соціальної відповідальності, надає підліткам надійний орієнтир у складних питаннях дорослішання.

65. Колодяжна К. В. Глузування як вид мовленнєвої діяльності: гендерний аспект [Електронний ресурс] / К. В. Колодяжна. – Електронні

текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : науковий журнал. – 2013. – Вип. 2. – С. 69–74. – URL: <https://studiap.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті досліджено вплив гендеру на продукування та сприйняття мовленнєвого акту глузування у сучасному англomовному діалогічному дискурсі, виявлено гендерні особливості глузування як виду мовленнєвої діяльності.

66. Копильчак Х. С. Гендерні стереотипи в сучасному українському мальовисі / Х. С. Копильчак // Поліграфія і видавнича справа : наук.-техн. зб. – 2022. – № 2. – С. 143–150.

Сучасний український мальовис розглянуто як медіаповідомлення, що транслює певні ідеї сучасного суспільства. Основну увагу приділено специфіці висвітлення у виданнях українських мальовисів феміністичних ідей. На підставі аналізу українських мальовисів визначено, що проблема сексизму в українських коміксах є доволі поширеною. Визначено основні групи гендерних стереотипів.

67. Котлова Л. О. Гендерні особливості конфліктних форм поведінки у підлітковому та юнацькому віці / Л. О. Котлова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. / Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут проблем виховання національної академії педагогічних наук України; редкол. В. О. Огнев'юк. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2013. – № 19. – С. 95–99.

У статті представлено результати експериментального дослідження гендерних особливостей конфліктних форм поведінки підлітків та юнаків. Проаналізовано причини та особливості виникнення різних стилів конфліктної поведінки залежно від статі й віку. Встановлено, що у хлопців підліткового віку домінують суперництво та особистісні форми поведінки, а в юнацькому віці – компроміс і ситуативні форми. У дівчат гіпотеза про переважання пристосування та співпраці у відповідних вікових періодах не підтвердилася. Дослідження висвітлює взаємозв'язок вікових особливостей і стилів конфліктної поведінки, зокрема прагнення до самовираження в підлітковому віці та схильність до конструктивних рішень у юнацькому.

68. Кравець В. П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості : монографія / В. П. Кравець. – Тернопіль : ТНПУ, 2008. – 475 с.

У монографії проаналізовано передумови, реальний стан, педагогічний зміст, структуру й механізми статевої соціалізації дітей та шкільної молоді, з'ясовано гендерні особливості цього процесу.

69. Луценко В. Гендерне виховання дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема [Електронний ресурс] / В. Луценко. – Електронні текстові дані // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науковий журнал. – 2024. – Вип. 3. – С. 67–74. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.6>

У статті розкривається актуальність проблеми гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку та її розробка в сучасних українських дослідженнях. Аналізується вплив гендерного виховання на формування статево-рольової ідентичності, пов'язаної з подальшим дорослим життям, а також чинники, що можуть негативно впливати на цей процес. Наголошується на необхідності комплексної взаємодії педагогів, батьків, науковців і управлінських структур для забезпечення ефективного гендерного виховання та перспективи подальших досліджень у цій сфері.

70. Луценко В. Науковий тезаурус проблеми гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку [Електронний ресурс] / В. Луценко. – Електронні текстові дані // Освітологія = Oswiatologia : українсько-польський науковий журнал. – 2024. – Том 13, № 13. – С. 21–29. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-124X.2024.13.2>

У статті проаналізовано наукові дослідження сучасних вчених, які займалися вивченням проблеми гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку, звернено увагу на політичні та соціокультурні зміни, інтеграційні та економічні процеси, які створюють передумови для вдосконалення вітчизняної педагогічної освіти в питаннях її відповідності вимогам європейського освітнього простору, впровадження гендерних підходів у вихованні та розвитку дітей і молоді.

71. Мамчур І. Психологічні особливості гендерного сприйняття зовнішності у підлітковому віці / І. Мамчур // Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики : матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн конференції (25 лютого 2022 року) : збірник тез / Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, ТОВ Вищий навчальний заклад Міленіум, Вища лінгвістична школа (Ченстохова), Collège International de Techniques d'Activation de la Conscience, Креативна школа університету Райєрсон (Торонто), Ташкентський державний педагогічний університет ім. Нізамі, Бухарський державний університет. – Кропивницький : ЦДПУ, 2022. – С. 79–83.

У статті розглядаються особливості гендерного сприйняття зовнішності підлітків та рівні їх самоставлення. Встановлено, що

більшість респондентів мають середній рівень самоставлення, зі схильністю до коливань між високими та низькими значеннями. Виявлено низькі показники самоприйняття та високі — самоуправління і самозвинувачення, що підкреслює значущість процесу гендерної соціалізації у підлітковому віці.

72. Мачинська Н. Гендерне виховання дітей дошкільного віку: теоретичний і практичний аспекти [Електронний ресурс] / Н. Мачинська. – Електронні текстові дані // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науковий журнал. – 2024. – Вип. 3. – С. 45–56. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.4>

У статті здійснено аналіз нормативно-правових документів та теоретико-методичних досліджень вітчизняних науковців з проблеми гендерної освіти та гендерного виховання дітей дошкільного віку. У статті показано, що гендерна проблематика є міждисциплінарною, виступає предметом наукових розвідок соціології, культурології, історії, філології, психології, педагогіки. Зазначено, що гендер – складне поняття, яке вживається в кількох значеннях. На основі аналізу наукових досліджень наголошено, що гендерний підхід у дошкільній освіті – це індивідуальний підхід до прояву дитиною дошкільного віку своєї ідентичності; доведено, що такий підхід дає надалі особистості велику свободу вибору, створює можливості для самореалізації, допомагає бути досить гнучкою і уміти використовувати різні можливості поведінки в соціокультурному середовищі. У статті запропоновано та схарактеризовано поради для організації та побудови змісту етичних бесід з дітьми дошкільного віку щодо розуміння змісту гендерного виховання (інформація повинна відповідати віку та запитам дітей; педагог має відображати власне ставлення до проблематики бесіди; обов'язково давати відповіді на запитання, які виникають у ході бесіди тощо), описано поради-рекомендації педагогам закладів дошкільної освіти та батькам з метою ефективної організації гендерного виховання в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї.

73. Мельник Н. І. Американський досвід організації дошкільної освіти: гендерна соціалізація дітей [Електронний ресурс] / Н. І. Мельник. – Електронні текстові дані // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Київ : Едельвейс, 2011. – Вип. 1. – С. 126–129. – URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/view/192137> (дата звернення: 11.09.2025).

У статті досліджено проблему гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у дошкільних навчальних закладах США. Розкрито особливості зовнішніх чинників статево-рольової соціалізації дітей та встановлено основні чинники успішної реалізації завдань дошкільної освіти США з формування соціальної компетентності особистості.

74. Мельниченко О. В. Гендерна педагогіка як засіб формування акме-особистості / О. В. Мельниченко // Сучасні акмеологічні дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти : монографія / Українська академія акмеології. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – С. 377–396.

Стаття присвячена ролі гендерної педагогіки у формуванні сучасної акме-особистості студента. Автор аналізує методи гендерної педагогіки та розкриває сутність репродукції гендерних стереотипів під час навчання.

75. Мельниченко О. Гендерна нерівність жінок в освіті, або чому жінки недостатньо представлені на керівних посадах? [Електронний ресурс] / О. Мельниченко. – Електронні текстові дані // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науковий журнал. – 2024. – Вип. 1. – С. 15–23. – DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2024.1.2>

Стаття присвячена одній з основних та актуальних проблем гендерних студій, а саме гендерної нерівності жінок в освіті при зайнятті керівних посад вищого рівня. Під керівними посадами дослідники розуміють такі категорії: ректор, проректори, президент, начальник чи директор закладів вищої освіти, які діють у межах своїх повноважень. Незважаючи на те, що освіта є однією з найбільш фемінізованих галузей українського суспільства, очільниками Міністерства освіти та науки України за радянською традицією були (за рідкими винятками) чоловіки. Автор аналізує гендерні розбіжності в розподілі влади в найкращих закладах вищої освіти України за консолідованим рейтингом. Особливу увагу приділена стану гендерної рівності на керівних посадах в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка. Одним з головних завдань статті автор вважає з'ясування чинників, що заважають жінкам бути активними і обиратись на керівні посади в закладах вищої освіти.

76. Мінковська І. Гендерний аудит. Інструмент формування недискримінаційного освітнього простору / І. Мінковська // Школа : інформаційно-методичний журнал для заступників директорів навчальних закладів. – 2018. – № 5. – С. 66–87.

Дослідження виявило сучасні гендерні проблеми в освітніх закладах. Встановлено, що чоловіки переважають серед викладачів точних наук і фізкультури, тоді як гуманітарні предмети частіше викладають жінки. Учні демонструють гендерні пріоритети у виборі предметів: хлопці обирають точні науки, дівчата – гуманітарні дисципліни.

77. Моковецька В. Гарантії здійснення права дитини на належне батьківське виховання / В. Моковецька // Підприємство, господарство і право : науково-практичний юридичний журнал. – 2019. – № 3. – С. 35–39.

Стаття присвячена гарантіям здійснення права дитини на належне батьківське виховання. Досліджено поняття гарантій та їх класифікацію. Зроблено висновок, що гарантії здійснення права дитини на належне батьківське виховання – це система взаємопов'язаних умов та факторів (обставин, засобів, заходів тощо), що створюються і впроваджуються у суспільне життя державою і надають малолітнім особам реальну змогу (можливість) вільно і безперешкодно реалізувати свої права, в тому числі й право на належне батьківське виховання, а також звертатися до передбачених законодавством засобів захисту і відновлення цих прав у разі їх порушення. Розглянуто систему державного забезпечення права дитини на належне батьківське виховання.

78. Основи теорії гендеру : навчальний посібник / ред. М. М. Скорик. – Київ : К.І.С., 2004. – 536 с.

Навчальний посібник систематично подає основні поняття, структуру та тематику гендерних досліджень як міждисциплінарної галузі. Розглянуто основи гендеру та його прояви у різних соціальних сферах і інститутах. Структура посібника модульна, розділи можуть викладатися в межах окремих дисциплін — філософії, соціології, політології, правознавства, літературознавства, мовознавства тощо. Призначений для студентів ВНЗ та викладачів соціальних і гуманітарних дисциплін. Видання підготовлено в рамках Програми рівних можливостей ПРООН за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у співпраці з Міністерством освіти і науки України.

79. Петренко О. Б. Гендерний підхід до громадянського виховання учнів: теоретичні аспекти проблеми / О. Б. Петренко // Педагогіка і психологія = Pedagogics and psychology. – Київ : Педагогічна преса, 2015. – № 3. – С. 22–28.

Проаналізовано теоретичні аспекти проблем впровадження гендерного підходу до громадянського виховання учнів, з'ясовано, що гендерний підхід до громадянського виховання учнів має на меті цілеспрямовану роботу з реконструкції гендерних уявлень молоді про місце й роль чоловіків і жінок у політиці, формування в дівчат і хлопців ставлення до громадянської активності як до відповідальної і привабливої сфери самореалізації й позитивного ставлення до самореалізації жінок в громадянському житті.

80. Петренко О. Культурологічні аспекти гендерної освіти і виховання в Україні / О. Петренко // Школа першого ступеню : теорія і практика : збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди. – Тернопіль : Астон, 2006. – 20. – С. 135–146.

У статті розглянуто культурологічні аспекти гендерної освіти та виховання в Україні. Проаналізовано вплив культурних традицій, соціальних норм і ціннісних орієнтацій на формування гендерної свідомості у дітей молодшого шкільного віку. Розкрито роль шкільного середовища та педагогічних практик у розвитку рівності та поваги між дівчатами й хлопцями. Матеріал має практичне значення для педагогів, науковців і розробників освітніх програм, що прагнуть інтегрувати принципи гендерної рівності у навчальний процес.

81. Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології [Електронний ресурс] : практичний посібник / Л. М. Коробка, В. О. Васютинський, В. Ю. Вінков ; ред. Л. М. Коробка ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Електронні текстові дані. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 178 с. – URL: <https://ispp.org.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

У практичному посібнику представлено комплекс соціально-психологічних технологій підтримки стигматизовуваних меншин, розроблений на основі технологічного підходу до відповідних проблем у сферах родинної взаємодії, громадської активності, гендерної взаємодії, медіакомунікації, в освітньому середовищі, у контексті переживання колективної провини і майнової нерівності. Зміст та особливості застосування технологій специфіковано залежно від цільових груп (представники стигматизовуваних меншин, соціального оточення та професійних спільнот): технологія активізації психологічних ресурсів представників стигматизовуваних меншин; технологія протидії стигматизації в соціальному оточенні; технологія підвищення психологічної компетентності професійних спільнот (психологів, соціальних педагогів, учителів, фахівців громадських організацій) із підтримки стигматизовуваних меншин. Для психологів, соціальних педагогів, учителів, викладачів закладів вищої освіти, громадських активістів та інших фахівців, що опікуються проблемами протидії стигматизації і дискримінації осіб, груп, меншин у різних суспільних та освітніх середовищах.

82. Плетка О. Т. Розвиток перцептивної гендерно-рольової компетентності у молоді [Електронний ресурс] : методичний посібник / О. Т. Плетка ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Електронні текстові дані. – Київ : Талком, 2023. – 74 с. – URL: <https://ispp.org.ua/wp-content> (дата звернення: 11.09.2025).

Посібник присвячений формуванню гендерно-рольової компетентності як важливого аспекту соціалізації та розвитку особистості. Розглядаються ключові ролі, які люди виконують у житті, та чинники, що впливають на їхнє виконання, зокрема ролі «Доньки» та «Сина».

Подано теоретичне обґрунтування процесу гендерної соціалізації молоді, опис тренінгової програми з розвитку перцептивної гендерно-рольової компетентності, результати її практичного впровадження та методичні рекомендації щодо використання. Посібник призначений для фахівців із гендерної психології, соціальних психологів, управлінців, викладачів закладів вищої освіти, студентів та всіх зацікавлених читачів.

83. Права дітей та підлітків : навч. посіб. для учасників проекту «Правова компетентність освітян – запорука верховенства права в освіті» Освіт. прогр. «Правова освіта» / Міжнар. фонд «Відродження», Ін-т лідерства, інновацій та розвитку, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ : Плеяди, 2010. – 53 с.

Навчальний посібник розроблено з метою формування професійних компетенцій фахівця з освітнього права для забезпечення дотримання прав і свобод дітей та підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі.

84. Права людини : методичні рекомендації для вчителів загальноосвітніх шкіл, гімназій та ліцеїв / Т. Бжезовська [та ін.] ; укладач Л. Заболоцька ; під ред. Л. Грузінової. – Київ : Укр. правнича фундація Вид-во "Право", 1998. – 160 с.

У посібнику значну увагу приділено технології та методиці проведення уроку, шкільної лекції, самостійного заняття, практикуму, різним формам і особливостям контролю знань. Аналіз методики нетрадиційних форм роботи допоможе активізувати навчальний процес, розвинути творче мислення учнів, їхню пам'ять, а також самостійно вирішувати певні життєві ситуації.

85. Приходько В. Гендерний підхід до підготовки вчителя / В. Приходько // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науковий журнал. – 2005. – Вип. 2. – С. 26–34.

У статті висвітлено проблему підготовки вчителя у контексті гендерного підходу; розглянуто поняття «гендер» і «стать». На основі аналізу психолого педагогічної літератури. Зроблено висновок про необхідність перегляду змісту підготовки вчителя у вищих навчальних закладах з урахування гендерного підходу. Автор підкреслює, що забезпечення гендерної справедливості в українському суспільстві є однією з умов вступу України до Європейського Союзу.

86. Психологія групової ідентичності : монографія / Національна академія педагогічних наук, Інститут соціальної та політичної психології ; за заг. ред. П. П. Горностая. – Київ : Міленіум, 2014. – 251 с.

Монографію присвячено дослідженню соціально-психологічних вимірів групової ідентичності та інших інтеграційних феноменів у контексті життєдіяльності малої групи. У концептуально-феноменологічному полі групової свідомості і групового несвідомого малу групу розглянуто не лише як об'єкт психологічного впливу, а і як суб'єкта колективних психологічних феноменів. Предметом ґрунтовного наукового аналізу стали особливості становлення та функціонування групової ідентичності, закономірності її прояву в малих групах. Значну увагу приділено вивченню таких форм і видів групової ідентичності, як рольова, гендерна, професійна ідентичність, становлення і функціонування яких на рівні малих груп та найближчого соціального оточення індивіда досі були практично не досліджені. Для фахівців у галузі соціальної психології, соціології, психотерапії, психологічного консультування, методології науки, викладачів педагогічних ВНЗ та інститутів післядипломної педагогічної освіти, шкільних психологів, працівників соціальних служб для молоді та всіх, хто цікавиться проблематикою малих груп.

87. Радоміцька Н., Романюк О., Сова Л. Гендерне виховання в ДНЗ / Н. Радоміцька, О. Романюк, Л. Сова ; упорядники: В. Семизорова, Н. Радоміцька, О. Духновська. – Київ : Шкільний світ, 2018. – 144 с.

Книга присвячена формуванню гендерної культури у дошкільних закладах. Видання містить методичні рекомендації, практичні вправи та освітні стратегії, спрямовані на розвиток у дітей усвідомленого ставлення до різних соціальних ролей, рівності та поваги до особистих відмінностей. У книзі висвітлено принципи формування толерантності, міжособистісної взаємодії та соціальної відповідальності з урахуванням вікових особливостей дошкільнят. Видання розраховане на вихователів, педагогів і фахівців дошкільної освіти, а також на батьків, зацікавлених у гармонійному розвитку дітей у контексті гендерної рівності.

88. Рівень і тенденції поширення тютюнокуріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед учнівської молоді України : аналітичний звіт. – Київ : УІСД, 2008. – 152 с.

Монографія ознайомлює з проектом ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs) та його реалізацією в Україні. Подано дані про рівень і структуру куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, проаналізовано динаміку окремих показників за 1995, 1999, 2003 і 2007 роки, розкрито гендерні особливості та рівень поінформованості підлітків щодо ВІЛ.

89. Розвиток демократії і демократична освіта в Україні : IV міжнародна конференція, м. Ялта 28–30 вересня 2006 р. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Харківський національний університет внутрішніх справ України, Інститут вищої освіти

АПН України, Українсько-канадський проект «Розбудова демократії» ; ред. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 535 с.

До цієї збірки увійшли доповіді, представленні на IV міжнародній науковій конференції з демократичного розвитку в Україні, що відбулась у Ялті 28–30 вересня 2006 року. Це – одна з низки конференцій, організованих Українсько-канадським проектом «Розбудова демократії», мета яких – дати українським дослідникам можливість представити та обговорити оригінальні дослідження переходу України до демократії.

90. Саган Г. Утвердження гендерних принципів в освіті Японії на початку XX ст. [Електронний ресурс] / Г. Саган. – Електронні текстові дані // Київські історичні студії = Kyiv Historical Studies : науковий журнал. – 2018. – № 2. – С. 15–18. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2018.2.1518>

У статті виокремлено основні етапи становлення гендерної рівності в освітній системі Японії, яка стала можливою завдяки соціально-економічним реформам, що почали проводитися в країні, починаючи з другої половини XIX ст. Прослідковано зміну соціального статусу жінки в суспільстві. Формування нового ідеалу жінки все більше почав вимагати від неї освіченості, що загалом сприяло розбудові жіночої освіти в Японії та утвердженню гендерної рівності на початку XX ст.

91. Симптоматика шістдесятництва: гендерно-психологічні та антиколоніальні нюанси // Бібліотечка «Дивослова». – Київ : Ред. журн. «Дивослово», 2018. – № 1. – С. 5–11.

Стаття аналізує творчість українських «шістдесятників» через призму гендерної психології та антиколоніальної критики. Особлива увага приділяється антиколоніальним мотивам, які проявляються у символіці та національній ідентичності, а також взаємозв'язку особистості та суспільства. Застосування психоаналітичного підходу дозволяє глибше зрозуміти вплив родинних та соціальних факторів на формування особистості та творчості «шістдесятників». Стаття поєднує літературознавчий, психологічний та соціально-критичний підходи, сприяючи комплексному осмисленню феномену шістдесятництва.

92. Солодовник Т. Гендерні відмінності особистісних характеристик віртуального спілкування молоді студентського віку / Т. Солодовник, Ж. Богдан, Н. Серeda // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія : науково-практичний журнал. – 2019. – № 3. – С. 101–111.

У статті розглянуто певні особливості віртуального спілкування активних інтернет-користувачів студентського віку; проведено

емпіричне дослідження; визначено гендерні відмінності особистісних характеристик молоді під час інтернет-комунікацій.

93. Ставицька Л. О. Гендер: мова, свідомість, комунікація : монографія / Л. О. Ставицька ; Національна академія наук України, Інститут української мови. – Київ : КММ, 2015. – 440 с.

Монографія є першим в україністиці фундаментальним дослідженням з лінгвогендерології. Працю присвячено проблемі концептуалізації статті в українській фразеології та мовній свідомості українців, у ній досліджено гендерно релевантні комунікативні стратегії та особливості слововживання. Уперше на українському матеріалі описано різноманітні стратегії й тактики невербальної комунікації в гендерному аспекті. Робота поєднує елементи мета аналізу та результати здійсненого автором психолінгвістичного експерименту, спостереження за усним спонтанним мовленням. аналіз українського художнього дискурсу XIX–XX ст. Книжка адресована філологам, соціологам, психологам, усім, хто цікавиться проблемами маніфестації людей різної статі в українській мові, приписуваних їм оцінок, а також вербального й невербального самовираження чоловіків і жінок.

94. Теличко К. Є. Проблеми формування мотивів школярів до занять спортом з урахуванням індивідуальних гендерних характеристик / К. Є. Теличко // Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 15 грудня 2023 р., Київ / Київський університет імені Бориса Грінченка, Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. – С. 175–177.

Мотивація до фізичної активності – особливий стан особистості, спрямоване на досягнення оптимального рівня фізичної підготовленості та працездатності. Потреба в русі, потреба в фізичному вдосконаленні, необхідність в збереженні і зміцненні здоров'я – ось мотиваційні основи занять фізичною культурою і спортом. Таким чином, для формування мотивації до занять спортом необхідно створити інтерес до занять фізичної культури, сформувавши потребу у фізичному самовдосконаленні і потреби в регулярних заняттях, з метою підвищення рівня здоров'я, підвищення розумової і фізичної працездатності. Основними мотивами до занять фізичною культурою та спортом є: оздоровчі, рухливо-діяльнісні, змагально-конкурентні, естетичні, комунікативні, пізнавально-розвивальні, творчі, професійно-орієнтовані, виховні, статусні, культурологічні, адміністративні та психолого-значущі. Досвід українських вчених щодо впровадження гендерного підходу у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді доводить, що гендерний підхід у фізичному вихованні у запропонованому форматі – це спроба створення нових умов процесу фізичного виховання з урахуванням впливу

фактору статі, який поєднує в собі біологічні та соціальні чинники юнаків і дівчат, забезпечуючи формування рис мужності в юнаків та жіночості у дівчат для гармонійної соціалізації у суспільстві.

95. Терещенко М. В. Розвиток гендерних уявлень дошкільника в умовах основних інститутів соціалізації [Електронний ресурс] / М. В. Терещенко. – Електронні текстові дані // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Київ : Едельвейс, 2011. – Вип. 1. – С. 74–78. – URL: <http://npo.kubg.edu.ua> (дата звернення: 22.09.2025).

Стаття присвячена розгляду основних сучасних уявлень про маскуліність та фемінність. Розглянуто найголовніші інститути соціалізації, завдяки яким дитина засвоює найбільш розповсюджені гендерні уявлення.

96. Ткалич М. Г. Гендерна психологія : навчальний посібник / М. Г. Ткалич. – Київ : Академвидав, 2011. – 245 с.

Стереотипне розуміння статі, різноманітні упередження щодо відносин чоловіків і жінок у суспільній та міжособистісній сферах формувалися тисячоліттями. Тривалий час вони виконували важливу регулятивну функцію. Цивілізаційний прогрес значною мірою позбавив актуальності погляд на чоловіків і жінок як на «сильну» і «слабку» половини людства. Нове бачення цієї проблеми пропонують гендерні концепції, що проголошують рівноправність статей як передумову суспільної гармонії. Цей принцип покладено в основу пропонованого навчального посібника, у якому, крім загальнотеоретичних, методологічних питань, розкрито соціально-психологічні основи гендерної ідентичності, гендерної соціалізації, гендерних відмінностей, вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості, соціально-психологічну феноменологію гендерних ролей. Адресований студентам вищих навчальних закладів. Буде корисний психологам, соціологам, педагогам, усім, хто цікавиться гендерною проблематикою.

97. Товкач І. Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом : навчально-методичний посібник / І. Є. Товкач ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Київ : Слово, 2012. – 368 с.

Посібник пропагандує ідею психологічної рівності статей і взаєморозуміння гендерних ролей, виховання моральних якостей, розвитку самодостатності і відповідальності особистості.

98. Федоришин Г. М. Гендерна стратифікація і ресоціалізація засуджених / Г. М. Федоришин // Теоретичні і прикладні проблеми психології : збірник наукових праць / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2006. – №2 (13), 2006. – С. 210–216.

У статті обґрунтовано соціально-психологічні механізми гендерної стратифікації засуджених, зокрема, групи жінок (статус, позиція, престиж, можливість задоволення соціальних потреб, соціальні інтереси, оцінка).

99. Швидка І., Полякова О. Гендерна рівність : заняття для учнів 9–11-х класів / І. Швидка, О. Полякова // Психолог : всеукраїнська газета для психологів, учителів, соціальних педагогів. – 2018. – № 15/16. – С. 62–69.

Стаття висвітлює важливість формування у дітей усвідомлення різниці між поняттями «стать» і «гендер» та принципу рівності всіх людей. Підлітковий вік визначається як оптимальний період для навчання школярів розпізнавати ці поняття і запобігати дискримінації в учнівському середовищі.

100. Школа першого ступеню : теорія і практика : збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди / Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди. – Тернопіль : Астон, 2006. – 399 с.

Збірник наукових праць містить дослідження провідних учених, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, присвячені темі: «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: культурологічні виміри шкільної й педагогічної освіти».

101. Ялова Л. І. Гендерне виховання як передумова реалізації його "Я" / Л. І. Ялова // Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації : збірник наукових і навчально-методичних праць / ред.: О. В. Ковшар, Р. В. Кондратенко, Л. В. Кужільна. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 2. – С. 39–43.

Автор статті подає аналіз наукових досліджень щодо розрізненості хлопчиків і дівчаток у фізіологічному, психічному та соціальному розвитку. Пропонуються складові розвиваючого середовища щодо гендерного виховання.

102. Bohachevsky-Chomiak M. Political Communities and Gendered Ideologies in Contemporary Ukraine : The Vasil and Maria Petryshyn memorial lecture, Harvard University, 26 April 1994 / M. Bohachevsky-Chomiak ; Harvard Ukrainian Research Institute. – Massachusetts : Harvard University Press, 1994. – 25 с.

Стаття «Політичні громади та гендерні ідеології в сучасній Україні» (1994) Марти Богачевської-Хом'як, представлена на лекції пам'яті Василя та Марії Петришин у Гарвардському університеті, є важливим внеском у дослідження взаємозв'язку між політичною організацією та гендерними ролями в Україні після здобуття незалежності. Авторка

аналізує, як національні та політичні рухи формують і трансформують уявлення про жіночу участь у публічному житті, зокрема в контексті пострадянської трансформації. Вона досліджує, як ідеології, пов'язані з національним відродженням, можуть одночасно сприяти і обмежувати політичну активність жінок.

103. Buturlina O., Lysokolenko T., Dovhal S. Research of stem education implementation in ukraine: gender aspect [Електронний ресурс] / O. Buturlina, T. Lysokolenko, S. Dovhal. – Електронні текстові дані // Освітологічний дискурс : наукове електронне видання. – 2021. – Т. 34, № 3. – С. 61–82. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.35>

Дослідження спрямоване на вивчення гендерних чинників, що впливають на вибір професії старшокласниками в умовах дефіциту кадрів на ринку STEM. Соціологічне опитування проводилося онлайн за допомогою сервісу Google Forms серед 431 учня 11 класу експериментальних загальноосвітніх закладів Дніпропетровської області (230 дівчат і 201 хлопець). Методологія охоплює аналіз знань учнів з математики та природничих наук, кар'єрних інтересів у контексті мотивації до вивчення дисциплін STEM, а також обізнаності старшокласників щодо вимог до кар'єри в STEM-сфері. Порівняння відповідей учнів чоловічої та жіночої статі дозволило виявити гендерні відмінності у професійних уподобаннях та мотивації до навчання, що має значення для розвитку політики STEM-освіти та формування ефективних стратегій профорієнтації.

104. Galiant G. V. Gender and Regional Peculiarities of AAE Speakers = Гендерні та регіональні особливості носіїв ААЕ / G. V. Galiant // Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць / Ужгородський національний університет. – Ужгород : ПП "Аутдор-Шарк", 2013. – Вип. 11. – Р. 66–70.

Дане наукове дослідження присвячене проблемі вивчення історії виникнення афроамериканського варіанта англійської мови, гендерних та регіональних особливостей його носіїв.

105. Hladchenko S. Mounira Maya Charrad (new trends in historical science through the prism of personality) [Електронний ресурс] = Муніра Майя Чаррад (нові тенденції в історичній науці крізь призму особистості) / S. Hladchenko. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2020. – № 6. – С. 55–59. – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2020.6\(170\).219948](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2020.6(170).219948)

У статті автор аналізує нові тенденції історичної науки крізь призму наукової діяльності професора кафедри соціології Техаського університету в Остіні Муніри Майї Чаррад, дослідниці в області

політичної соціології, порівняльно-історичної соціології, соціальної теорії та гендерної політики в країнах ісламського світу. Стаття містить аналіз початкового періоду становлення Муніри як вченого, що є яскравою представницею постколоніальної туніської інтелігенції, визначається вектор її наукового пошуку традиційної соціальної структури туніського села і статусу ісламських жінок. Особлива увага приділяється впливу процесів в американській соціологічній науці на подальшу професійну діяльність Муніри Чаррад. З 70-х рр. XX століття історична соціологія стає основним вектором вивчення Мунірою соціальних феноменів в країнах Близького Сходу і Північній Африці і їх типологізації, перш за все, методами порівняльного аналізу, тобто методом корпоративної історії.

106. Kolosova O. Gender and age peculiarities of electromyographic indices in qualified biathlon athletes = Гендерні й вікові особливості електроміографічних показників у кваліфікованих біатлоністів / O. Kolosova // Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики = Health, Physical Education and Sports: perspectives and best practices : програма міжнародної науково-практичної конференції, 15 травня 2018 року, Київ, Україна / Міністерство освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту. – Київ, 2018. – С. 36–38.

У дослідженні взяли участь 44 кваліфіковані біатлоністи віком 16–30 років. Для оцінки гендерних та вікових відмінностей у функціонуванні нервово-м'язової системи використовувався метод Н (Ноффмана) рефлексу литкового м'яза. Встановлено, що ЕМГ-показники суттєво відрізняються у чоловіків та жінок, що може пояснюватися більшою товщиною підшкірної жирової тканини та меншим об'ємом м'язових волокон у жінок порівняно з чоловіками. Також виявлено значні відмінності ЕМГ-індексів у молодих та дорослих учасників, що свідчить про адаптивні реакції нервово-м'язової системи та гіпертрофію м'язів під впливом тривалих фізичних навантажень.

107. Melnychenko O. Modern high school handbook: analysis of sexism and gender stereotypes [Електронний ресурс] = Сучасний посібник вищої школи: аналіз на сексизм і гендерні стереотипи / O. Melnychenko. – Електронні текстові дані // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наук. праць. – 2024. – № 41(1). – Р. 27–32. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.414>

Стаття присвячена одній із ключових проблем гендерного знання – створенню сучасного методологічного та методичного забезпечення освітнього процесу у вищій школі. Автор аналізує досвід викладання курсу «Гендерні студії» як вибіркової дисципліни для студентів бакалаврату спеціальності «Початкова освіта» факультету

педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка. Наукове дослідження також зосереджене на вивченні історії виникнення афроамериканського варіанту англійської мови, а також гендерних та регіональних особливостей його носіїв.

Гендер у суспільстві: рівність, нерівність і соціальні виміри

108. **Ambros B. R. Women in Japanese religions** / B. R. Ambros. – New York : New York University Press ; London, 2015. – x с. : іл ; 237 с. – (Catherine Wessinger). Переклад назви: Жінки і японські релігії.

Це дослідження японських релігій відкидає нормативну структуру наративів релігійної історії, яка висуває на перший план чоловічі постаті, чоловічі інституції та патріархальний родовід, і натомість формулює довгостроковий гіноцентричний аналіз, що пропонує всебічну перспективу ролі та діяльності – і двозначності в них. – жінок у плюралістичній релігійній культурі Японії. Розповідь письменниці Барбари Амброс складається з дев'яти розділів, кожен з яких переглядає релігійну діяльність історичних періодів у контексті жіночих постатей і практиків. Це розкриває багатий ряд персонажів: глиняні богині з високими стегнами приєднуються до Хіміко, королеви Ва, у заселенні туманної передісторії Японії родючими й священними фігурами, тоді як богиня-творець Ідзанами та богиня сонця Аматарасу з'являються в стародавніх хронологіях як могутні, але неоднозначні божества. У наступних розділах йдеться про інституціоналізацію буддизму в Японії та роль, спочатку публічну, а згодом поступово менш помітну, яку відігравали в ньому жінки. Вони відображаються разом із ширшими змінами в соціальній практиці, що сприяють позбавленню прав жінок, наприклад, шлюбу з відносинами. Також обговорюються уявлення про жінок як про грішників і «забруднювачів», а також про вплив цієї нібито внутрішньої кармічної перешкоди на підкорення жінок. В останньому розділі ми розповідаємо про Японію, яка виникла після бульбашки, і про те, як економічний і демографічний тиск призвели до зміни відносин між статтю та релігією. Контекстуалізуючи релігійне життя та ролі жінок у політичній, соціально-економічній та юридичній історії, Амброс демонструє, як жінки, не будучи маргінальними фігурами, зробили життєво важливий і яскравий – хоча часто неоспіваний – внесок у релігію в Японії.

109. **Безпальча Р. Форми та методи допомоги жінкам в ув'язненні та після виходу з місць позбавлення волі : інформаційно-практичний посібник** / Р. Безпальча. – Київ : Задруга, 2005. – 98 с.

У посібнику розглядаються питання захисту прав жінок, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі. Особлива увага приділяється організації допомоги ув'язненим жінкам під час відбування покарання та після звільнення, їхнім правам і обов'язкам, а також сучасним методам роботи та різним видам підтримки. Видання призначене для державних

установ і громадських організацій, що надають допомогу жінкам під час та після відбуття покарання.

110. Білик О. Хлопчики в блакитному, дівчата в рожевому : про гендерні стереотипи / О. Білик // Шкільний світ. – Київ : Шкільний світ, 2016. – № 20. – С. 5–7.

Стаття присвячена аналізу поширених гендерних стереотипів у сучасному суспільстві та їхньому впливу на виховання дітей. Авторка досліджує, як стереотипні уявлення про «чоловіче» та «жіноче» формують поведінку та соціальні очікування, а також обговорює можливі шляхи подолання гендерних упереджень у освітньому процесі. Стаття розрахована на педагогів, батьків та всіх, хто цікавиться проблематикою гендерної соціалізації дітей.

111. Боброва Ю. Феміда крізь гендерну призму: сучасний концепт / Ю. Боброва // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2019. – № 4. – С. 188–194.

Стаття присвячена теоретико-правовому дослідженню суддівської діяльності через призму гендерного її виміру. Наголошується, що під тиском демократичних вимог суспільство погодилося на рівноправність жінок та чоловіків суддів, але першим згоди на входження до «інституту лідерства» так і не надало. На сьогодні, законодавче вирішення гендерної проблематики в Україні хоч і отримало поступальний рух вперед, однак у порівнянні із рядом держав, прогресивних у даному питанні, у нашій державі він відбувається дуже повільно. На фоні сучасних перетворень гендерний аспект суспільних відносин, у тому числі і суддівської діяльності, не набуває належної актуальності. Задля досягнення позитивних результатів, потребує імплементації у суспільство України уже набутий іншими країнами передовий досвід державних перетворень у сфері нейтралізації статевої дискримінації та забезпечення гендерної рівності.

112. Бовуар С. Друга стаття : у 2 томах / С. Бовуар. – Київ : Основи, 1994. – Т. 1. – 399 с. ; Т. 2. – Київ : Основи, 1995. – 390 с.

Книга Сімони де Бовуар «Друга стаття» є класичним дослідженням проблеми становища жінки в суспільстві. Авторка аналізує історичні, соціальні та культурні фактори, що формують гендерні ролі, обмеження та нерівність між чоловіками та жінками. Видання розглядає питання соціалізації, освіти, праці та особистого життя жінки, підкреслюючи структурні механізми підпорядкування. Книга призначена для науковців, студентів та всіх, хто цікавиться гендерними дослідженнями та проблематикою рівності статей.

113. Бугайчук А. Хлопчики та дівчата. Виклик гендерним стереотипам / А. Бугайчук // Директор школи. – Київ : Шкільний світ, 2018. – № 2. – С. 24–43.

У статті розглядається вплив стрімких соціальних змін на формування гендерних ролей у суспільстві. Авторка підкреслює, що сучасні заклади освіти та батьки недостатньо приділяють увагу гендерному вихованню, що призводить до закріплення гендерних стереотипів у дитячій свідомості. Негативні наслідки таких стереотипів проявляються у подальшому житті людини, впливаючи на якість її соціального та особистого розвитку.

114. Гендерні проблеми України // Історія та правознавство : науково-методичний журнал. – 2018. – № 16/18. – С. 24–27.

У статті аналізується стан гендерної рівності в Україні та розвінчується поширений міф про рівні можливості жінок і чоловіків. Зазначено, що, незважаючи на формальні права, українки й досі стикаються з дискримінацією за ознакою статі, що підтверджується даними експертів і статистичними дослідженнями.

115. Гришко В., Лівчук С. Історичні передумови формування гендерної нерівності у суспільстві / В. Гришко, С. Лівчук // Підприємство, господарство і право : науково-практичний юридичний журнал. – 2019. – № 2. – С. 141–145.

Стаття присвячена аналізу періодизації, причин та передумов дискримінації та нерівноцінного становища чоловіка та жінки у суспільстві. Детально досліджується значення поняття «фемінізм», періоди його становлення, умови, завдяки яким він формувався на зміну діючого ладу, що не характеризується демократичними рисами чи проявами.

116. Давидюк О. О. Інтеграція жінок до силових структур в Україні: соціологічний вимір / О. О. Давидюк // Демографія та соціальна економіка : науковий журнал. – 2021. – № 4. – С. 116–133.

У статті розглянуто основні тенденції процесу фемінізації силових структур в Україні, за результатами соціологічного дослідження охарактеризовано особливості та протиріччя професійної діяльності жінок у силових структурах та стан гендерних стереотипів і настанов службовців силових структур чоловічої та жіночої статей.

117. Жертви терору талібів в Афганістані : інтернет-новини // Історія та правознавство : науково-методичний журнал. – 2018. – № 6. – С. 30.

Стаття висвітлює порушення прав жінок в Афганістані під владою талібів. Авторка описує конкретні випадки репресій, зокрема страту

жінки за самостійний шопінг, а також заборону жінкам залишати домівку без супроводу чоловіка, працювати та здобувати освіту. Стаття демонструє систематичне обмеження прав та свобод афганських жінок і є важливим джерелом для дослідження проблем прав людини та гендерної нерівності.

118. Жінки та чоловіки в енергетичному секторі України : дослідження 2018–2019 рр. / ред. Г. Герасименко. – Київ : АВАНПОСТ-ПРИМ, 2019. – 91 с.

Дослідження «Жінки та чоловіки в енергетичному секторі України» було виконано у 2018 – початку 2019 рр. за підтримки Heinrich Böll Foundation, Бюро Київ – Україна Державною установою «Інститут економіки та прогнозування НАН України» з метою виявлення найбільш актуальних гендерних проблем у сфері працевлаштування в енергетичному секторі України та пошуку можливих шляхів їх вирішення для забезпечення сталого і соціально справедливого розвитку української енергетики.

119. Жінки і матері з дітьми в ув'язненні / Державний департамент України з питань виконання покарань ; ред. Н. Калашник. – Київ, 2008. – 106 с.

Стаття присвячена аналізу проблем, з якими стикаються засуджені жінки в Україні, зокрема вагітні та матері з дітьми. Наголошується на невідповідності умов утримання специфічним потребам цієї категорії та на негативних наслідках перебування дітей разом із матерями у виправних установах. Автор розглядає соціальні фактори, що ускладнюють становище жінок, зокрема відсутність родинного досвіду та навичок догляду за дітьми. Підкреслюється важливість використання часу ув'язнення для психологічної підтримки, формування материнських компетентностей і підготовки до соціальної інтеграції після звільнення. Водночас акцентується, що сучасна кримінально-виконавча система України поки що не забезпечує комплексних програм соціалізації засуджених жінок.

120. Коханова О., Бурячок Є. Гендерні стереотипи: сутність, види та вплив на самореалізацію жінок різного віку [Електронний ресурс] / О. Коханова, Є. Бурячок. – Електронні текстові дані // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наук. праць. – 2023. – № 39(1). – С. 87–93. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.3913>

У запропонованій статті проаналізовано сутність, поняття та види гендерних стереотипів, особливості їх впливу на самореалізацію жінок різного віку. З'ясовано, що гендерні стереотипи являють собою усталені загальноприйняті уявлення (думки) про те, якими є й повинні бути жінки/чоловіки та формують їхню поведінку в суспільстві.

121. Коханова О. Дослідження настановлень жінок щодо самореалізації чоловіків [Електронний ресурс] / О. Коханова, О. Столярчук, О. Сорокіна. – Електронні текстові дані // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наук. праць. – 2022. – № 37. – С. 76–81. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.3711>

У запропонованій статті проаналізовано поняття та гендерні аспекти самореалізації дорослих людей. Визначено, що самореалізація являє собою конструктивний вияв, втілення, розвиток і збагачення потенціалу особистості та відбувається в двох основних напрямках: родинному та професійному. Особливо важливим є питання вивчення гендерних установок щодо самореалізації чоловіків і жінок, оскільки такі бачення суттєво впливають на процес самореалізації особистості. В роботі представлені результати дослідження настановлень жінок ранньої та середньої дорослості щодо самореалізації чоловіків. Було виявлено, що найбільш пріоритетними сферами для самореалізації сучасного чоловіка, на думку жінок, є професійна діяльність та подружжя / родинна взаємодія. Було з'ясовано також що робота є домінуючим життєвим пріоритетом для чоловіка. Але поряд із цим, ознаками його успішної самореалізації, на думку жінок, є не лише фінансова забезпеченість / матеріальна незалежність, успішна побудова професійної кар'єри, а й ефективна подружжя / родинна взаємодія, збалансованість роботи та відпочинку. Було з'ясовано також бачення досліджуваних щодо розподілу подружніх функцій, ролі жінки в самореалізації чоловіка, ознак життєвої нереалізованості сучасних чоловіків.

122. Левченко К. Інституціональний механізм реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: актуальний стан, проблеми, перспективи розвитку / К. Левченко, Г. Жуковська // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 3. – С. 196–203.

У статті розглянуто сучасний стан інституційного механізму реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. Автори аналізують основні проблеми, що перешкоджають ефективному впровадженню гендерної політики, та визначають перспективні напрями її розвитку. Наголошено на значенні налагодженої системи державних органів, нормативної бази та міжвідомчої взаємодії для успішної реалізації принципів рівності.

123. Марценюк Т. "Захисники галактики": влада і криза в чоловічому світі / Т. Марценюк ; наук. ред. О. Марущенко. – Київ : Комора, 2020. – 251 с.

Книга Тамари Марценюк присвячена аналізу уявлень про маскуліність у різні історичні періоди та в сучасному суспільстві. Авторка досліджує,

як формуються очікування від чоловіків, які ролі їм приписуються, за що їх схвалюють чи засуджують, а також як ці чинники впливають на можливості самореалізації та якість життя. Особливу увагу приділено темі кризи маскулінності та її проявам. Завдяки поєднанню наукового підходу з прикладами з масової культури, книжка постає як доступний і водночас ґрунтовний довідник для всіх, хто цікавиться питаннями гендеру.

124. Мизнікова Т. В. «Чоловіча» та «жіноча» проза в репертуарі українських видавництв: гендерний чинник (на прикладі видавництв «Клуб Сімейного Дозвілля», «Видавництво Старого Лева», «Фоліо», «Наш Формат», «Vivat» / Т. В. Мизнікова // Поліграфія і видавнича справа : наук.-техн. зб. – 2018. – № 1. – С. 174–178.

У статті досліджується вплив гендерного чинника на сучасну видавничу справу в Україні. На основі моніторингу репертуарів п'яти провідних видавництв проаналізовано кількісне співвідношення художньої прози авторства жінок і чоловіків. Виявлено, що чоловіче авторство у більшості випадків переважає, іноді – у два і більше разів, що свідчить про нерівномірність представництва за гендерною ознакою у літературному процесі.

125. «Ми різні – ми рівні». Основи культури гендерної рівності : навчальний посібник для учнів 9–12 класів / за ред. О. Семиколєнкової. – Київ : К.І.С., 2007. – 176 с.

Посібник зорієнтовано на розвінчення стереотипних уявлень про роль жінок та чоловіків у родині та суспільстві, на формування світогляду учнів, вільного від гендерних упереджень і пересудів.

126. Озірна Ж. Фемінізм і місто : мальопис / Ж. Озірна, С. Чудакоров. – Київ : Мальопис, 2021. – 68 с.

Це історії про життя жінок, розказані з відвертістю та великою любов'ю. Якщо усі охочі розповісти жінкам як їм жити, вишикуються в рядочок, вийде стрій, довший за Китайську стіну. Ви побачите зріз суспільства: від політиків-сексистів та пластичних хірургів до голлівудських режисерів і продавців декоративної косметики. Замикатиме цю чергу нетверезий сусід, який зможе вимовити лише непевне «киць-киць». В цього мальопису доволі товста обкладинка та тонкий гумор, щоби добряче дати по голові кожному, хто вказує жінкам, ким бути і про що мріяти. Це десять історій про жінок, їхні бентеги, мрії та боротьбу проти несправедливості. У них є пристрасть, іронія та тверезий погляд на сучасне суспільство і права людини. Матеріалом для них послужили колонки журналістки Емми Антонюк для порталу «Гендер в Деталях». Усі герої та події – справжні, будь-яка схожість із реальними персонажами не випадкова. Для широкого кола

читачів та читачок. І для тих, хто в строю, довжиною з Китайську стіну. Героїні цих історій залюбки виведуть всіх охочих із сексистського ряду подалі від первісних печер – у майбутнє.

127. Перес К. К. Невидимі жінки. Як вижити у світі, де навіть цифри брешуть на користь чоловіків / К. К. Перес. – 2-ге вид., виправ. і доп. – Харків : Vivat, 2021. – 416 с.

Книга «Невидимі жінки» британської дослідниці та активістки, офіцерки Ордена Британської імперії, привертає увагу до малопомітної, але всеосяжної гендерної нерівності. Авторка розкриває, як упередженість у зборі та використанні даних формує світ, у якому жінки залишаються «невидимими» – від дизайну клавіатури фортепіано та програм розпізнавання голосу до медичних досліджень і міського планування. Непомітні на перший погляд деталі стають небезпечними для мільйонів жінок, адже продукти, технології та політики часто розраховані на «середнього чоловіка». Видання не лише викриває системні проблеми, а й надихає на зміни, які здатні зробити суспільство справді інклюзивним і безпечним для всіх.

128. Подоляк О. Гендерна рівність. Про підміну поняття та стереотипи у вихованні / О. Подоляк // Директор школи. – Київ : Шкільний світ, 2018. – № 2. – С. 4–10.

Стаття простежує історію становлення та розвитку поняття «гендер» в українському науковому дискурсі від 1990-х років до його законодавчого закріплення у 2005 році. Автор акцентує на трансформації суспільного сприйняття гендеру як соціального конструкта та розглядає різні підходи до тлумачення «гендерного виховання». Зокрема, одні педагоги розглядають його як підкреслення відмінностей між статями, тоді як інші зосереджуються на індивідуальних особливостях кожної дитини.

129. Попова К. О. Гендерні стереотипи – реальність чи ілюзія? / К. О. Попова // Теоретичні і прикладні проблеми психології : збірник наукових праць / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2006. – № 2(13), 2006. – С. 190–198.

У статті розглядаються актуальні питання гендерних досліджень, зокрема аналіз одного з видів соціальних стереотипів — гендерних стереотипів, що ґрунтуються на традиційних уявленнях про маскулінне та фемінне. Авторка подає огляд бінарних опозицій, стереотипно приписаних чоловікам і жінкам, та акцентує увагу на їхньому впливі на суспільну свідомість.

130. Рибалка І. С. Чоловічі образи у оповіданнях Б. Ерскін [Електронний ресурс] / І. С. Рибалка. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. – 2019. – № 13. – С. 138–143. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2019.1322>

У статті здійснено аналіз чоловічих образів у творах відомої британської письменниці Б. Ерскін, які досі не перекладені українською мовою. Зроблено спробу застосувати гендерні прийоми для вивчення суто літературознавчих проблем. Послугуючись класифікацією соціальних чоловічих моделей поведінки Н. Жаданової, ми проаналізували збірку оповідань «Несподівані зустрічі» та виявили шість типів чоловічих образів: «Лица-аристократ», «Джентльмен», «Товариш», «Романтик», «Син», «Батько», які не є позитивними або негативними. Вони завжди комбінують ці риси, що додає останнім реалістичності та додатково характеризує головну героїню. Так, образ типу «Джентльмен» найчастіше зустрічається у вище названій збірці, що може пояснюватися національними та культурними традиціями суспільства, яке описане у оповіданнях. Вектор вибраного дослідження є перспективним у напрямі міждисциплінарних досліджень, що останнім часом отримали широке поширення у гуманітарній науковій практиці.

131. Сайчук Р. Гендерні стереотипи та їх вплив на професійну самореалізацію працівників органів і підрозділів ДСНС України / Р. Сайчук, Н. Вовк // Особистість в екстремальних умовах : матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 травня 2021 р., м. Львів) / Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту. – Львів, 2021. – С. 193–197.

У статті висвітлюється проблема забезпечення гендерної рівності в системі Міністерства внутрішніх справ України, зокрема в діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Акцентовується увага на процесі реформування МВС та впровадженні положень Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека», що сприяло поступовому стиранню межі між професійними обов'язками чоловіків і жінок.

132. Спіцина Г. Особливості правового регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні / Г. Спіцина // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 3. – С. 175–181.

У статті розглянуті ключові питання, що стосуються забезпечення гендерної рівності в Україні. Аргументовано, що негативний вплив на

правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні здійснюють: відсутність єдиної та чітко збалансованої нормативно-правової бази; широке коло суб'єктів, що наділені повноваженнями у сфері забезпечення гендерної рівності; відсутність реальних механізмів притягнення до відповідальності.

133. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки : переклад з французької мови / Рада Європи ; переклад Свобода медіа в Україні. – Страсбург : Рада Європи, 2018 (Надруковано у Раді Європи). – 57 с.

У матеріалі розкривається роль гендерної рівності як ключового напрямку діяльності Ради Європи, спрямованої на захист прав людини, утвердження демократії та верховенства права. Гендерна рівність трактується як забезпечення рівних прав, можливостей та участі жінок і чоловіків у всіх сферах життя. Попри значний прогрес останніх десятиліть, на практиці існують бар'єри, що зберігають нерівність, зокрема у сфері політичної участі, доступу до правосуддя та подолання гендерних стереотипів. Особливу увагу приділено проблемі насильства над жінками, яке розглядається як грубе порушення прав людини та одна з головних перешкод на шляху досягнення рівноправ'я.

134. Тараненко О. О. Явище мовного андроцентризму і сучасний рух за гендерну рівність / О. О. Тараненко // Мовознавство : наук.-теорет. журнал. – 2020. – № 1. – С. 20–46.

У статті розглядаються вияви андроцентризму в мовах патріархальних і постпатріархальних суспільств (до останніх належать і народи сучасної європейської цивілізації) – як одного з орієнтирів у системі мовних координат Я – ТУТ – ТЕПЕР (поряд з антропоцентризмом, принципом «господаря», принципом соціально активної особи та ін.), який становить один з провідних принципів організації граматичного і словотвірного рівнів мов з вираженою категорією роду, а також достатньо помітне явище в структуруванні лексико-семантичного й фразеолого-паремійного рівнів і в побудові текстів, та його неоднозначне сприйняття в сучасному суспільстві. Позначення особи чоловічої статі – досить звичайний вихідний пункт для позначення як особи жіночої статі (на загальнономінативному рівні, у словотворенні, у граматиці), так і людини взагалі (безвідносно до статі); досить звичайним є також протилежний перехід від позначення людини як такої до вираження ідеї тільки чоловічої статі. Мова демонструє також номінативно-оцінну, класифікаційну і функціонально-частотну асиметрію образів чоловіка і жінки – звичайно «на користь» чоловіка.

135. Хорні К. Психологія жінки / К. Хорні ; переклад українською Марти Шапаренко. – Київ : Сварог, 2025. – 255 с .

Книга є значною роботою видатного вченого психоаналітика Карен Хорні, яскравої представниці «неофрейдизму», яка кинула виклик песимізму і терапевтичному аскетизму великого австрійця. не втратили своєї значущості. «Психологія жінки» – це критика ідей Фрейда про психологічні наслідки анатомічної різниці між чоловіком і жінкою. У всіх роботах Хорні чудово зображені типові внутрішні конфлікти людини, майстерно виконано опис людей, з якими мало не щодня стикаються не тільки психологи та психотерапевти, але й усі ми у повсякденному житті.

136. Цапро Г. Ю. Фейкові новини: створені для чоловіків чи жінок? [Електронний ресурс] / Г. Ю. Цапро, О. В. Грищенко. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2023. – Вип. 21. – Р. 109–118. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2023.218>

У статті досліджуються гендерні аспекти сприйняття фейкових новин як особливого жанру новинного дискурсу, що базується на маніпуляції та поширенні неправдивої інформації. На основі анкетування студентів проаналізовано ставлення до статі авторів і читачів фейкових новин, а також до гендерно зорієнтованих тем. Результати показали, що більшість респондентів вважають створення фейкових новин гендерно нейтральним процесом, однак виявляються й стереотипні уявлення: жінки асоціюються з контентом для жінок, а чоловіки – з аудиторією чоловіків. Таким чином, дослідження демонструє вплив гендерних стереотипів на сприйняття дезінформації попри загальне уявлення про її нейтральність.

137. Цимбал Ю. Гендерно-чутливі судові справи: специфіка розгляду судом / Ю. Цимбал // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 2. – С. 208–212.

Статтю присвячено аналізу специфіки розгляду судом гендерно-чутливих судових справ. Основна увага звернена на питання впливу гендерного забарвлення тієї чи іншої судової справи на специфіку її розгляду судом, зокрема жінкою-суддею чи чоловіком-суддею. Акцент зроблено на наявності в сучасному суспільстві певних стереотипів поведінки суддів під час судового розгляду з урахуванням гендерної приналежності, однак їх існування носить децю умовний характер та не завжди підтверджується на практиці.

138. Бондаревська І. О. Гендерна ідентичність жінок-менеджерів : монографія / І. О. Бондаревська ; за наук. ред. Н. Г. Калашник. – Дніпропетровськ : Інновація, 2011. – 223 с.

Монографія присвячена вивченню психологічних особливостей гендерної ідентичності жінок-менеджерів як важливого різновиду соціальної

ідентичності. Розглянуто її сутність, зміст і структуру, а також визначено роль у забезпеченні ефективності діяльності організації. У роботі представлено авторську модель гендерної ідентичності, що поглиблює розуміння взаємозв'язку між особистісними характеристиками жінок-лідерів та результативністю управлінської діяльності.

139. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому : жінка в громадському житті України, 1884–1939 / М. Богачевська-Хомяк. – Київ : Либідь, 1995. – 422 с.

Книга має подвійну тематику – націоналізм та фемінізм – і дає можливість з'ясувати роль жінок неіндустріалізованих країн у громадському житті. В канву історії України включено детальну розповідь про життя жіноцтва. Розглядаючи досі не опрацьований архівний матеріал, авторка зуміла відтворити діяльність організованого жіноцтва у всіх частинах України, а також у країнах Європи та Америки, де мешкали українці.

140. Василенко В. Вихід із тіні, або «імперський чоловік» – «колоніальна жінка» / В. Василенко // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2017. – № 4. – С. 41–53.

У статті досліджено проблему взаємоперетину категорій гендеру, колонізму і травми в романі-діалогії «Жаїра» Ольги Мак і повісті-вертепі «Розгром» Івана Багряного. З'ясовано, що визначальною в цих творах є ідея культурної переваги колонізованого над колонізатором, на підтвердження якої спрацьовують антиколоніальна й антитоталітарна авторські стратегії.

141. Даниленко С. Шляхи запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні / С. Даниленко, К. Лубинець, Г. Терещенко // Освітня аналітика України : науково-практичний журнал. – 2018. – Вип. 1. – С. 103–115.

У статті розглядаються питання запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні. Зазначається, що гендерний бюджетний аналіз передбачає не лише сегрегацію за статтю, але й враховує інші соціальні категорії, такі як вік, соціально-економічне становище, місце проживання, освітній рівень, за умови, що це є доцільним, а необхідні дані наявними. В статті здійснено аналіз програми «Забезпечення діяльності Національного центру "Мала академія наук України", надання позашкільної освіти державними позашкільними навчальними закладами, заходи з позашкільної освіти», що дало змогу зробити відповідні висновки та рекомендації.

142. Давида О. Оксана Давида: Голодомор. Геноцид. Гідність. Гендер / О. Давида // Сурма : українська незалежна газета. – 2024. – Додаток. до газети: до 90-х роковин Голодомору-геноциду українців. – С. 68–69.

Автор аналізує складну проблему поєднання теми Голодомору, геноциду та гендеру, розглядаючи конфлікти навколо фінансування та управління Музеєм Голодомору. Зокрема, акцентує увагу на спробах фальсифікації історії та підтримці неприязних наративів щодо Голодомору з боку деяких українських політиків і науковців, а також на зростаючому впливі гендерних теорій у дослідженнях цієї трагедії.

143. Дудар М. Сучасна українська поезія: гендерний аспект культурного коду / М. Дудар // Наукові студії студентів-грінченківців : журнал студентських наук. праць / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. – № 1 (9). – С. 9–12.

Стаття присвячена значенню гендерних досліджень у сучасному літературознавстві, що спираються на здобутки науковців ХХ століття. Автор акцентує на впливі соціокультурних змін – розвитку ринкової економіки, масової культури та інформаційних технологій – на трансформацію традиційних форм комунікації та появу універсальних кодових систем. У такому контексті пропонується застосування нових критеріїв для аналізу жіночого та чоловічого письма.

144. Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / Інститут народознавства Національної академії наук України, Центр культурно-антропологічних студій, Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьоля ; за редакції М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. – Видання третє, виправлене та доповнене. – Київ : Критика, 2017. – 217 с.

Підручник «Гендер для медій» призначений для студентів журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей і висвітлює основи гендерної теорії в контексті медіа. Видання охоплює ключові поняття та підходи до аналізу гендерних аспектів у масовій комунікації, розкриває методи критичної оцінки контенту та роль медіа у формуванні гендерних уявлень. Підручник спрямований на розвиток професійних компетенцій, що дозволяють усвідомлено та відповідально підходити до створення та аналізу медійного контенту з урахуванням гендерної чутливості.

145. Гендерна нерівність у системі соціально-трудових відносин: проблеми та перспективи подолання / М. В. Петченко, О. О. Глазунова, В. О. Гиренко // Демографія та соціальна економіка : науковий журнал. – 2022. – № 4. – С. 136–154.

Метою статті є вивчення проблеми гендерної нерівності в системі соціально-трудових відносин, визначення перспектив забезпечення рівних прав і можливостей на ринку праці. Проведено статистичний аналіз за основними індикаторами гендерної нерівності на ринках праці Україні та країн світу. Запропоновано алгоритм розрахунку індексу гендерної рівності на ринку праці за допомогою методу таксономічного аналізу: підхід передбачає узагальнення часткових показників-індикаторів гендерної рівності та надає можливість консолідованої оцінки рівня подолання стереотипів за статевою ознакою в системі соціально-трудових відносин. Досягнення гендерної рівності в усіх сферах життя суспільства, зокрема в соціально-трудових відносинах, потребує подальшої розробки та реалізації заходів зі знищення шаблонного сприйняття соціальних ролей чоловіка та жінки, подолання всіх проявів гендерної дискримінації та стереотипізації.

146. **Гендерний посібник** [Електронний ресурс] : рекомендації та практичні приклади інтегрування комплексного гендерного підходу у роботу ЦНАП / Міністерство розвитку громад та територій України, Європейський Союз. – Електронні текстові дані. – Київ, 2019. – 86 с. – URL: <https://tsnap.ulead.org.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

«Гендерний посібник» містить рекомендації та практичні приклади інтегрування комплексного гендерного підходу у роботу центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) в об'єднаних територіальних громадах. Видання підготовлено в рамках міжнародної Програми «U-LEAD з Європою», фінансованої Європейським Союзом та його країнами-членами, і спрямоване на підвищення гендерної чутливості у наданні адміністративних послуг та вдосконалення управлінських практик.

147. **Гендер та органік** / Федерація органічного руху України. – Київ : Федерація органічного руху України, 2010. – 79 с.

Посібник спрямований на те, щоб цілісно і у систематизованій формі подати основні поняття гендерної політики та гендерної рівності у сільському господарстві. Тут детально викладено питання гендерної проблематики безпосередньо в органічному агровиробництві. Книга допоможе активізувати та підвищити рівень поінформованості населення про гендерні питання в органічному сільському господарстві, дасть змогу отримати нові знання про специфіку органічного агровиробництва, особливо серед сільського населення. Посібник рекомендується Федерацією органічного руху України студентам, вченим, фермерам, представникам НДО, всім, хто цікавиться питаннями гендеру в сільському господарстві, та зокрема, в органічному агровиробництві.

148. **Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України** [Електронний ресурс] / Центр Разумкова ; науковий

керівник О. Пищуліна ; редактор А. Чернова. – Електронні текстові дані. – Київ, 2016. – 244 с. – URL: <https://razumkov.org.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

Це видання присвячене дослідженню гендерної проблематики в Україні. Матеріали, вміщені в цьому виданні, характеризують поточну ситуацію в Україні, аналізують кращий європейський досвід виконання міжнародних норм і стандартів. У виданні міститься доповідь, що складається з шести розділів, один з яких цілком базується на результатах загальнонаціонального соціологічного дослідження Центру Разумкова, стислий словник головних гендерних термінів, а також статті вітчизняних експертів.

149. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства = Central and East European women and the Second World War: gendered experiences in a time of extreme violence : збірник наукових праць / П. Бос та ін. ; науковий редактор: Г. Грінченко, К. А. Кобченко, О. Р. Кісь ; Національна академія наук України, Інститут народознавства (Львів), Українська асоціація дослідників жіночої історії, Українська асоціація усної історії, Фонд імені Гайнріха Бюлля, Представництво в Україні. – Київ : АРТ Книга, 2015. – 335 с.

У збірнику представлено розвідки українських та зарубіжних дослідниць і дослідників, в яких проаналізовано найрізноманітніші аспекти специфічно жіночого досвіду Другої світової війни на теренах Центрально-Східної Європи. Висвітлено маловивчені питання участі жінок у бойових діях та особливості перебування у військовому полоні, гендерні виміри жіночого досвіду радянського та національного підпілля, життя на окупованих територіях і примусової праці в Третьому Рейху, розкрито гендерну специфіку Голокосту, порушено складні питання насильства над жінками та співучасті жінок у насильстві в роки війни, окреслено проблеми повоєнних репрезентацій жіночого досвіду війни. Прагнучи вийти за рамки стереотипного бачення жінки у межах трикутника «зрадниця – жертва – героїня», вчені показують складну і суперечливу картину жіночого повсякдення у надзвичайних історичних обставинах. Поставлені завдання вирішуються з міждисциплінарних позицій, шляхом аналізу різноманітних історичних джерел, із застосуванням різних наукових підходів та методів. Збірник також дає уявлення про сучасні феміністські підходи до вивчення теми «жінка і війна».

150. Зубавіна І. Оновлення архітекτονіки світопорядку: гендерний аспект [Електронний ресурс] / І. Зубавіна. – Електронні текстові дані // Мистецтво в обороні : колективна монографія / Національна академія

мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва ; Інститут культурології. – Київ : Фенікс, 2024. – С. 599–611. – URL: <https://mari.kyiv.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

Авторка досліджує гендерний аспект як один з векторів переформатування світової системи. У світовій системі, що перебуває у вирі кризових ситуацій, на межі воєнної, екологічної, демографічної катастроф, радикально переосмислюється підхід до понять фемінного та маскулінного. У новітньому світі, де кількість накопиченої зброї спроможна багаторазово знищити людство, виросла потреба саме у "жіночому" типі мислення, врівноваженості та миролюбстві. Підкреслено зростання жіночого представництва в соціальній та духовній сферах.

151. Київ. Жінки. Війна : збірка спогадів і роздумів жінок про життя в столиці у період повномасштабного вторгнення / упорядник, автор передмови М. Іванцова. – Київ : Креативна агенція «Артіль», 2023. – 225 с.

Збірка містить спогади та роздуми 20 жінок про життя в Києві під час повномасштабного вторгнення. Видання документує події від 2014 року та особливо після 24 лютого 2022 року, поєднуючи щоденникові записи, фрагменти спогадів і рефлексії, що відображають емоційний та приватний досвід мешканок столиці, кримчанок та жінок, змушених переселитися з окупованих територій. Книга слугує цінним джерелом для розуміння особистісного переживання війни та її впливу на життя жінок у сучасній Україні.

152. Кімел Майкл С. Гендероване суспільство / Майкл С. Кімел ; пер. з англ. С. Альошкіна. – Київ : Сфера, 2003. – 490 с.

Автор досліджує соціальні конструкції гендеру та їхній вплив на структуру сучасного суспільства. Автор аналізує, як культурні, економічні та політичні чинники формують уявлення про чоловіків і жінок, а також розкриває механізми відтворення гендерних ролей і стереотипів. Книга поєднує теоретичні підходи з емпіричними дослідженнями, демонструючи, як гендер впливає на соціальні взаємодії, нерівність і соціальні інститути.

153. Ковшова О. Гендерний бюджет: знайомство розпочато / О. Ковшова // Місцеве самоврядування : інформаційно-аналітичне видання з питань місцевого самоврядування. – 2018. – № 11. – С. 11–14.

У статті О. Ковшової розглядається поняття гендерного бюджету як модифікації класичної моделі державного та місцевого бюджету з урахуванням гендерного компонента. Авторка аналізує його роль у підвищенні соціально-економічної ефективності, визначенні ключових цілей бюджетної політики та забезпеченні гармонійного партнерства в

суспільстві. Особлива увага приділяється європейській практиці, де гендерний бюджет є частиною децентралізаційних реформ, що поєднують управління фінансовими ресурсами з досягненням гендерного паритету.

154. Кулачек О. Роль жінки в державному управлінні: старі образи, нові обрії / О. Кулачек. – Київ : Основи, 2005. – 301 с.

У книзі представлена панорама розвитку наукової думки щодо соціального статусу жінки за різних часів і в різних суспільних формаціях. Зокрема проаналізовано, як на ґрунті античних і середньовічних антижіночних концепцій формуються нові підходи до оцінки самого принципу гендерної паритетності, сучасні погляди на роль і місце жінки в державотворчому процесі. Нова парадигма владних відносин розглядається на прикладі світового, європейського та вітчизняного досвіду щодо подолання гендерної дискримінації та забезпечення збалансованої участі жінок і чоловіків у державному будівництві, що має суттєвий вплив на гуманізацію управлінських рішень, підвищення професійної і загальної культури, поліпшення морально-психологічного клімату в управлінській сфері, а також на розвиток громадянського суспільства.

155. Оцінювання соціально-гендерного впливу стратегій, програм і проєктів регіонального розвитку : практ. посібник / Проект Канада–Україна "Регіональне врядування та розвиток" ; ред. І. Санжаровський. – Київ ; Торонто ; Ужгород : К. І. С., 2012. – 78 с.

Практичний посібник присвячений оцінюванню соціально-гендерного впливу стратегій, програм і проєктів регіонального розвитку. Видання містить рекомендації та інструменти для розробки, впровадження, бюджетування, моніторингу та оцінювання проєктів із урахуванням соціально-гендерних аспектів. Посібник буде корисним для посадовців, представників бізнесу та неурядових організацій, експертів, тренерів, науковців і викладачів у сфері стратегічного планування, управління проєктами та гендерних студій, а також для всіх, хто займається питаннями збалансованого регіонального розвитку.

156. Плакроуз Г. Цинічні теорії про гендер, расу та ідентичність. І чому вони згубні для нас усіх / Г. Плакроуз, Д. Ліндсей ; переклад з англійської О. Панич. – Київ : Наш формат, 2022. – 368 с.

Бестселер Wall Street Journal, USA Today та Publishers Weekly Книга року за версією Times, Sunday Times та Financial Times Книга Гелен Плакроуз і Джеймса Ліндсея досліджує сучасні прояви постмодернізму та його вплив на західне суспільство, науку і свободу слова. Автори прослідковують еволюцію ідей від французького постмодернізму до сьогодення, показуючи, як вони трансформувалися у «священну війну»

проти традиційних цінностей і лібералізму. Видання аналізує механізми квазірелігійної догматики ідентичності, закликаючи до критичного осмислення та відстоювання права на свободу висловлювання.

157. Погребняк І. SMM-менеджер на українському комунікаційному ринку в умовах воєнного часу: реалії, виклики, тенденції [Електронний ресурс] / І. Погребняк, Д. Чепурнова. – Електронні текстові дані // Інтегровані комунікації = Integrated communication : науковий журнал. – 2024. – Вип. 1. – С. 86–91. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.1710>

У статті досліджується професія SMM-менеджера та її роль у забезпеченні ефективних комунікацій бізнесу й організацій в умовах цифровізації, воєнного часу та нестабільного ринку праці. Автори аналізують вимоги до SMM-менеджерів, дисбаланс між очікуваннями роботодавців і рівнем заробітної плати, а також гендерні, вікові та регіональні нерівності на ринку праці. Результати дослідження підкреслюють необхідність комплексного підходу до організації комунікацій, перегляду вимог до кандидатів і пошуку моделей удосконалення роботи SMM-менеджера для підвищення ефективності та забезпечення гідної оплати праці.

158. Польовик С. Характерні особливості гендерної сегрегації в бібліотеці / С. Польовик // Вісник Книжкової палати. – Київ : КПУ, 2016. – № 8. – С. 27–29.

У статті проаналізовано гендерні аспекти становища жінок як ІТ-фахівців у бібліотеці. Проблему розглянуто на основі аналізу фахового журналу, спрямованого на визначення особливостей гендерної сегрегації авторів публікацій.

159. Pasko Y. Ukrainian feminism as a factor of social changes [Електронний ресурс] / Y. Pasko, I. Zaitseva. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2023. – Т. 4, № 1. – Р. 45–50. – DOI: [https://doi.org/10.21847/2411-3093.2023.4\(1\).276477](https://doi.org/10.21847/2411-3093.2023.4(1).276477)

У статті осмислюються теоретичні засади українського фемінізму, обґрунтовується його практичне значення для соціальних змін в суспільстві. Предметом дослідницької уваги є індивідуальні і колективні виміри фемінізму, вплив цього важливого соціального феномену на ціннісну еволюцію українського суспільства.

160. Радченко К. В. Формування гендерних стереотипів засобами масової інформації / К. В. Радченко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць / Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут проблем виховання Національної академії

педагогічних наук України; ред.: В. О. Огнев'юк, І. Д. Бех, Л. Л. Хоружа. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2011. – № 1 (15). – С. 70–74.

У статті розглядається місце і роль сучасних вітчизняних засобів масової інформації як важливого інструмента формування суспільної думки та гендерних стереотипів. На думку автора публікації, процеси демократизації та гуманізації в Україні сприяють встановленню гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя, і в цьому вагомую роль мають відігравати ЗМІ.

161. Розвиток лідерського потенціалу жінок в академічному середовищі: міжнародний досвід для потреб розбудови України [Електронний ресурс] = Development of women's leadership potential in the academic environment: International experience for Ukraine's development needs : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 11 квітня 2024 р. / редактор: С. М. Ніколаєнко [та ін.]. – Електронні текстові дані. – Київ, 2024. – 302 с. – URL: <https://nubip.edu.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

Збірник укладено за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, в рамках якої відбулися дискусії в контексті ретроспективного та перспективного погляду на феномен жіночого лідерства в академічному середовищі. Багатогранність цієї тематики уможливорює осмислення даного феномену в різних контекстах, зокрема: історичному, філософському, психолого-педагогічному та літературознавчому.

162. Рябчук А. Ліберальний фемінізм у боротьбі за право самій купувати діаманти / А. Рябчук // Критика. – Київ, 2008. – Год XII, Число 3(125). – С. 21–22.

У статті аналізується український контекст гендерних відносин із урахуванням перетинів із мовними, релігійними та місько-сільськими поділами. Автор підкреслює роль фемінізму як інструмента окреслення соціальних нерівностей і дискримінацій та наголошує на політичному вимірі будь-яких ініціатив у цій сфері, що вимагає визначення позиції кожним учасником суспільства.

163. Тищенко Т. В. Інтонація жіночих негативних оцінних висловлень у сучасному англійському діалогічному мовленні [Електронний ресурс] / Т. В. Тищенко. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 5. – С. 106–109. – URL: <https://studiap.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

Статтю присвячено експериментальному фонетичному дослідженню інтонації експліцитних жіночих негативних оцінних висловлень у

сучасному англійському діалогічному мовленні побутової сфери з урахуванням фактора статі адресата. У статті описано роль гендера у сучасних соціолінгвістичних дослідженнях актуалізації категорії оцінки. На основі аудитивного та акустичного аналізів було встановлено інваріантні та диференційні просодичні ознаки жіночих негативних оцінних висловлень у комунікації між представниками однієї і різних статей рівного соціального статусу у сучасному англійському діалогічному мовленні побутової сфери.

164. Tsapro G. Discursive presentation of WOMEN in the 2001–2002 and 2020–2021 media texts: a corpus based analysis = Дискурсивна презентація WOMEN у медійних текстах 2001–2002 і 2020–2021 років: корпусний аналіз [Електронний ресурс] / G. Tsapro, A. Semeniuk. – Електронні текстові дані // *Studia Philologica* = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2021. – Вип. 16. – Р. 54–60. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.168>

Стаття присвячена корпусному контрастивному аналізу лемі WOMEN у статтях журналу The Economist, опублікованих у 2001–2002 та 2020–2021 роках. Досліджено, як медіадискурс формує й відображає гендерні стереотипи, визначаючи соціальні ролі чоловіків і жінок. За допомогою інструментів SketchEngine та LancsBox проаналізовано ключові словосполучення (empower WOMEN, encourage WOMEN, help WOMEN, WOMEN take, young WOMEN, WOMEN and), а результати інтерпретовано з використанням корпусного та критичного дискурс-аналізу. Показано, що за 20 років образ жінок у медіа суттєво змінився: сучасні тексти репрезентують жінок як активних агентів із новими можливостями, заохоченням та допомогою, тоді як раніше вони зображувалися переважно у складних ситуаціях. Виявлено сталість певних колокантів (WOMEN and MEN/CHILDREN) та тематики освіти, праці, кар'єрних перспектив і особистої гідності. Перспективи подальших досліджень включають порівняльний аналіз британського та українського медіадискурсу щодо репрезентації лем WOMEN / ЖІНКИ.

165. Україна не мовчить. Хроніка протидії сексуальному насильству, пов'язаному з війною (2022–2024 рр.) / упорядник: К. Левченко, С. Губін, О. Губіна ; редактор К. Левченко ; художник Б. Куркуль. – Харків : Фоліо, 2024. – 318 с. (Поняття гендер в різних соціальних сферах життєдіяльності).

У книзі представлено 25 інтерв'ю з провідними міжнародними та національними експертами з питань сексуального насильства, пов'язаного з війною, у період 2022–2024 рр. Автори досліджують практики надання допомоги постраждалим, участь державних структур, громадських організацій та міжнародних донорів, а також унікальний досвід протидії сексуальному насильству, накопичений

Україною під час російсько-української війни. Видання висвітлює різні соціальні сфери застосування поняття «гендер» та надає практичні знання, які можуть бути корисними для інших держав у подоланні подібних викликів.

166. Улюра Г. А. **Творення докси (легітимація знання та інституалізація понять) у гендерних студіях з літературознавства** / Г. А. Улюра // Питання літературознавства : науковий збірник / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; ред. О. В. Червінська. – Чернівці : ЧНУ, 2013. – Вип. 88. – С. 210–222.

Аналізується специфіка легітимації наукового знання в гендерних студіях, що наразі постає як питання про місце виробництва знання. Гендерні студії з літературознавства з такого погляду є стратегічним непослідовно-скептичним теоретичним проектом.

167. **Frotveit M. Conceptual principles of research of the problems of adaptation and integration of Muslim Female refugees in Germany** [Електронний ресурс] = Концептуальні засади дослідження проблем адаптації та інтеграції біженок-мусульманок у Німеччині / M. Frotveit, A. Shkodych. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2021. – Том 2, вип. 1, № 3/4. – Р. 31–37. – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2021.2\(1\).230076](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2021.2(1).230076)

Стаття присвячена дослідженню проблем мусульманських жінок-біженок у Німеччині, зокрема їх психосоціального стану, соціальної участі та адаптації в умовах підвищеного конфліктного тиску у країнах походження. Автори аналізують якісні та кількісні характеристики біженок, вплив пандемії COVID-19 на процес прийому та адаптації, а також виклики, пов'язані з антисанітарними умовами та обмеженою можливістю соціального дистанціювання. Дослідження підкреслює, що біженки є вразливою категорією населення, інтеграція яких безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток Німеччини, і наголошує на необхідності удосконалення механізмів захисту, адаптації та активного залучення біженок до суспільного життя.

168. **Ягодзінський С. Конвергенція інформаційних мереж як стратегічна соціокультурна інновація** [Електронний ресурс] / С. Ягодзінський, В. Коцун, Р. Яровий. – Електронні текстові дані // Кібербезпека: освіта, наука, техніка : електронне наукове видання. – 2024. – Т. 3, № 23. – С. 348–355. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2024.23.348355>

У статті досліджується вплив конвергентних технологій на соціальні процеси інформаційного суспільства та соціальну модернізацію як стратегічну інновацію. Показано, що відсутність суспільного контролю

за конвергенцією мереж спричиняє дивергентні процеси та соціальне відчуження, впливає на формування ідентичності та соціальні взаємодії. Автори аналізують еволюцію контркультури, соціокультурні наслідки технологічних інновацій, зміни гендерних, правових і політичних аспектів життя, підкреслюючи важливість збереження особистісної автономії та права на самореалізацію в цифрову епоху.

Гендерна рівність у культурі та мистецтві

169. Агєєва В. П. **Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму** : монографія / В. Агєєва. – Київ : Факт, 2003. – 320 с.

У книзі розглянуто процеси модернізації української літератури ХХ століття в контексті феміністичної й гендерної проблематики. Акцентується криза патріархальних цінностей у модерній культурі, конфлікт традиційних і нових трактувань фемінності й маскулінності. Специфіка жіночого письма пов'язується з репрезентацією жінки в публічному просторі, розкриттям тілесного досвіду.

170. Астапцева Х. А. **Гендерні стереотипи у рекламних оголошеннях українських, польських, американських періодичних видань 1930-х рр.** / Х. А. Астапцева // Поліграфія і видавнича справа : наук.-техн. зб. – 2019. – № 1. – С. 152–161.

Охарактеризовано рекламні оголошення товарів іноземних брендів для споживацької жіночої аудиторії у львівській щоденній газеті «Новий час» за 1930-ті рр. Здійснено порівняльну характеристику українських оголошень із їхніми американськими та польськими аналогами і виявлено прямопропорційну залежність між ними. Також було синтезовано креативну складову маркетингової політики зарубіжних брендів продовольчих товарів, споживчою аудиторією яких були і залишаються жінки.

171. Башкирова О. **Гендерні художні моделі сучасної української романістики** : монографія / О. Башкирова ; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ : Київський ун-т. ім. Б. Грінченка, 2018. – 352 с.

У монографії досліджено шляхи художньої репрезентації гендерної ментальності в українській великій прозі початку ХІХ століття. Залучення комплексної літературознавчої методології дає змогу розглянути сучасний роман як динамічне утворення, у якому складно взаємодіють глибинні пласти людської свідомості й найновіші художні тенденції. Гендерні художні моделі, представлені сучасною романістикою, розглянуто з позицій психоаналітичної та постколоніальної теорії, із залученням широкого культурологічного матеріалу. Значну увагу в дослідженні приділено проблемам літературної традиції і новаторства, національної своєрідності й діалогічного характеру сучасної української літератури.

172. Башкирова О. **Гендерні аспекти становлення особистості в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва** [Електронний

ресурс] / О. Башкирова. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. – 2019. – № 14. – С. 6–12. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2019.141>

У статті висвітлено особливості художньої репрезентації гендерного становлення дитини / підлітка в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва. Процес інтеграції юної людини в соціум у літературному транскрибуванні представлений з позицій психологічної теорії К. Г. Юнга. На матеріалі сучасної прози, адресованої читачеві-підліткові, продемонстровано художнє переосмислення базових архетипів людської культури (мати, мудрий старий, аніма, воїн), ініціаційної моделі як сценарію особистісного становлення людини. Простежено характер кореляції цих художніх матриць з жанровими та стильовими особливостями літератури для дітей та юнацтва початку ХХІ ст.

173. Башкирова О. М. Гендерні художні моделі сучасної української романістики : дис. ... д-ра філолог. наук : 10.01.06, 10.01.01 / О. М. Башкирова ; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – 464 арк.

У дисертації вперше системно вивчено шляхи художньої репрезентації гендерної ментальності в сучасній українській романістиці. Індивідуально-авторські художні моделі світу, позначені гендерною інтенційністю, вивчено з позицій як іманентних закономірностей творення й функціонування художнього тексту, так і екстралітературних соціокультурних чинників; із застосуванням комплексної методології, що охоплює науковий інструментарій структурно-семіотичного підходу, постструктуралізму, психоаналітичної та міфологічної шкіл. Визначено характер кореляції провідних принципів моделювання індивідуально-авторських картин світу з основними жанрово-стильовими векторами розвитку вітчизняної великої прози початку ХХІ століття; окреслено жанрову динаміку сучасного роману; проаналізовано художні сценарії подолання постколоніальної травми, що розвиваються в полі гендерної проблематики. Досліджено й систематизовано жіночі архетипи й типи маскулінності, представлені сучасною романістикою; простежено загальні тенденції та присутні гендерні відмінності художньої рецепції світоглядних універсалій тілесності, простору, життя і смерті.

174. Башкирова О. Художня репрезентація жіночості в сучасній українській романістиці / О. Башкирова // Слово і час : наук.-теорет. журнал. – 2020. – № 6. – С. 72–86.

Статтю присвячено провідним тенденціям художньої рецепції жіночих образів у сучасній українській романістиці. Принципи моделювання

жіночості в літературі розглянуто з позицій гендерних студій, постколоніальної та психоаналітичної теорій. На численних прикладах продемонстровано основні вектори художнього переосмислення типових для національної літературної традиції жіночих образів: матері, хранительки роду, демонічної жінки. Описано альтернативні типи фемінної ідентичності, репрезентовані культурологічним та феміністичним жіночим письмом. На основі масштабних узагальнень художньої практики останніх десятиліть визначено провідні світоглядні інтенції сучасної романістики, передусім прагнення до гендерного паритету, повноцінного діалогу чоловіків і жінок як рівноправних суб'єктів культуротворення.

175. Бищенко Т. І. Феномен тілесності в сучасній українській романістиці [Електронний ресурс] / Т. І. Бищенко. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. – 2019. – № 13. – С. 79–83. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2019.1312>

У статті розкрито теоретичне підґрунтя для практичного аналізу функціонування тіла й тілесності в прозових текстах. Продemonстровано трансформацію зображення тілесності в романах різних років сучасної української літератури на прикладі творів Люко Дашвар, М. Матіос, Ю. Винничука та В. Лиса. Завдяки теоретичним дослідженням висвітлено, що тіло і тілесність виступають як чинники творення образної та наративної складової тексту, безпосередньо впливаючи на формування основних художніх категорій. Розглядається вплив тіла як антропологічної, культурологічної та літературної моделі на художній (прозовий) текст через метод тілесно-міметичного аналізу (Ф. Штейнбук), гендерних студій і модусів перцепції.

176. Бондар О. Ю. Визначення поняття та класифікація діалогічного дискурсу у лінгвістиці [Електронний ресурс] / О. Ю. Бондар. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : науковий журнал. – 2014. – Вип. 3. – С. 48–52. – URL: <https://studiap.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті розглядаються поняття «дискурс» та «діалогічний дискурс», розмежовуються поняття «діалогічний дискурс» та «діалог», охарактеризовано основні класифікації діалогічного дискурсу та зроблено висновок про доцільність урахування у процесі дослідження гендерного фактора поряд з іншими параметрами діалогічного дискурсу.

177. Бурдастих М. Трансформація готичної традиції в новелістиці В. Даниленка / М. Бурдастих // Слово і час : наук.-теорет. журнал. – 2014. – № 10. – С. 77–84.

У статті проаналізовано специфіку неоготичної поетики деяких новел В. Даниленка, розглянуто тематику, проблематику, систему готичних

мотивів ув'язнення, пригноблення, насилля, переслідування минулим, а також особливості художньої реалізації концепту страху в контексті психоаналізу. Інверсія автором традиційного для готики співвідношення гендерних ролей віддзеркалює суспільні тривоги щодо загрози символічної кастрації й повалення символічного порядку.

178. Бучинська О. Гендерні образи сучасної реклами / О. Бучинська // Маркетинг в Україні. – 2018. – № 4. – С. 37–41.

У сучасному суспільстві реклама стала суттєвою частиною соціалізації молоді, вона відіграє значну роль у формуванні суспільної думки, оцінок людей та подій, задаючи стандарти життя та свідомості. В тому числі, сучасна реклама здатна формувати та підтримувати гендерні стереотипи у масовій свідомості. Гендерні стереотипи – це один з видів соціальних стереотипів, що ґрунтується на прийнятті суспільством уявлень про маскулінне та фемінне та їх ієрархії. Дуже часто гендерні відносини відрізняються сексизмом по відношенню до жінок. Сексизм – це позиція або дія, які принижують, виключають, знецінюють та стереотипізують людину за ознакою статі.

179. Вербич Н. С. Інтонаційні параметри гендерної варіативності діалектного мовлення / Н. С. Вербич // Мовознавство : наук.-теорет. журнал. – 2019. – № 4. – С. 64–73.

У статті проаналізовано гендерні розбіжності просодії українського діалектного мовлення. Наведено показники окремих інтонаційних параметрів на перцептивному та акустичному рівнях. Встановлено специфіку інтонаційної репрезентації діалектного дискурсу з урахуванням гендерної дихотомії.

180. Висоцька Н. О. «Бідна та Барбара»: фоновий шекспірівський образ як персонаж сучасної літератури США [Електронний ресурс] / Н. О. Висоцька. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії. – Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. – Вип. 8. – С. 112–118. – URL: <https://studiap.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2029).

Однією з ознак сучасної культури є апропріація класичного спадку, зокрема творчості В. Шекспіра, з метою акцентування актуальних суспільно-психологічних проблем. У статті розглядаються варіанти реконструкції образу служниці Барбари, побіжно згаданої у трагедії «Отелло», письменницями США початку ХХІ ст. У п'єсі Т. Моррісон «Дездемона» та у новелі Л. Бамбер «Оголошується конкурс» Барбара виступає повноправним персонажем/суб'єктом дії. Асоціювання її з африканським життєсвітом (Барбара = Берберія) дає змогу авторкам на новому історичному витку переосмислити складні конфігурації раси та гендеру як у шекспірівській Англії, так і в сучасній Америці.

181. **Вишницька Ю. Гендерне (безсумнівно!)** [Електронний ресурс] / Ю. Вишницька. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2018. – № 3. – С. 79–82. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2018.3.8>

У рецензії Ю. Вишницької «Гендерне (безсумнівно!)» аналізується поезія Ольги Башкирової «Гендерне (мабуть...)», створена паралельно з підготовкою її монографії. Робота висвітлює актуальні філологічні дослідження в межах гендерної художньої моделі, вивчає ідіостильові варіанти маскулінного та фемінного сприйняття світу, а також психоаналітичні, архетипні та міфологічні модуси. Стаття підкреслює органічне поєднання художнього та наукового підходів у монографії, спрямованої на заповнення лакун у дослідженні особливостей гендерних художніх моделей української романістики початку ХХІ ст.

182. **Власенко М. Витоки німецьких фразеологічних одиниць, які вербалізують концепт Frau** [Електронний ресурс] / М. Власенко. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2017. – № 4. – DOI: [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(4\)917](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(4)917)

Стаття присвячена результатам вивчення джерел походжень фразеологічних одиниць, які вербалізують концепт FRAU в німецькій лінгвокультурі. Робота передбачає гендерний підхід у дослідженні концепту. Дослідження дозволяє виявити національно-культурну та гендерну специфіку образу світу представників німецької культури відносно жінки.

183. **Гайдаш А. В. Reading and translating US women drama (Читаємо та перекладаємо жіночу драматургію США)** : навчальний посібник / А. В. Гайдаш ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 2-ге вид. перероб. і допов. – Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 156 с.

Навчальний посібник призначений для аудиторної та самостійної роботи студентів спеціальностей «Переклад» та «Іноземна філологія» (англійська мова) і містить базові матеріали з теорії драми, аналізу художніх текстів (п'єс) та відповідні вправи. Посібник спрямований на поглиблене оволодіння студентами лексичними одиницями комунікативної діяльності відповідно до робочо-навчальної програми, а також на розвиток аналітичного та креативного потенціалу. Кожен художній твір у посібнику пов'язаний із певною розмовною темою, що дозволяє студентам самостійно інтерпретувати театральнo-драматичне середовище США англійською мовою.

184. **Гайдаш А. «Нова Жінка» у короткій прозі Ольги Кобилянської та Едіт Уортон** [Електронний ресурс] / А. Гайдаш, М. Денк – Електронні

У статті досліджується концепт «нової жінки» як феміністського ідеалу кінця XIX – початку XX століття у малій прозі української та північно-американської літератури. Аналізуються повість Ольги Кобилянської «Некультурна» та оповідання Едіт Вортон «The Other Two» і «The Mission of Jane», показуючи різні підходи до жіночої незалежності, активізації ролі жінки в патріархальному суспільстві та материнства як засобу здобуття свободи. Використання ретельного читання, блокового методу та типологічного підходу дозволяє виявити діахронічні та культурні відмінності між українським і північноамериканським контекстами, водночас підкреслюючи спільні революційні моделі поведінки протагоністок, що відображають незворотні соціальні зміни.

185. **Гендерна перспектива** / уклад. В. Агеєва. – Київ : Факт, 2004. – 256 с.

У збірці статей висвітлюються різні аспекти гендерних досліджень, охоплюючи соціологічні, мистецтвознавчі та культурологічні підходи. Особлива увага приділяється гендерній специфіці художньої літератури, інтернет-комунікацій та засобів масової інформації. Вітчизняні та зарубіжні дослідники аналізують культурні процеси в сучасній Україні, порівнюючи їх із ширшим слов'янським та європейським контекстом, що дозволяє окреслити тенденції формування та трансформації гендерних моделей у різних соціокультурних середовищах.

186. **Гессел К. Історія мистецтва без чоловіків** / К. Гессел ; переклад з англійської В. Колодій. – Київ : ArtHuss, 2024. – 510 с. – Пер. назви: The Story of Art Without Men.

Книга британської мистецтвознавиці Кеті Гессел, що представляє альтернативний погляд на історію мистецтва, зосереджуючись виключно на жінках художницях, які часто залишалися поза увагою. Авторка розглядає різні епохи та стилі, починаючи від Ренесансу і закінчуючи сучасністю, і показує вплив жінок на розвиток мистецтва. Відкрийте для себе нові імена такі як: Ангвісола, Фонтана, Сірані, Петерс, Джентілескі, Кауфман, Паверс, Льюїс, Макдоналд Макінтош, Валадон, Гех, Асава, Краснер, Мендьєта, Піндел, Гімід та їхні неймовірні роботи, представлені в цій книзі.

187. **Гончар Ю. Гендерне прочитання творчості Тараса Шевченка** / Ю. Гончар // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2010. – № 5. – С. 10–15.

У статті осмислено можливості застосування гендерно літературної теорії для інтерпретації творчості письменника з використанням критеріїв «фемінність», «маскулінність», «андрогінність». Здійснено аналіз специфіки відображення фемінності і маскулінності, переосмислення, наближення їх до нової андрогінної якості в доробку Т. Шевченка з урахуванням гендерної ідентичності автора, своєрідності структури процесу творення, художньої манери і стилю.

188. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста [Електронний ресурс] : практичний посібник / О. Голуб ; Інститут масової інформації. – Електронні текстові дані. – Київ : ТОВ Софія-А, 2016. – 93 с. <https://imi.org.ua/> (дата звернення: 12.09.2029).

У посібнику розглядаються актуальні виклики та потреби професійної підготовки сучасних журналістів в умовах швидких соціальних і технологічних змін. Автор наголошує на важливості постійного навчання та опанування нових навичок, таких як верифікація інформації у соціальних мережах, висвітлення збройних конфліктів, дотримання журналістських стандартів та протидія поширенню джінси. Посібник спрямований на формування професійної компетентності як початківців, так і досвідчених медійників, пропонуючи практичні рекомендації щодо підвищення якості журналістської діяльності та підтримки високих етичних стандартів у сучасних медіа.

189. Доній Н. Є. Gender determination of popular culture at the turn of the 20th and 21 st centuries = Гендерне означення популярної культури: межа ХХ–ХХІ ст. / Н. Є. Доній // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв = National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald : щоквартальний науковий журнал. – 2018. – № 1. – Р. 21–26.

Стаття присвячена аналізу популярної культури через призму гендерного підходу, розглядаючи її як варіацію фемінної знакової системи. Автор обґрунтовує, що популярна культура є феноменом матриархально-феміністичного культурного розвитку, який відображає альтернативне світосприйняття та ціннісні орієнтації, пов'язані з повсякденністю. Дослідження показує, що популярна культура не підпорядкована жорсткій ієрархії цінностей, а її різноманітність відображає жіночу природу. Особлива увага приділяється впливу бісексуальної маргінальної культури, яка формує «фемінізовану» популярну культуру та орієнтує модні тенденції на підтримання «нео–міфу краси», адресованого як жінкам, так і чоловікам. Наукова новизна роботи полягає у представленні гендерного означення популярної культури на онтологічному та аксіологічному рівнях.

190. Дубініна О. Страсті за Білосніжкою або Про феномен інтермедіального коловороту / О. Дубініна // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2013. – № 9. – С. 66–77.

У статті досліджується феномен інтермедіального коловороту на прикладі казки «Білосніжка». Авторка аналізує трансформації тексту в різних медіа та жанрах, показуючи, як первинний літературний сюжет змінюється під впливом театральних, кінематографічних, анімаційних та інших інтермедіальних практик. Особлива увага приділяється взаємодії художніх форм, адаптаційним процесам і впливу культурного контексту на сприйняття класичного мотиву. Дослідження демонструє, що інтермедіальність сприяє розширенню смислових, естетичних та соціокультурних горизонтів тексту, відкриваючи нові перспективи для інтерпретації та інновацій у сучасній медіакulturі.

191. Дудар М. Культурний код: семіотичний аналіз крізь гендерний вимір (Ольга Баширова, Олена О'лір, Сергій Жадан) / М. Дудар // Наукові студії студентів-грінченківців : журнал студентських наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – № 1(8). – С. 28–32.

У статті досліджено роль гендерних досліджень у сучасному літературознавстві, зокрема феміністичних та маскуліністичних підходів, що спираються на наукові розробки минулого століття. Автор акцентує увагу на естетичній та культуротворчій функціях літератури, які сприяють формуванню інтелектуальної особистості з високими моральними та естетичними цінностями. У роботі проаналізовано наявність культурних кодів у сучасній поезії та оцінено актуальність традиційних диференційних ознак фемінної та маскуліної літератури, що дозволяє визначити особливості відображення гендерної ідентичності в сучасному художньому тексті.

192. Жигун С. Вплив ідеологічних конструктів на жіночу творчість (на матеріалі лірики Р. Троянкер) [Електронний ресурс] / С. Жигун. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2018. – № 2. – С. 34–41. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2018.2.3441>

У статті аналізується вплив патріархального та більшовицького конструктів прийнятного образу фемінності на творчість поетеси 1920-х років Р. Троянкер. Мета дослідження – продемонструвати, що готові конструкти перешкоджають вираженню реального індивідуального досвіду. Продемонстровано, що Р. Троянкер успішно додала вплив патріархального конструкту берегині, але зазнала суттєвого впливу конструкту «нової жінки» О. Колонтай. Останній визначив висвітлення теми емансипації та фаху, частково вплинув на

зображення кохання і материнства. У темі творчості спостерігаємо звільнення авторки від ідеологічного впливу, утвердження її права на творчу самореалізацію.

193. Жигун С. В. (Не) жіноча автобіографія: Олена Пчілка про себе [Електронний ресурс] / С. В. Жигун. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. – 2020. – № 15. – С. 43–48. – URL: <https://litp.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

Предметом пропонованого дослідження є гендерні особливості побудови автобіографічної презентації, увага до яких зумовлена метою продемонструвати авторські стратегії створення власної ідентичності видатної української письменниці-народниці Олени Пчілки (Ольги Косач). Досягнення цієї мети потребувало застосування феміністичних студій як методології дослідження. Теоретичною основою дослідження стали праці М. Мейсон, Е. Єлінек, Л. Гілмор, А. Пеканец. У результаті з'ясовано, що автобіографія Олени Пчілки створювалася за «чоловічим» зразком. Основними стратегіями уподібнення стали: 1) розбудова тексту про себе через оповідь про видатних близьких та перерахування особистих досягнень як культуртрегера; 2) замовчування власного жіночого досвіду та взорування на чоловіків. Важливим героєм тексту стає брат Ольги Косач — Михайло Драгоманов, текст про якого увиразнює різне ставлення авторки до життєпису чоловіка і жінки. Такі стратегії створення ідентичності були зумовлені як підкоренням чоловічим авторитетам, так і офіційним характером автобіографії. Навизна дослідження полягає в прочитанні автобіографічного тексту української авторки-народниці крізь призму феміністичних студій. Практичне значення роботи зумовлене потребою осмислити спільне і відмінне у фіксації жіночого досвіду засобами художніх та документальних текстів.

194. Жигун С. Марія Пригара як/і жінка з "Пролетарської правди": вплив медійного конструкту на фемінну художню творчість [Електронний ресурс] / С. Жигун. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2018. – № 4. – С. 44–53. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2018.4.5>

У статті розглянуто вплив маскулінних практик та інтересів на жіночу творчість 1920-х років. Показано, що більшовицька політика, зосереджена на чоловічих принципах та пропагованих ЗМІ цінностях, формувала специфічний дискурс щодо «жіночого питання». Погляди О. Коллонтай на «нову жінку», яка мала характеризуватися самостійністю, свободою та психологічною зрілістю, вступали у конфлікт із маскулінною медійною риторикою другої половини 1920-х років. На прикладі творчості Марії Пригари, зокрема її публікацій у

газеті «Пролетарська правда», з'ясовано, що тематика поезій — революція, війна, класова боротьба, робітничі досягнення — повністю узгоджувалася з радянськими ідеологічними настановами. Лірична героїня у віршах з'являється лише у виробничому контексті, тоді як основний художній світ визначають маскулінні топоси (порт, завод, шахта, друкарня, будова, залізниця, шинок, місто). Таким чином, медійний вплив призводив до маскулінізації жіночої лірики та втрати індивідуального жіночого голосу.

195. **Інша оптика: гендерні виклики сучасності** : збірник наукових праць / упоряд.: В. Агеєва, Т. Марценюк. — Київ : Смолоскип, 2019. — 250 с.

Збірник репрезентує унікальне поєднання наукових і особистісних текстів, що осмислюють проблему гендеру в сучасному культурному просторі. У працях, представлених у виданні, аналізуються тенденції, закономірності та загрози у контексті так званої «війни статей», а також окреслюється пошук нової мови й цінностей, здатних відповісти на актуальні суспільні виклики. Матеріали збірки охоплюють літературознавчий, соціологічний та політологічний виміри гендерних студій. Особливу вагу має інтимна частина видання — спогади культурних діячів і діячок про Соломію Павличко, засновницю гендерних студій в Україні, чия наукова і культурна діяльність визначила подальший розвиток гуманітаристики.

196. **Kalytiuk L. Dynamics of structure and pragmatics of acceptance speeches at the «Oscar» ceremony** = Динаміка структури і прагматики промов вдячності на церемонії вручення премії «Оскар» [Електронний ресурс] / L. Kalytiuk, M. Reksha. — Електронні текстові дані // *Studia Philologica* = Філологічні студії : збірник наукових праць. — 2020. — Вип. 14. — Р. 50–52. — DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2020.147>

Дослідження сфокусовано на об'єднаних тематично й ситуативно (висловлення подяки на церемонії вручення премії «Оскар») англомовних промовах другої половини XX — початку XXI ст. Встановлено тенденцію до послаблення формалізації виступів-подяк в інституційному дискурсі, зсув тональності таких промов від нейтральної до більш емоційної, зміщення ціннісних орієнтирів від професійних до особистісних, нечіткість гендерних характеристик промов.

197. **Кадубовська С. «Sie werden nur entsorgt!»: гендерні варіанти старіння у п'єсі Сибіллі Берг «Дами чекають»** [Електронний ресурс] / С. Кадубовська. — Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. — 2021. — № 18. — С. 27–35. — DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2021.18.4>

Стаття продовжує дослідницьку ініціативу, започатковану у розвідці «Антиутопія Констанц Денніг «Extasy Rave»: репрезентації старості», та зосереджується на аналізі п'єси Сибіллі Берг «Дами чекають» (2012) у світлі літературознавчої геронтології. У центрі уваги — стереотипізація образів персонажів передпенсійного віку, вияви ейджизму та мізогінії з політичним забарвленням, а також проблемно-сміслові аспекти тілесності й толерантності. Саркастичні діалоги п'єси відтворюють поширені в сучасному суспільстві мисленнєві шаблони щодо соціальних ролей літніх жінок, представляючи старіння як фізичний і моральний занепад та тягар для суспільства. Дискримінаційні практики щодо жінок віком 50+ простежуються не лише у вербальних висловлюваннях, а й у фізичних діях (зокрема примусовому переселенні у підземелля), що перегукується з драмою К. Денніг. У тексті виразно простежується ейджистський дискурс, реалізований через репрезентацію жіночої тілесності з мізогінічним і сексистським забарвленням. Авторка розкриває стигматизацію пізньої зрілості у негативних стереотипах, пов'язаних із жіночою привабливістю, статтю та віком. Окремо підкреслено роль сучасного німецькомовного театру у висвітленні соціальних проблем, зокрема ейджизму й жіноконенависництва, а також віднесення твору Берг до постдраматичного театру (за Г.-Т. Леманом). Зроблено висновки щодо можливостей авторського переосмислення дискримінаційних стереотипів старіння та упередженості до жінок. У фіналі п'єси наголошено на загрозливих наслідках ейджизму та самостереотипізації для морально-етичних засад сучасного німецького суспільства, яке декларує орієнтацію на принципи толерантності.

198. Кизилова В. В. Авторська казка як джерело гендерної ідентичності (на прикладі циклу Марини Павленко «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині») [Електронний ресурс] / В. В. Кизилова. — Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. — 2019. — № 13. — С. 34–39. — DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2019.135>

У статті здійснено аналіз фемінних і маскулінних констант, репрезентованих у циклі Марини Павленко «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині» і спроектованих на формування гендерної ідентичності. Остання розуміється як відповідні статі ціннісні поведінкові настанови, що ведуть до засвоєння ролей та формування особистісних характеристик. Закладена міфологією й фольклором, вона розглядається як сукупність стандартизованих статевих ролей і культурних ідеалів щодо способу життя. У казці вона виявляється артикульованою оцінкою дій і вчинків персонажів, взаємозв'язаних фемінною чи маскулінною семантикою й зумовлених ментальними особливостями української спільноти. Марина Павленко робить акцент

на звичаєвих жіночих й чоловічих рисах, які з розвитком демократичного су-пільства стали набувати маргіналізованого статусу, утім, не прагне до гіперболізованої позитивності, що є прикметною рисою авторського казкового тексту. Маючи потужний морально-дидактичний потенціал, казки письменниці актуалізують у свідомості читача й негативні поведінкові стереотипи, пов'язані з моральними характерологічними рисами. Марина Павленко у казковому циклі «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині» репрезентує власне світобачення, накреслює ідеальну модель життя людини, на якій лежить відбиток архаїчних уявлень щодо взаємин і норм у гендерній площині.

199. Кирилова Т. А. Модерністська естетика в прозі німецьких письменниць на зламі НДР / Т. А. Кирилова // Питання літературознавства : науковий збірник / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; ред. О. В. Червінська. – Чернівці : ЧНУ, 2013. – Вип. 88. – С. 381–391.

Проаналізована модерністська естетика прози німецьких письменниць 1980-х років. Тексти Г. Кьонігсдорф, М. Марон та Б. Бурмайстер виявляють високий ступінь модерністських художніх шукань, спрямованого на подолання кризового культурно-історичного періоду на зламі НДР як своєрідне протистояння доктринам соцреалізму в умовах жорсткого регламентування мистецтва та його ідеологізації державним апаратом.

200. Кісілюк Н. Духовний світ жіночих образів у романі "Живая душа" Марка Вовчка / Н. Кісілюк // Питання літературознавства : науковий збірник / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Рута, 2011. – Вип. 82. – С. 266–274.

У статті здійснено літературознавчий аналіз художніх особливостей жіночих персонажів твору. Дослідниця зосереджується на виявленні духовно-моральних цінностей героїнь, їхніх життєвих орієнтирів та емоційно-психологічних характеристик. Особлива увага приділяється співвідношенню індивідуального й суспільного в образах жінок, а також тому, як авторка роману вибудовує внутрішній світ персонажів у контексті соціально-історичних реалій. Робота підкреслює значення жіночих образів як носіїв гуманістичних ідей та як відображення духовного пошуку людини в умовах складних суспільних трансформацій.

201. Копильчак Х. С. Гендерні стереотипи в сучасному українському мальовисі / Х. С. Копильчак // Поліграфія і видавнича справа : наук.-техн. зб. – 2022. – № 2. – С. 143–150.

У статті досліджено особливості репрезентації жіночих і чоловічих образів у графічній літературі України. Авторка аналізує візуальні та текстові компоненти мальовисів, простежує відтворення традиційних гендерних ролей і стереотипів, а також їх трансформацію у сучасному культурному контексті. Особливу увагу зосереджено на співвідношенні комерційних та мистецьких тенденцій у жанрі, що впливають на характер зображення жіночих персонажів і формування нових моделей маскулінності та фемінності. У роботі наголошено на потенціалі українського мальовису як медіа, здатного як відтворювати усталені гендерні кліше, так і пропонувати альтернативні візії рівності та партнерства.

202. Країна жіночого роду : Бібліотека «Історичної правда» / укладач, автор передмови В. Кіпіані. – Харків : Vivat, 2022. – 303 с.

Книга присвячена видатним українкам ХХ століття, чия діяльність суттєво вплинула на розвиток науки, культури, політики та національно-визвольного руху. У ній зібрано інтерв'ю, свідчення, архівні матеріали й довідки, опубліковані на ресурсі «Історична правда». Читач знайде тут унікальні спогади та матеріали про лікарку, учительку, журналістку, культурних діячок, учасниць визвольних змагань і політв'язнених, чий імена часто залишалися поза суспільною увагою. Серед героїнь – Квітка Цісик, Розалія Ліфшиць-Винниченко, Ірина Тимочка («Христя»), Олена Теліга, Валентина Шевченко та інші. Видання не лише відновлює історичну справедливість, а й підкреслює значення жіночого внеску в українську історію ХХ століття.

203. Криворучко С. К. Фемінна ідея в романі Сімони де Бовуар «Мандарини» / С. К. Криворучко // Питання літературознавства : науковий збірник / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; ред. О. В. Червінська. – Чернівці : ЧНУ, 2013. – Вип. 88. – С. 392–405.

У статті досліджено художнє втілення ключових положень феміністичної філософії письменниці у її прозовій творчості. Авторка аналізує образи героїнь роману, простежуючи, як у їхніх життєвих виборах, інтелектуальних пошуках і міжособистісних стосунках віддзеркалюється концепція свободи, самореалізації та рівності жінки. Увагу зосереджено на поєднанні особистісного й суспільного вимірів існування героїнь, їхніх прагненнях подолати традиційні гендерні стереотипи та знайти власний голос у світі політичних і культурних трансформацій післявоєнної Європи. Стаття підкреслює значення роману «Мандарини» як художнього осмислення фемінної ідеї та її місця в інтелектуальній спадщині Сімони де Бовуар.

204. Курбан С. О. Репрезентація основних типів гендерних стереотипів у рекламі = Representation of the major types of gender stereotypes in advertising [Електронний ресурс] / С. О. Курбан. – Електронні

текстові дані // Інтегровані комунікації = Integrated communication. – 2016. – № 2. – С. 31–36. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.5>

У статті С. О. Курбана «Репрезентація основних типів гендерних стереотипів у рекламі» (2016) розглянуто механізми формування та відтворення гендерних стереотипів у сучасному рекламному дискурсі. Автор аналізує основні типи стереотипних уявлень про жінок і чоловіків, які найчастіше використовуються в рекламних повідомленнях, зокрема стосовно розподілу соціальних ролей, професійної діяльності, зовнішності та моделей споживчої поведінки. Наголошено, що реклама виступає не лише інструментом просування товарів і послуг, а й потужним соціокультурним чинником, який може як закріплювати традиційні уявлення про гендер, так і сприяти їх трансформації. У статті окреслено особливості впливу рекламних образів на суспільну свідомість та наголошено на потребі критичного осмислення медійних практик у контексті гендерної рівності.

205. Кущик І. В. Співвідношення гендерних трансформацій та еволюції моди / І. В. Кущик // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв = National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald : щоквартальний науковий журнал. – 2021. – № 3. – С. 67–71.

У статті досліджено взаємозв'язок між змінами у сфері гендерних ролей та розвитком модних тенденцій у XX–XXI століттях. Авторка простежує, як соціокультурні процеси, пов'язані з емансипацією жінок, переосмисленням маскулінності й фемінності, впливають на трансформацію стилю, одягу та модних практик. У роботі підкреслено, що мода є не лише естетичним, а й соціальним феноменом, який відображає суспільні очікування, виклики та нові моделі гендерної ідентичності. Аналіз демонструє, що еволюція моди сприяє втіленню ідеї рівності, руйнації стереотипів та утвердженню індивідуальності.

206. Лашко М. «Моє щастя» Марії Загірньої: спроба гендерної інтерпретації / М. Лашко, І. Яковлева // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. – 2015. – № 6. – С. 186–188. – URL: <https://litp.kubg.edu.ua> (дата звернення: 15.09.2025).

У статті аналізується автобіографічність та інтерпретується гендерна означеність поезії Марії Грінченко (Загірньої) «Моє щастя» (на основі не досліджених раніше спогадів Людмили Скрипник) у контексті розвитку «жіночого письма» початку XX ст.

207. Лащук Ю. Гендерні гетеротопії в медійному контенті українських молодіжних організацій [Електронний ресурс] / Ю. Лащук, К. Вольневич-Сломка. – Електронні текстові дані // Синопис: текст,

Стаття присвячена аналізу гендерної складової медійного дискурсу молодіжних організацій України. Дослідження базується на кількісному й якісному аналізі контенту, створеного у 2018 році шістьма організаціями (Фундація Регіональних Ініціатив, Будуємо Україну Разом, Юнацький Корпус, Молодіжний Націоналістичний Конгрес, UKRAÏNER, Пласт) та опублікованого на їхніх офіційних сайтах і сторінках у Facebook. Теоретичне підґрунтя становлять концепція власного простору Б. Вальденфельса та концепція гетеротопії М. Фуко. Метою статті є з'ясування особливостей мовних практик, зокрема вживання іменників різного роду й контекстів використання категорії статі. Результати дослідження доводять, що мова молодіжних організацій не є гендерно нейтральною: статі фігурує у чотирьох контекстах – як нейтральна описова категорія; як характеристика цільової групи діяльності; як маркер традиційних гендерних ролей; як чинник загрози для участі жінок у громадській активності. Зроблено висновок, що гендерні аспекти відіграють вагомий роль у діяльності молодіжних об'єднань, а аналіз медійного простору крізь призму концепції гетеротопії та критеріїв статі дає змогу глибше зрозуміти механізми репрезентації статі в сучасному молодіжному середовищі.

208. Лирик І. Гендерний діалог в рекламній галузі: від відображення до формування / І. Лирик // Маркетинг в Україні. – 2018. – № 4. – С. 6–14.

У статті досліджено взаємодію реклами та гендерних стереотипів, зокрема механізми, за допомогою яких рекламні повідомлення не лише відображають суспільні уявлення про статі, а й формують нові соціальні очікування. Автор аналізує основні стереотипні моделі поведінки жінок і чоловіків у рекламі, підкреслює роль візуальних і текстових компонентів у конструюванні образів, а також виявляє потенціал реклами як інструмента трансформації гендерних уявлень. Дослідження показує, що сучасна реклама одночасно закріплює традиційні гендерні ролі та може впливати на їх переосмислення, що має значення для маркетингових комунікацій і соціокультурної політики.

209. Луценко Л. О. Структура гендерної нарації (на матеріалі любовної прози Елізи Гейвуд) : дис. ... канд. філолог. наук : 10.01.06 / Л. О. Луценко ; наук. кер. О. Є. Бондарева ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2014. – 203 арк.

210. Луценко Л. О. Структура гендерної нарації (на матеріалі любовної прози Елізи Гейвуд) : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 10.01.06 / Л. О. Луценко ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2014. – 20 с.

211. **Лю Фань. Гендерний образ фортепіано** / Фань Лю // Мистецтвознавчі записки = NOTES ON ART CRITICISM : збірник наукових праць. – 2017. – Вип. 32. – С. 382–390.

У статті досліджується гендерний образ фортепіано – культурна реконструкція інструмента в свідомості людини, пов'язана з асоціаціями фемінінності та маскулінності. Методологія ґрунтується на культурологічному та компаративному підходах, що дозволяє простежити відображення гендерного образу фортепіано в різних галузях мистецтва та культури. Наукова новизна полягає у вперше здійсненому в українському музикознавстві аналізі ролі гендерного образу у розвитку інструмента. Дослідження показує, що фортепіано формує амбівалентний гендерний образ: у сольних концертних виступах інструмент асоціюється з маскулінністю, тоді як у домашньому музикуванні – з фемінінністю. Цей образ впливав на еволюцію фортепіано та знаходив відображення у літературі, живописі, музиці і культурних практиках сучасності.

212. **Михайлова О. Гендерні таємниці, або що приховує олімпійська родина давньогрецьких богів?** / О. Михайлова // Всесвітня література в школах України : науково-методичний журнал. – 2020. – № 4. – С. 23–26.

У статті досліджено гендерні трансформації в олімпійській родині які стосувалися ялише старшого покоління богів. Перші випадки партеногенного народження спостерігаються у найдавніших космогонічних міфах.

213. **Мизнікова Т. В. Аналіз тематики літературно-художніх видань жіночого авторства крізь призму гендеру** / Т. В. Мизнікова // Поліграфія і видавнича справа : наук.-техн. зб. – 2019. – № 1. – С. 162–171.

У статті подано перелік та короткий аналіз тем, які найчастіше використовують вітчизняні, зарубіжні письменниці для створення, а українські видавництва – для продукування літературно-художніх видань жіночого авторства. З метою тематичного аналізу було досліджено відповідний сегмент книжкової продукції на сайтах видавництв України, а також у Літописі книг. Моніторинг зазначених джерел показав, що зарубіжні, вітчизняні авторки регулярніше вибирають теми з так званого мікросвіту. На другому місці за частотою використання у "жіночій" прозі – тематика макросвіту з охопленням більш тривалого часового і просторового сегментів, акцентом на загальносуспільних, міжнародних, міжпланетних проблемах. Між тематичними напрямками мікро– та макросвіту є мистецькі, культурні, міфологічні, ностальгічні теми, те, що пов'язано з духовними цінностями. У процесі дослідження виявлено гендерну тенденцію, коли автори чоловіки активніше вибирають теми з категорії макросвіту, а жінки – з мікросвіту.

214. Міщенко О. Жінка в українській літературі 20-х років ХХ століття : монографія / О. Міщенко. – Київ, 1994. – 121 с.

У монографії О. Міщенко «Жінка в українській літературі 20-х років ХХ століття» (1994) здійснено комплексне дослідження образу жінки в українській літературі міжвоєнного періоду. Проаналізовано художні образи та тематику творів, зосереджуючи увагу на соціокультурних ролях жінки, її моральних, психологічних та естетичних характеристиках. Особливий акцент зроблено на впливі політичних і соціальних трансформацій 1920-х років на репрезентацію жіночих персонажів, на зміни у традиційних гендерних уявленнях та на відображення проблем жіночої самостійності й емансипації. Монографія спрямована на розкриття специфіки жіночих образів як важливого компоненту української літературної традиції та культурного контексту тогочасного періоду.

215. Мельниченко О. В. Руйнування гендерних стереотипів як елемент толерантності сучасної культури / О. В. Мельниченко // Освіта для сталого розвитку: міжконтинентальний діалог інтелектуалів : програма ІІІ міжнародної науково-практичної конференції до Міжнародного дня толерантності, 12 листопада 2015 р. м. Київ / Міністерство освіти і науки України, Українська Академія Акмеології. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – С. 115–121.

У статті розглядається процес подолання існуючих гендерних стереотипів завдяки гендерній педагогіці, яка надає суспільству можливість розвивати таку складову сучасного демократичного соціуму, як толерантність.

216. Невмержицький О. А. Гендерна культура суспільства як основа соціалізації жіноцтва / О. А. Невмержицький // Проблеми освіти : науково-методичний збірник / Міністерство освіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти. – Київ : Науково-методичний центр вищої освіти, 2002. – Вип. 29. – С. 50–57.

У статті розглядається питання вирішення гендерних проблем шляхом поєднання національної культури України з принципами демократичного та високорозвиненого інформаційного суспільства. Автор підкреслює важливість створення рівних умов для розвитку хлопчиків і дівчаток, зокрема в сфері середньої та вищої освіти, професійної підготовки та реалізації індивідуальних здібностей. Висвітлюється значення рівності можливостей як у сімейному, так і в громадському житті, що сприяє формуванню гармонійного й соціально відповідального покоління.

217. Павленко Д. Подорож углиб себе задля пошуку гендерної рівноваги у романі С. Плат "Під скляним ковпаком" [Електронний

ресурс] / Д. Павленко. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2019. – Вип. 12. – С. 115–119. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.17>

У статті проведено аналіз роману С. Плат «Під скляним ковпаком» з метою дослідження та осмислення ескейпічних мотивів, притаманних як героїні нової американської жіночої прози середини ХХ ст., так і самій авторці. Проаналізовані способи переосмислення жіночої прози в контексті суперечок про літературну репутацію.

218. Павличко С. Фемінізм / С. Павличко ; автор передмови В. Агєєва. – Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. – 322 с.

У книзі вперше зібрано статті, дослідження, бесіди та інтерв'ю 1990-х років відомого літературознавця Соломії Павличко, присвячені проблемам фемінізму в суспільному житті та в літературному дискурсі. Дослідниця сміливо, а часом і ризиковано аналізує складні явища та духовні феномени сучасності й недавнього минулого.

219. Поліщук Я. Жінка в українській літературі / Я. Поліщук // Дніпро. – Київ, 2012. – № 9. – С. 134–137.

У статті розглядається розвиток української жіночої літератури протягом останніх півтора століть, висвітлюючи її еволюцію від висловлювання скарг на жіночу долю у ХІХ столітті до активного відстоювання прав жінок на межі ХІХ–ХХ століть та сучасного критичного переосмислення фемінізму. Проаналізовано пошук художніх засобів для повноцінного відтворення жіночого характеру, а також відзначає процес суспільної та культурної активізації української жінки в різні історичні періоди. Стаття підкреслює взаємозв'язок між літературними практиками та соціокультурними змінами у становищі жінок в Україні.

220. Popova S. Dystopian vision of 2052 in henley's "signature" = Жанрові особливості дистопії в драмі: 2052 рік очима Бет Хенлі [Електронний ресурс] / S. Popova, V. Bilokon. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2021. – Вип. 17. – Р. 86–91. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.17.11>

У статті досліджується жанровий різновид наукової фантастики дистопії на матеріалі драми Хенлі «Підпис» (1990). Авторка аналізує особливості створення альтернативних світів у сучасній драматургії, зокрема вплив швидких медичних та технологічних проривів на репрезентацію суспільних цінностей. П'єса Хенлі демонструє дистопічний простір, у якому персонажі втрачають здатність до людських емоцій, а традиційні цінності, включно з коханням, підмінюються прагненням миттєвого успіху та слави. Особливу увагу

приділено жіночому персонажу з чоловічим ім'ям Вільям, який проявляє безкорисливість і сміливість, контрастуючи з іншими героями. Драма порушує питання кріоніки, клонування, глобальної цифровізації, евтаназії, захисту навколишнього середовища та фемінізму, створюючи амбівалентне бачення майбутнього. Аналіз показує, що науково-фантастична драма здатна попереджати глядача про потенційні наслідки знецінення людського життя та морального відчуження у сучасному суспільстві.

221. Пригодій С. М. Американський романтизм. Полікритика : навчальний посібник / С. М. Пригодій, О. П. Горенко. – Київ : Либідь, 2006. – 440 с.

У навчальному посібнику розглядаються твори видатних американських романтиків: В. Ірвінга, Ф. Купера, Н. Готорна, Е. По, Г. Мелвілла та інших у світлі сучасних літературознавчих методологій : психоаналіз, архетипова критика, деконструкція, критика читацького відгуку, неоісторизм, гендер тощо.

222. Ромазан О. Феміністичне спрямування та гендерна проблематика "бджолиного" циклу Сильвії Плат / О. Ромазан // Питання літературознавства : науковий збірник / Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 75. – С. 238–246.

У статті здійснено аналіз феміністських мотивів та гендерних аспектів поезії Сильвії Плат у межах її «бджолиного» циклу. Авторка розглядає художні образи та символіку, пов'язані з жіночою ідентичністю, самореалізацією та соціальними обмеженнями, що накладаються на жінку. Дослідження висвітлює особливості гендерної репрезентації та прояви феміністської критики в творчості поетеси, показуючи, як художні тексти слугують засобом відображення проблем жіночої автономії, боротьби зі стереотипами та пошуку власного голосу. Стаття підкреслює важливість «бджолиного» циклу для розуміння феміністичного потенціалу американської поезії XX століття.

223. Rosinska O. Models of stereotypization of national characteristics, gender roles and behavioral scenarios in series (on the example of the Polish series "The girls from Lviv" and "The londoners") = Моделі стереотипізації національних особливостей, гендерних ролей і поведінкових сценаріїв у серіалах (на прикладі польських серіалів «Наші пані у Варшаві» та «Лондонці») [Електронний ресурс] / О. Rosinska. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2022. – Т. 28, № 3. – С. 146–155. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2022.3.7>

У статті досліджується репрезентація національних і гендерних стереотипів у серіалах як площина їх формування та демонстрації, зокрема в українському та польському телевізійному продукті. Об'єктом аналізу є серіали «Лондонці» (Польща, 2008) та «Наші пані у Варшаві» (2015), у яких досліджуються образи жінок-мігранток і чоловіків-мігрантів. Автори показують, що серіали створюються з орієнтацією на запити глядачів, а стереотипи формують картину світу, яку споживач отримує у вигляді контенту та яка впливає на його систему цінностей. Метод дослідження – контент-аналіз. Результати свідчать, що чоловіки у серіалах представлені активними соціальними суб'єктами, а жінки переважно реалізують традиційні ролі, хоча зустрічаються приклади успішних жіночих кар'єр. Дослідження підкреслює роль серіалів у закріпленні та поширенні національних і гендерних стереотипів, що відображають історичні та культурні особливості суспільства, без прямої нетолерантності між народами.

224. Сміллі Е. Гендерні стереотипи в рекламі: зображення, сприйняття та шкода / Е. Сміллі, О. Давліканова // Маркетинг в Україні. – 2018. – № 4. – С. 15–36.

У статті аналізуються способи репрезентації чоловіків і жінок у сучасній рекламі, а також наслідки використання гендерних стереотипів для споживачів і суспільства. Авторки досліджують, як візуальні та вербальні образи закріплюють традиційні ролі статей, формують соціальні очікування та впливають на ставлення до гендерної рівності. Розглядаються негативні ефекти стереотипізації, зокрема дискримінаційні установки, обмеження самореалізації та підтримка сексистських уявлень. Стаття підкреслює необхідність критичного сприйняття реклами і врахування гендерного аспекту у маркетингових комунікаціях для зменшення соціальної шкоди та сприяння більш рівноправному суспільству.

225. Стандарт рівності : посібник пресової практики з гендерної перспективи / Ю. Гончар, Т. Кузнєцова, О. Погорелов ; ред. С. Штурхецький. – Рівне : О. Зень, 2015. – 201 с.

Посібник написано експертами та експертками консультаційного пілотного проекту, під час якого чотири українські друковані видання на практиці випробовували на собі переваги збалансованого підходу до висвітлення гендернозabarвлених тем та планування тематики видання відповідно до інформаційних запитів читачів/читачок та професійних стандартів журналістики. Унікальний досвід редакцій, поради закордонної експертки проекту Сюзанни Молл, конкретні рекомендації щодо інноваційних змін у редакційному плануванні і повсякденні – все це робить Посібник корисним журналістам/журналісткам,

викладачам/викладачкам, кавиться сучасними тенденціями розвитку медіа.

226. Старовойт І. Проблема гендеру та жіночої ординації: варіативність тлумачень у різних концепціях феміністської теології [Електронний ресурс] / І. Старовойт. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2018. – № 3. – Р. 24–28. – URL: <https://skhid.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті автор досліджує питання становлення феміністської теології, розглядає ідеї видатних представниць феміністичної теології щодо проблеми гендеру в релігії, а також аналізує ключові риси протестантизму як базису для становлення жіночої ординації.

227. Старовойт І. Сучасний погляд на гендерне питання в царині релігії в історичній ретроспективі [Електронний ресурс] / І. Старовойт. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2017. – № 3. – Р. 99–103. – URL: <https://skhid.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті досліджується поняття «гендер», його соціальне та культурне значення, а також історичний розвиток і вплив різноманітних чинників, зокрема релігійного, на формування уявлень про чоловіків і жінок. Авторка аналізує варіативність трактувань гендеру різними дослідниками та роль феміністичної традиції 1960-х років у приверненні уваги наукової спільноти до гендерних проблем. Особлива увага приділяється існуванню упереджених гендерних стереотипів у сучасному суспільстві та їхньому впливу на соціальну поведінку. Стаття підкреслює, що гендерна диференціація здебільшого визначається соціальними та культурними факторами, а не психофізіологічними особливостями, і наголошує на необхідності створення сприятливих умов для реалізації особистості обох статей.

228. Стріха М. Специфіка гендерних мотивів у творчості Філіпа Сідні та Бахадир Герай Хана І (Резмі): історико-біографічний та компаративний аспекти / М. Стріха, С. Трош // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2016. – № 2. – С. 73–79.

Статтю присвячено аналізу специфіки гендерних мотивів лірики Ф. Сідні та Бахадир і Герай Хана в компаративному аспекті. Дослідження особливостей гендерних мотивів репрезентує не тільки специфіку творчості англійського та кримськотатарського поетів, а й взаємодію літературних явищ західної та східної лірики в поетичному та мотивному контекстах.

229. Супергерої та принцеси. Як гендерні стереотипи псують життя вашим дітям // Дитячий садок : всеукраїнський часопис для педагогів-дошкільників. – 2017. – № 19. – С. 29–31.

У статті аналізується вплив гендерних стереотипів на виховання та розвиток дітей дошкільного віку. Авторка показує, як образи супергероїв і принцес у медіа та ігрових практиках формують обмежені уявлення про ролі хлопчиків і дівчаток, впливають на соціальну поведінку та самовідчуття дітей, а також можуть спричиняти дискримінаційні установки з раннього віку. Стаття підкреслює важливість критичного підходу до контенту, що споживають діти, та необхідність створення освітнього середовища, яке сприяє рівноправності, розвитку індивідуальних здібностей і самореалізації обох статей.

230. Тютюкіна А. Гендерні стереотипи в романі Дж. Голсуорсі "Сильніше від смерті" / А. Тютюкіна // Наукові студії студентів-грінченківців : журнал студентських наук. праць / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. – № 1 (9). – С. 20–23.

У сучасних гуманітарних дослідженнях спостерігається очевидне зацікавлення вивченням нової культурної поспатріархальної моделі суспільного буття. Особливі перспективи в цьому аспекті має гендерний підхід. Науковці наголошують, що вивчення гендерної проблематики, особливо категорій чоловічого і жіночого, може бути основою для розробки гендерної стратегії нашого суспільства, для його трансформації з гендерно-збалансованого суспільства у суспільство паритетної демократії. Передумовою таких глибоких світоглядних змін має стати коригування, а то й заперечення різноманітних (національних, етнічних, релігійних, економічних, політичних, соціальних, гендерних) стереотипів.

231. Тютюн В. Гендерна специфіка простору війни в романі Тамари Горіха Зерня «Доця» [Електронний ресурс] / В. Тютюн. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2024. – Т. 30, № 4. – С. 287–296. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.4.7>

У статті досліджується специфіка просторової репрезентації в жіночому воєнному романі на прикладі твору Тамари Горіха Зерня «Доця». Акцент робиться на гендерній семантиці мирного та воєнного художнього простору, що дозволяє розкрити особливості жіночого досвіду війни. Використовуючи методи хронотопного та герменевтичного аналізу в рамках феміністичної критики, авторка виявляє ключові просторові модуси війни: хронотоп окупації, який характеризується застиглістю часу, спустошенням простору та неоднорідним впливом війни на локуси, а також фронт як «гіперпростір»

без чітких меж і центру. Показано, що традиційна поляризація фронту та тилу руйнується, а воєнні злочини відбуваються в фемінних локусах, спростовуючи міф про «безпечний» жіночий простір. Проаналізовано образи головної героїні та інших жінок, які стають безпосередніми учасницями війни. Наукова новизна роботи полягає у поєднанні дослідження простору з погляду феміністичних студій, що дозволяє простежити фемінне й маскулінне забарвлення хронотопу та окреслити специфіку окупаційного простору в сучасній українській жіночій воєнній прозі.

232. **Tsapro G. Gender roles of main characters in Danielle Steel's "Friends forever"** = Гендерні ролі головних героїв в романі Данієли Стіл «Друзі назавжди» [Електронний ресурс] / G. Tsapro, О. Чорна. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2020. – Вип. 15. – С. 30–36. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.154>

Статтю присвячено вивченню гендерних ролей головних героїв Д. Стіл у романі «Друзі назавжди». Корпусний і дискурсивний аналізи застосовано для дослідження вербальних портретів головних героїв, а саме їхньої зовнішності, рис характеру, відносин з іншими героями, моральних цінностей та комунікативних стилів. Гендерні ролі розглядаються як стереотипні норми соціальної поведінки. Данієла Стіл створює героїв з традиційними гендерними ролями. Героїні Іззі та Габбі відповідають традиційним гендерним уявленням про дівчат, але при цьому Іззі виявляє чоловічі риси характеру щодо вирішення проблем. Чоловічі персонажі, Енді, Біллі та Шон, маючи різні характери й представляючи в основному традиційні гендерні ролі в романі, іноді відхиляються від очікуваних гендерних стереотипів. Гендерні ролі серед батьків головних героїв майже не відрізняються. Всі чоловіки зображені успішними професіоналами, що підтримують свої родини, в той час як образи матерів є відмінні за соціальними ролями.

233. **Tsapro H. Hedge Well in Television Interviews: Gender Aspect** = Добре підстрагуйтеся в телевізійних інтерв'ю: гендерний аспект [Електронний ресурс] / Н. Tsapro. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2013. – № 1. – URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

У статті розглядаються основні функції хеджу well у дискурсі інтерв'ю, а також гендерний аспект реалізації хеджу респондентами у комунікативних стратегіях і тактиках на матеріалі англomовного телевізійного інтерв'ю.

234. **Tsapro G. Lexico-semantic features of gastronomic discourse in "Julie and Julia"** [Електронний ресурс] / G. Tsapro, Н. Lohvynenko. –

У статті досліджується гастрономічний дискурс фільму «Джулі та Джулія», зокрема через категорії часу, місця та лексико-семантичні особливості. Показано, як час у фільмі репрезентується через процес приготування страв, ведення блогу та підготовку до подій, а простір — через ресторани, кулінарну школу, кухні героїнь та офіс Джулії. Виявлено яскраво виражену метафоричність гастрономічного дискурсу: ключові інгредієнти (масло, яйце, омар, качка) символізують захоплення кулінарією, особисті досягнення, професіоналізм та перемогу. Кулінарні рецепти виступають ядром комунікацій, пов'язуючи кулінарний процес із особистим життям героїнь і репрезентуючи гендерні стереотипи маскулінності та фемінності. Показано, що гастрономічний дискурс поліфункціональний і дозволяє відображати особисті переживання, тимчасові складнощі та ностальгічний настрій, одночасно слугуючи засобом самореалізації та досягнення життєвих успіхів героїнь.

235. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія / С. Філоненко ; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Донецьк : Ландон-XXI, 2011. – 432 с.

Монографія присвячена сучасній українській масовій літературі в аспекті її творення та рецензії. Розглядається проблема формування популярного письменства в Україні, його жанрова система, механізми відтворення жанрових канонів. Предметом аналізу є гендерний дискурс жанрів, репрезентація стереотипів фемінності й маскулінності. Книжка адресована літературознавцям, викладачам, аспірантам, студентам-філологам. Вона стане в пригоді всім, хто цікавиться сучасним літературним процесом в Україні.

236. Хамедова О. Автор і читач або авторка і читачка? Гендер і наратив художньої прози Олени Пчілки [Електронний ресурс] / О. Хамедова. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імена, традиції. Філологічні науки : збірник наукових праць. – 2016. – № 8. – С. 103–107. – URL: <https://litp.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті досліджено специфіку моделювання образів автора, наратора і читача у художній прозі Олени Пчілки, визначено гендерний аспект даної проблеми. Доводиться, що комунікативні стратегії авторки враховували гендерну ідентичність свого наратора і читача. Створено власну модель читача («любої читальниці») й оповідачки як прогресивних жінок, які прагнуть до освіти і професійної самореалізації. Іронічний

наратив визначив близькість світоглядних орієнтирів авторки та її читачок, які розвінчували міфи патріархального суспільства.

237. Хамедова О. А. Західноукраїнський часопис «Жіночий голос» (1931–1939): версія соціалістичного фемінізму [Електронний ресурс] / О. А. Хамедова. – Електронні текстові дані // Інтегровані комунікації = Integrated communication : науковий журнал. – 2019. – Вип. 2(8). – С. 67–73. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2019.2.8>

У статті досліджується історія та ідеологічний дискурс львівського часопису «Жіночий голос» (1931–1939), офіційного друкованого органу громадської організації «Союз українських працюючих жінок “Жіноча громада”». Проаналізовано редакційну політику видання, його еволюцію від тематичної сторінки у газеті «Громадський голос» до самостійного часопису, а також специфіку формування ідеалізованого образу української соціалістки-феміністки. Методологія дослідження поєднує феміністичний дискурс-аналіз із постколоніальною критикою. Виявлено, що часопис пропагував соціалістичні ідеї та економічне звільнення жінки, підкреслюючи спільну боротьбу з чоловіками-пролетарями проти капіталістичної системи. Дослідження показує, що «Жіночий голос» формував власну версію фемінізму, яка поєднувала феміністичні ідеї, соціалістичну ідеологію та національно-державницькі концепти, враховуючи соціальні особливості основної читацької аудиторії – селянок і робітниць. Наукова новизна роботи полягає в аналізі феміністичних тенденцій у медійному дискурсі та їх специфіки в українській пресі міжвоєнного періоду, що відкриває перспективи для подальших досліджень в українському медіазнавстві.

238. Хамедова О. Фемінізм і комунізм: специфіка взаємодії в західноукраїнському медійному дискурсі 1920–1930-х років [Електронний ресурс] / О. Хамедова. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2020. – Т. 26, № 3. – С. 98–107. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2020.3.4>

У статті досліджується взаємодія фемінізму та комуністичної ідеології у західноукраїнському медійному дискурсі 1920–1930-х років на матеріалі комуністичних часописів «Наша земля» та «Сель-Роб». Автор аналізує, як комуністичні публікації формували уявлення про жіноцтво, залучення українок до партійного руху та пропагували соціалістичні моделі вирішення «жіночого питання». Методологічно робота спирається на поєднання критичного дискурс-аналізу та феміністичної критики. Досліджено, що комуністичні видання висвітлювали проблеми безробіття, низької кваліфікації та важких умов праці жінок, при цьому гендерні аспекти соціальної дискримінації підкреслювали переважно жінки-дописувачки. Публікації мали феміністичні інтенції, але дискримінацію пояснювали перш за все соціально-економічним устроєм,

пропонуючи її вирішення через революційні зміни й встановлення пролетарської влади. Водночас матеріали часто критикували активісток «Союзу Українок» як ідеологічних конкуренток, демонструючи перетин феміністичних та комуністичних наративів у медійному дискурсі. Наукова новизна полягає у комплексному аналізі перетину комуністичної ідеології та фемінізму в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду, що відкриває нові перспективи для вивчення історії феміністичних тенденцій у медіа.

239. Хобта С. Гендерні стереотипи та уявлення про гендерну дискримінацію онлайн-користувачів України / С. Хобта // Маркетинг в Україні. – 2018. – № 4. – С. 42–46.

У статті розглядається проблема впливу гендерних стереотипів у рекламі та шляхи їхньої мінімізації через впровадження Стандарту недискримінаційної реклами. Автор наголошує на важливості підвищення відповідальності рекламістів за інформаційні меседжі та необхідності експертизи рекламного контенту щодо наявності ознак гендерної дискримінації. Показано, що дотримання таких стандартів може сприяти формуванню більш усвідомленого споживацького смаку, демонструючи альтернативні моделі взаємодії між людьми та руйнуючи традиційні стереотипи щодо гендерних ролей. Наукова новизна полягає у комплексному підході до оцінки реклами через призму гендерної рівності та розробці механізмів контролю її впливу на суспільство.

240. Hudyma I. The mission of the Jewish woman in Shabbat in the context of the Ashkenazi tradition [Електронний ресурс] = Місія юдейської жінки у шабат в контексті ашкеназської традиції / I. Hudyma. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2019. – № 5. – Р. 79–83. – URL: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.5\(163\).182484](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.5(163).182484)

Стаття присвячена дослідженню ролі жінок в ашкеназській традиції та їх місця у юдейському ритуальному житті. Проаналізовано тексти Тори, у яких відображено функції та обов'язки жінок у сім'ї, підкреслено значущість і гідність їхньої місії протягом історії. Актуальність дослідження визначається потребою узагальнення духовного досвіду юдаїзму та вивчення закономірностей функціонування релігій у контексті суспільних змін. Матеріали статті можуть бути корисними для релігієзнавців, богословів, студентів і викладачів при підготовці наукових робіт та лекцій з теології.

241. Цапро Г. Ю. Мінімальні реакції-відповіді в англomовному телевізійному інтерв'ю: гендерний аспект [Електронний ресурс] / Г. Ю. Цапро. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : науковий журнал. – 2014. – Вип. 3. – С. 114–119. – URL: <https://www.studiap.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті досліджуються мінімальні реакції-відповіді респондентів в англomовному телевізійному інтерв'ю як індикатори гендерного дискурсу. Автор аналізує їх як маркери гендерної варіативності стратегій і тактик під час інтерв'ю. Запропоновано класифікацію мінімальних реакцій-відповідей, яка демонструє їх багатофункціональність та залежність від комунікативних намірів мовців. Виявлено гомогендерні та гетерогендерні (чоловічі й жіночі) типи мінімальних реакцій-відповідей, що підкреслює різноманітність гендерних стратегій у міжособистісній комунікації.

242. Чотарі В. Гендерне прочитання біблійних псалмів: жіноча візія канонічного тексту / В. Чотарі // Питання літературознавства : науковий збірник / Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2008. – Випуск 75. – С. 253–261.

У статті проблему гендерного прочитання біблійних псалмів. На основі аналізу творів Лесі Українки, Ліни Костенко, Тетяни Яковенко виокремлено основні риси текстів жіночого авторства в українській літературній псалмовій традиції в їх відмінності від псалмів, написаних поетами-чоловіками. Окреслено реценцію Псалтиря українськими поетесами та здійснено аналіз способів проявлення жіночої візії канонічного тексту.

243. Швець А. «Вона ніколи не була завзятою феміністкою» (Життєтворчість Наталії Кобринської) / А. Швець // Дивослово. Українська мова й література в навчальних закладах : науково-метод. журнал. – 2020. – № 4. – С. 52–60.

У статті розглянуто маловідомі віхи біографії Наталії Кобринської, її взаємини з власним поколінням, основні засади світогляду, етапи творчої еволюції й найважливіші стильові, жанрові, проблемно-тематичні особливості художньої прози письменниці.

244. Швець А. Найбільша жінка Галицької землі, яка завжди вміла “бути собою” (до 160-ліття від дня народження Наталії Кобринської) / А. Швець // Слово і час : наук.-теорет. журнал. – 2015. – № 10. – С. 68–75.

У статті проаналізовано найважливіші світоглядні константи Н. Кобринської – європеїзм, націоналізм, фемінізм, які стали визначальними в її літературно-критичній практиці, художній творчості та громадській діяльності. Осмислено творчу еволюцію письменниці від реалізму до модерністських стильових експериментів. Здійснено спробу простежити життєтворчість письменниці на тлі її інтелектуального оточення й тодішнього культурного середовища, крізь призму її складних контрoверз із галицькою суспільністю та критикою.

245. Шкіцька І. Ю. Гендерний вибір маніпулятивного дискурсу / І. Ю. Шкіцька // Мовознавство. – 2012. – № 1. – С. 64–72.

Стаття присвячена дослідженню гендерного аспекту тактики підвищення значущості співрозмовника маніпулятивної стратегії позитиву. З'ясовуються відмінності між експресивами, уживаними різностатевими комунікантами під час здійснення маніпулятивного впливу.

246. Шмега К. Дискурс маскулінності у прозі Івана Франка : проєкт «Наукова книга» (молоді вчені) / К. Шмега ; Інститут Івана Франка НАН України. – Київ : Наукова думка, 2022. – 225 с.

У монографії здійснено комплексне осмислення різних виявів маскулінності у прозі Івана Франка з урахуванням чинників психобіографії самого автора та соціокультурного контексту періоду його творчості (друга половина XIX – початок XX ст.). Уперше визначено й теоретично обґрунтовано елементи гендерного аналізу маскулінності персонажів у Франковій прозі, проаналізовано притаманні для часу написання творів соціокультурні ролі чоловічих персонажів, на основі чого створено їх типологію. Розширено параметри аналізу характерокреаційної техніки Франкових чоловічих образів із погляду психолінгвістики, системи міжособистісних взаємин і комунікації, міфологем та архетипів, опису тілесності. Монографія стане в пригоді усім, хто цікавиться питаннями гендеру як однієї з літературознавчих категорій та дискурсом маскулінності в українській літературі й художній творчості І. Франка.

247. Шолота Х. Самоорганізація українських жінок Канади в період першої та другої хвиль еміграції (1892–1914, 1922–1939 рр.) [Електронний ресурс] / Х. Шолота. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2017. – № 2. – С. 65–70. – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2017.2\(148\).102696](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2017.2(148).102696)

У статті проаналізовано генезу, типологію та організаційні принципи українського жіночого руху в Канаді в період першої та другої хвиль еміграції. Наголошується, що українських жінок Канади до об'єднання спонукала необхідність захищати свої права, боротися із загрозою можливої асиміляції, інтегруватися в поліетнічне канадське суспільство. Показано, що у 20–30 рр. XX ст. українки Канади розгорнули активну роботу щодо створення організаційних основ жіночого руху – жіночих товариств та організацій. На основі фактологічного матеріалу проаналізовано процес створення українських жіночих організацій, розкрита їхня роль у громадсько-політичній та культурно-освітній діяльності української громади. Констатується, що формування перших

жіночих організацій українок Канади відбувалося на базі політичних партій та найпотужніших релігійних конфесій.

248. Щока О. Жіночі образи як репрезентанти різних поглядів на фемінізм у романі Еліф Шафак «Три дочки Єви» [Електронний ресурс] / О. Щока. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2018. – № 4. – С. 34–43. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2018.4.4>

У статті проаналізовано жіночі образи в романі турецької письменниці Еліф Шафак як репрезентанти різних поглядів на фемінізм. Авторка порушує питання емансипації жінки в аспекті мусульманської культури. Тому актуальність дослідження її прози полягає в можливості розширити гендерні студії, зокрема шляхом аналізу жіночих образів у романі «Три дочки Єви», який поки що не став об'єктом розгляду літературознавців. Туреччину висвітлено як країну контрастів: з одного боку, це сучасна держава, в якій окремо існують світське й релігійне життя; з іншого — у ній залишаються стереотипні уявлення про другорядність жінки в родині та суспільстві. Роман «Три дочки Єви» є своєрідною галереєю жіночих образів, які втілюють різні форми сприйняття фемінізму. Мета цієї розвідки — дослідити їх крізь призму аксіологічної ідентичності. Твір побудовано на двох сюжетних лініях, які чергуються між собою. Перша — це реальний час дії — 2016 рік. Тут відбувається світський раут, на який головна героїня Назпері Налбантоглу (Пері) приїхала разом із дочкою та чоловіком. Друга сюжетна лінія — це спогади Пері про своє життя від дитинства й до навчання в Оксфорді, коли вона шукала себе, намагаючись з'ясувати свої релігійні переконання тощо. Головна героїня репрезентує усвідомлену, але пасивну позицію щодо відстоювання жіночих прав. Сельма є прикладом відсутності переконань як таких. Мона гучно заявляє про свої феміністичні погляди, проте є скоріше теоретиком боротьби за права жінок. Ширін — практик фемінізму, оскільки втілює ці переконання в життя. У фіналі роману свободу від гендерних стереотипів знаходить Ширін. Погляди героїнь твору свідчать, що боротьба за права жінок має відбуватися передусім у повсякденному житті, тоді феміністичні переконання матимуть результат.

249. Яковенко І. В. Дискурс спротиву та звільнення у збірці Одрі Лорд «Сестра-вигнанниця» [Електронний ресурс] / І. В. Яковенко. – Електронні текстові дані // Studia Philologica = Філологічні студії : збірник наукових праць. – 2020. – Вип. 14. – С. 107–113. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2020.1416>

У статті здійснено аналіз публіцистики Одрі Лорд – представниці афро-американської літератури, активістки та феміністки. На засадах афро-

американських та феміністичних студій збірка есе «Сестра-вигнанниця» розглядається як полеміка з феміністичним рухом Другої хвилі та як маніфести політичного активізму. В есеїстиці Одрі Лорд критикує інституалізоване заперечення відмінностей, закладає підґрунтя для теоретичного осмислення проблеми інтерсекціональності, сприяючи утвердженню чорного фемінізму.

250. Яковлева І. Гендерна психологія персонажів малої прози Бориса Грінченка (на матеріалі оповідання «Нелюб») [Електронний ресурс] / І. Яковлева. – Електронні текстові дані // Літературний процес: методологія, імені традиції. Філологічні науки. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2017. – № 10. – С. 107–111. – URL: <https://litp.kubg.edu.ua> (дата звернення: 12.09.2025).

У статті здійснено аналіз гендерної психології персонажів малої прози Бориса Грінченка на матеріалі маловивченого раніше оповідання «Нелюб», останнє перевидання якого було здійснено майже сто років тому. Гендерний підхід використано з метою доповнення традиційної інтерпретації твору розкриттям інших рівнів його смислу. Вибір для аналізу саме оповідання «Нелюб» зумовлений потребою повернення цього твору в освітній (і загальний читацький) простір як незаслужено забутого твору високої художньої вартості. Встановлено, що в оповіданні «Нелюб» Б. Грінченка виражені важливість виконання першозначущих ролей захисника та берегині в сім'ї, розуміння складності процесу становлення цих образів–архетипів, а також саморозуміння себе подружжям в описаних соціальних умовах. Висунуто гіпотезу про частково автобіографічний характер твору, виражений в ідеологічному та художньому вимірах, оскільки оповідання хронологічно точно зображує подружню кризу трьох років та вказує на шляхи її розв'язання. Останнє непрямо підтверджується датою написання (1887 р.) та тим фактом, що в усі видання «Нелюб» було внесено обома Грінченками практично без змін (окрім, звичайно, правопису).

Гендерна рівність та права людини

251. Боброва Ю. Гендерна парадигма суддівської діяльності у розрізі результатів емпіричного дослідження / Ю. Боброва // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2019. – № 3. – С. 159–165.

На підставі проведеного емпіричного дослідження у статті піднімається питання гендерного виміру суддівської діяльності. За його результатами вдалося відобразити реальну картину реалізації гендерного паритету в судовій системі та сформуванню розуміння тих чи інших проблем суддями-чоловіками та суддями-жінками, визначити спільний знаменник для них та сфери, які не дотикаються в силу їх різного сприйняття. Вирішення проблеми викорінення гендерної асиметрії українського судочинства значною мірою залежить від комплексного використання різних методологічних підходів, принципів та методів наукового пізнання при дослідженні конкретних аспектів, адже тільки у їх органічній єдності можна ефективно побудувати модель забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків суддів. Вирішення вказаного питання потребує розроблення надійних засобів вимірювання гендерної специфіки суддівської діяльності загалом та окремих її аспектів зокрема.

252. Бутова Л. В. Жіноче питання в Україні в XIX – у першій половині XX ст. / Л. В. Бутова // Історія та правознавство : науково-методичний журнал. – 2020. – № 34/36. – С. 28–32.

У статті досліджується активізація боротьби за права жінок у XIX столітті. Аналізується вплив гуманістичних ідей та Французької революції кінця XVIII – початку XIX ст. на розвиток жіночого руху, який набув нових рис, зокрема боротьби за рівні права з чоловіками та можливості вільної самореалізації жінок у суспільстві.

253. Волстоункрафт М. Обґрунтування прав жінки з міркуваннями на політичні й моральні теми / М. Волстоункрафт ; переклад з англійської та вступна стаття Лариси Меніг. – Київ : Р. Халіков, 2019. – 260 с.

У книзі представлено класичний феміністичний трактат Мері Волстоункрафт «Обґрунтування прав жінки», у якому авторка обґрунтовує необхідність рівності жінок і чоловіків у політичній, соціальній та моральній сферах. Текст поєднує філософські міркування з аналізом освіти, моралі та соціальних інституцій, підкреслюючи, що нерівність статей є результатом культурних і виховних обмежень, а не природних відмінностей. Книга має історичну та наукову цінність, слугуючи фундаментом для сучасних досліджень гендерної рівності та розвитку феміністичної думки.

254. Голуб О. Особливості правового регулювання гендерних відносин / О. Голуб // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 4. – С. 222–226.

У статті досліджується питання впливу права на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та правового регулювання гендерних відносин. Авторка акцентує увагу на типах такого регулювання, а також проблематиці ефективності правового регулювання.

255. Жінки та міграція / Комітет ВР України з питань прав людини, нац. меншин і міжнац. відносин, Комітет Ради Європи з питань міграції, Міжнар. жіноч. правозах. центр "Ла Страда-Україна" ; ред. К. Б. Левченко ; упоряд. І. С. Мидловець. – Київ ; Харків : Права людини, 2010. – 96 с.

У збірнику розглядаються особливості жіночої міграції загалом та української жіночої міграції зокрема, питання необхідності включення гендерної перспективи у формування концепції міграційної політики.

256. Заключні зауваження та рекомендації конвенційних органів ООН щодо доповідей України в сфері дотримання прав людини : збірник документів / ред. Н. І. Карпачова. – Київ : К.І.С., 2004. – 146 с.

Збірник містить пакти і конвенції з прав людини, а також заключні зауваження та рекомендації, які надавалися Україні в період з 1991 по 2004 рр. Комітетом ООН проти катувань.

257. Кондорсе Про вибори / Кондорсе. – Львів : Літопис, 2004. – 158 с.

Основні теми пропонованої читачеві добірки текстів: наукова критика способу проведення виборів, опрацювання нової виборчої методи. Особливу увагу автор приділяє ефективним засобам контролю громадян за діями влади і несумісності відлучення жінок від прав громадянина з самою природою республіки.

258. Конституційний захист прав людини як складова європейського вибору України / Г. Спіцина // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 2. – С. 55–62.

У статті розглянуті ключові питання, що стосуються конституційного захисту прав людини в Україні. Акцентовано увагу, що визначення на рівні Конституції країни основоположних прав людини ще не свідчить про ефективне забезпечення зазначених прав та їх належний юридичний захист. Обґрунтовано, що деякі положення Конституції України, присвячені правам людини, мають декларативно виражену конструкцію, а тому, є малоефективними при подальшій реалізації на практиці. Зроблено висновок, що передбачений в Конституції України механізм

забезпечення захисту прав людини негативно позначається на можливостях позасудового врегулювання спорів.

259. Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці / Т. Марценюк. – Київ : Комора, 2021. – 176 с.

У книзі Тамари Марценюк доступно висвітлено проблеми гендерної нерівності в Україні та шляхи протидії дискримінації. Розглянуто міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав жінок і законодавчі механізми, що гарантують рівні права. Особлива увага приділена впровадженню гендерної та недискримінаційної політики в організаціях із практичними прикладами документів. Видання буде корисним для фахівців, дослідників, а також усіх, хто прагне розуміти та захищати власні права й гідність.

260. Menig L. Mary Wollstonecraft – first philosopher of feminism [Електронний ресурс] = Мері Волстонкрафт – перший філософ фемінізм / L. Menig. – Електронні текстові дані // Схід = Skhid : аналітично-інформаційний журнал. – 2018. – № 5. – Р. 17–24. – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2018.5\(157\).148353](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2018.5(157).148353)

Стаття присвячена аналізу історико-філософського внеску Мері Волстонкрафт (1759–1797) у формування феміністських ідей та прав жінок. Автор доводить пріоритет Волстонкрафт у систематичному обґрунтуванні основних феміністських принципів, зокрема права жінок на освіту та рівноправність із чоловіками. Висвітлюється контекст XVIII століття, коли права жінок практично ігнорувалися, а суспільні й економічні умови підтримували їхню залежність. Показано, що Волстонкрафт підкреслювала значення раціонального мислення та критичного самотійного судження для жінок, ставила під сумнів традиційну концепцію «жіночої слабкості» та розглядала домашні обов'язки як можливість реалізації особистого потенціалу. Стаття демонструє, що її праці, незважаючи на скепсис сучасників, стали фундаментом для розвитку феміністської критики у XX столітті і вплинули на наступні покоління письменниць та мислителів. Видання буде корисним для дослідників історії філософії, фемінізму та гендерних студій.

261. Права людини: концепції, підходи, реалізація : збірка / Канадсько-Український Проект «Демократична освіта» ; ред.: Д. Перлін, Б. Зізік. – Київ : Ай Бі, 2003. – 262 с.

У збірці розглядаються історія виникнення і розвиток поняття прав людини, а також сучасні концепції та підходи до прав людини. Окрему увагу приділено правам жінок як правам людини, впливу глобалізації на права людини, а також співвідношенню універсальних прав людини та

традиційних культур. Розглянуто роль міжнародного законодавства з прав людини.

262. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / упорядник Ю. К. Качуренко. – Київ : Наукова думка, 1992. – 199 с.

До збірника включено тексти ратифікованих Україною міжнародних договорів, що регламентують дії та співробітництво держав по забезпеченню і захисту основних прав і свобод людини.

263. Правовий захист від насильства щодо жінки : юридичний посібник / МЖО «Жінка для жінки». – Київ : Вінрок Інтернешнл, Жіночий Київонсорціум ННД-США, 1999. – 50 с.

Юридичний посібник присвячений проблемі насильства щодо жінок як порушення прав та свобод людини. Видання розкриває правові механізми захисту потерпілих, надає практичні рекомендації щодо дій у випадках фізичного, психологічного та сексуального насильства. Матеріали посібника можуть бути корисними для юристів, соціальних працівників, громадських активістів та жінок, які прагнуть захистити свої права та підвищити обізнаність щодо існуючих правових інструментів.

264. Свящук А. Л. Правовий захист ЛГБТ-спільноти [Електронний ресурс] : навчальний посібник : підготовлено в рамках реалізації і за підтримки Програми Європейського Союзу / А. Л. Свящук. – Електронні текстові дані. – Київ : Голембовська О.О., 2018. – 208 с. – URL: <https://nlu.edu.ua> (дата звернення: 11.09.2025).

Навчальний посібник присвячений правам людини та гендерній рівності як ключовим складовим демократичного розвитку суспільства. Розглядаються питання забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, протидії дискримінації за ознакою статі, сексуальної орієнтації та належності до соціальних груп. Особлива увага приділяється стандартам Європейського Союзу та практикам їхнього впровадження в Україні. Посібник орієнтований на студентів і всіх, хто прагне дослідити правові та соціальні аспекти захисту прав людини й утвердження гендерної рівності в сучасному суспільстві.

265. Струс Л. Гендерна ідентичність в Україні: проблеми дискримінації у сфері біоюриспруденції / Л. Струс // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2018. – № 4. – С. 129–134.

У статті розглядається проблема правового статусу осіб з трансгендерною ідентичністю. Увагу сконцентровано на проблемах подолання дискримінації у сфері біоюриспруденції. Виділено такі актуальні питання: визнання трангендерність психічним захворюванням особи,

юридичне забезпечення процедури зміни статі, проблема ненадання можливості дітям самотійно визначати свою ідентичність, примусова попередня стерилізація осіб з трансгендерною ідентичністю.

266. Фулей Т. Упровадження гендерного підходу при проведенні судової реформи як складова забезпечення доступу до правосуддя / Т.Фулей // Право України : юридичний журнал. – 2022. – № 10. – С. 70–99.

Стаття присвячена аналізу Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки крізь призму забезпечення гендерної рівності та міжнародних стандартів доступу до правосуддя. Особлива увага приділяється впливу війни на гендерні аспекти правовідносин, зокрема мобілізацію, службу в Збройних силах, перетин кордону, масове сексуальне насильство та гендерно обумовлені способи катувань. Досліджується, як законодавчі зміни та міжнародні зобов'язання України можуть сприяти врахуванню гендерного підходу при судовій реформі. Авторка аналізує основні проблеми Стратегії, зазначає їхнє надмірне або недостатнє опрацювання та відсутність уваги до культурних і освітніх перешкод для ефективного доступу до правосуддя. На основі цього формулюються рекомендації щодо впровадження гендерного підходу, збору та аналізу статистичних даних за статтю, а також проведення наукових і соціологічних досліджень для забезпечення рівного доступу до судової системи для жінок і чоловіків.

267. Фулей Т. Застосування принципу гендерної рівності у практиці Європейського суду з прав людини / Т.Фулей // Підприємство, господарство і право : науково-практичний юридичний журнал. – 2019. – № 8. – С. 175–180.

Стаття присвячена аналізу практики застосування принципу гендерної рівності Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ). На підставі рішень ЄСПЛ від початку 1990-х років досліджуються підходи суду до справ, що стосуються проблематики гендерної рівності: через заборону дискримінації (ст. 14 Конвенції у поєднанні з іншими статтями) та через розгляд скарг на порушення прав за іншими статтями Конвенції без застосування ст. 14. Окреслюється коло правовідносин, охоплених такими статтями Конвенції, як право на життя, заборона катування, право на справедливий суд, право на повагу до приватного і сімейного життя, свобода думки та совісті, право власності, щодо яких заявники скаржилися на дискримінацію за ознакою статі. Виявлено, що ЄСПЛ аналізує гендерно чутливі ситуації з точки зору дотримання негативних і виконання позитивних зобов'язань держав. Зокрема, судова практика охоплює пріоритетні напрями Стратегії гендерної рівності Ради Європи: запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству, боротьба з гендерними стереотипами та сексизмом. Підкреслюється, що забезпечення гендерної рівності може слугувати правомірною метою

для втручання у реалізацію прав і свобод, закріплених у Конвенції, за умови дотримання критеріїв трискладового тесту, зокрема законності та «необхідності в демократичному суспільстві».

Гендерні аспекти шлюбно-сімейних стосунків

268. **Власенко О.** Гендерне рівняння або складники гендерної рівності в різних країнах світу / О. Власенко // Директор школи. – Київ : Шкільний світ, 2018. – № 2. – С. 44–57.

Стаття присвячена аналізу стану та складників гендерної рівності в різних країнах світу. Автор досліджує, як національні закони, міжнародні документи, соціальні норми та культурні традиції впливають на становище жінок і чоловіків у сім'ї та суспільстві. Особлива увага приділяється порівнянню формальних правових гарантій із практичними аспектами гендерного виховання та звичаями, які можуть підтримувати або, навпаки, перешкоджати досягненню рівності статей. Стаття демонструє різноманітність підходів до гендерної рівності та наголошує на важливості врахування культурного контексту при реалізації політики рівних прав у різних країнах.

269. **Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівців соціальної сфери** : навчально-методичний посібник / В. М. Бондаровська [та ін.]. – Київ : КАЛИТА, 2014. – 282 с.

Навчально-методичний посібник містить матеріали до навчальної програми для соціальних працівників, фахівців із соціальної роботи та інших спеціалістів, які надають соціальні послуги з питань запобігання насильству в сім'ї, підготовленої в рамках проекту «Свобода від насильства: розширення прав та можливостей дівчат і жінок у складних життєвих обставинах», який реалізує Міжнародний благодійний фонд «Українська фундація громадського здоров'я» у партнерстві з Міністерством соціальної політики України та за підтримки Агенції ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН ЖІНКИ) та Трастового фонду ООН з викорінення насильства щодо жінок.

270. **Завацька Л. М.** Деякі аспекти ставлення студентської молоді до інституту шлюбу у контексті гендерних відмінностей / Л. М. Завацька // Освіта для сталого розвитку: міжконтинентальний діалог інтелектуалів : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 12 листопада 2015 р., м. Київ / Київський університет імені Бориса Грінченка, Українсько-турецький центр «Сяйво», Українська академія акмеології. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – С. 92–96.

У статті здійснено аналіз результатів дослідження ставлення студентської молоді до інституту шлюбу у контексті гендерних відмінностей та особливостей навчання на різних факультетах педагогічного вищого навчального закладу.

271. **Ла Страда-Україна: 20 років життя** / авторський колектив: В. Андрєєнкова [та ін.] ; упорядник: О. Калашник, К. Левченко, К. Черпаха ; редактор К. Левченко ; літературний редактор Н. Кордик. – Київ : Україна, 2018. – 140 с.

Книга присвячена становленню громадської організації «Ла Страда-Україна», яка розпочала свою діяльність з тематики протидії торгівлі людьми. Займається глобальними проблемами прав жінок, питаннями гендерної дискримінації та насильства, у тому числі й домашнього.

272. **Молода сім'я в Україні: проблеми становлення та розвитку : тематична державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2002 року** / Державний комітет України у справах сім'ї та молоді, Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2003. – 40 с.

У доповіді висвітлюються актуальні проблеми становлення та розвитку молодих сімей в сучасній Україні.

273. **Організації громадянського суспільства як надавачі соціальних послуг** [Електронний ресурс] : посібник / United Nations Population Fund (UNFPA) Україна ; укладач: Г. Скіпальська [и др.]. – Електронні текстові дані. – Київ, 2022. – 43 с. – URL: <https://ukraine.unfpa.org> (дата звернення: 11.09.2025).

Посібник підготовлено для інформаційної допомоги організаціям громадянського суспільства, які бажать стати надавачами соціальних послуг в територіальних громадах та претендувати на соціальне замовлення з місцевого бюджету. Посібник має у собі специфічну інформацію, яка буде корисна організаціям громадянського суспільства, сфера діяльності яких є протидія гендерно зумовленому та домашньому насильству.

274. **Sliepushova A. Father-child discourse in Family Guy: a corpus-based analysis** = Дискурс батько-дитина в анімаційному серіалі «Family Guy»: корпусний аналіз [Електронний ресурс] / A. Sliepushova. – Електронні текстові дані // Синопис: текст, контекст, медіа : електронний фаховий журнал. – 2020. – Т. 26, № 2. – С. 61–65. – DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2020.2.6>

Стаття присвячена аналізу гендерних та сімейних стереотипів у дискурсі батько-дитина на прикладі анімаційного серіалу «Family Guy», що зображає типову американську родину. Предметом дослідження є мовна поведінка Пітера Гріффіна у спілкуванні з сином-підлітком Крісом та донькою Мег, зокрема гендерні особливості дискурсів батько-син та батько-дочка. Використано конверсаційний, дискурс- та корпусний

аналізи для виявлення найчастіше вживаних слів, ключових слів, кластерів та словосполучень, що формують специфічну лексику головного героя. Результати показують, що Пітер використовує різні мовні стратегії залежно від статі дитини: дискурс із сином характеризується прямою та наказовими конструкціями, що відповідає стереотипу «справжнього чоловіка», тоді як у звертаннях до доньки переважають нестливі форми (*honey, sweetheart, one-of-a-kind*), які одночасно принижують її та створюють відчуття покинутості. Дослідження демонструє, що сімейне спілкування у мультсеріалі відображає гендерні стереотипи, не впливаючи при цьому на загальні стосунки в родині. Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні корпусу з урахуванням дискурсів мати-дитина та дитина-батько.

275. Хотькіна О. Р. Гендерний аспект показників шлюбності та народжуваності у регіоні / О. Р. Хотькіна, А. Ю. Плаксієнко // Теоретичні і прикладні проблеми психології : збірник наукових праць / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – № 2 (13). – С. 237–242.

У статті розкрито особливості статеві-вікової структури населення в Черкаській області, в тому числі в сільській місцевості. Наведено показники динаміки кількості зареєстрованих шлюбів, розлучень, чисельність народжених, в тому числі поза шлюбом.

Гендерні дослідження в Інституційному репозиторії Університету Грінченка

276. Акіліна О. В. Гендерні тенденції розвитку соціально–трудових відносин в Україні / О. В. Акіліна // **Sosial-economic problem of management** : колективна монографія. – Thorpe–Bowker, Melbourne Australia, 2015. – С. 85–90. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11024> (дата звернення: 19.09.2025).

У статті досліджуються гендерні тенденції розвитку соціально-трудових відносин в Україні. Проаналізовано вплив гендерної нерівності на ринок праці, умови зайнятості та соціально-економічні права чоловіків і жінок. Авторка звертає увагу на структурні диспропорції у розподілі професій та оплаті праці, а також на специфіку державної політики у сфері забезпечення рівних можливостей на робочому місці. Висвітлено актуальні проблеми дискримінації за ознакою статі та надано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази й практичних механізмів реалізації принципу гендерної рівності в соціально-трудовій сфері. Дослідження може бути корисним для науковців, фахівців з управління персоналом, законодавців та всіх, хто цікавиться питаннями гендерної політики на робочому місці.

277. Башкирова О. М. Гостьовий спецкурс: майстер-клас / О. М. Башкирова // Робоча програма навчальної дисципліни. – Київ, 2018. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34145> (дата звернення: 20.09.2025).

Дисципліна «Гостьовий спецкурс: майстер-клас (Гендерні художні моделі сучасної української романістики)» покликана формувати у студентів уявлення про гендерну проблематику української великої прози межі ХХ–ХХІ століть у соціокультурному та політичному контексті сучасного світу.

278. Башкирова О. М. Художні стратегії подолання постколоніальної травми в сучасній українській романістиці: гендерний аспект / О. М. Башкирова // Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea. – 2019. – Вип. VII (1). – С. 412–420. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29239> (дата звернення: 20.09.2025).

Статтю присвячено художнім шляхам переосмислення травматичного досвіду постколоніального суб'єкта в сучасній українській романістиці. Гендерні художні моделі досліджено з позицій теорії літературних жанрів, у широкому культурному контексті та в їхніх зв'язках зі сферою ментальних архетипів. Головну увагу у статті приділено сучасним інтерпретаціям національних фемінних і маскулінних типів; особливо

значущих художніх моделей, зокрема семантиці кордону, сюжетам ініціації в її сучасному прочитанні.

279. Башкирова О. М. **Образ чоловіка-чужинця в сучасній українській романістиці** / О. М. Башкирова // Наукові записки. – 2017. – № 162 : Філологічні науки. – С. 50–61. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25978> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті розглядається один з найбільш показових типів чоловічих персонажів української романістики початку XXI століття. Образ чужинця аналізується як художня спроба самоідентифікації чоловіка в умовах кризи маскулінності. Доведено, що зовнішня позиція героя стосовно художньої картини дійсності, змодельованої в романі, дозволяє виявити ілюзорність художнього світу твору, яка є відображенням проблем сьогодення.

280. Башкирова О. М. **Образна семантика кордону в сучасній українській романістиці: гендерний аспект** / О. М. Башкирова // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 1: Філологічні науки. – С. 3–9. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26318> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено гендерну специфіку художнього трактування просторової константи кордону в українській романістиці початку XXI ст. Простежено кореляцію між семантикою цього просторового образу і жанровими та стильовими особливостями сучасної прози. Визначено особливості реценції образу кордону в маскулінній і фемінній картинах світу; роль антиколоніального та постколоніального дискурсів у його художній репрезентації.

281. Башкирова О. М. **Художня репрезентація жіночості в сучасній українській романістиці** / О. М. Башкирова // Слово і час. – Київ : Фенікс, 2020. – № 6. – С. 72–86. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32898> (дата звернення: 20.09.2025).

Статтю присвячено провідним тенденціям художньої реценції жіночих образів у сучасній українській романістиці. Принципи моделювання жіночості в літературі розглянуто з позицій гендерних студій, постколоніальної та психоаналітичної теорії. На численних прикладах продемонстровано основні вектори художнього переосмислення типових для національної літературної традиції жіночих образів: матері, хранительки роду, демонічної жінки. Представлено альтернативні типи фемінної ідентичності, репрезентовані культурологічним та феміністичним жіночим письмом. На основі масштабних узагальнень художньої практики останніх десятиліть визначено провідні світоглядні інтенції сучасної романістики, передусім прагнення до гендерного паритету, повноцінного діалогу чоловіків і жінок як рівноправних суб'єктів культуротворення.

282. Башкирова О. М. Фемінне прочитання історії в сучасній українській романістиці: деміфологізація і поетика повсякденного / О. М. Башкирова // Science and Education a New Dimension. Philology. – 2018. – Вип. 161, № VI(48). – С. 15–19. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26316> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено особливості фемінного підходу до художнього осмислення проблеми людини в історії, представленого сучасною українською романістикою. Особливу увагу приділено ролі жіночої прози в подоланні травматичного постколоніального досвіду. Доведено, що фемінний спосіб прочитання національної і світової історії відзначається увагою до побутової сфери і приватного життя. Такий підхід корелює з особливостями світогляду постколоніальних літератур, де «велика історія» представлена локальними родинними історіями. Продуктивними художніми стратегіями фемінної репрезентації гендерної і постколоніальної проблематики є повсякденне, тілесність і фантастика, що протистоять стереотипам масової культурної свідомості.

283. Башкирова О. М. Гендерні художні моделі сучасної української романістики : монографія / О. М. Башкирова. – Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2018. – 352 с. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25904> (дата звернення: 20.09.2025).

У монографії вперше системно досліджено шляхи художньої репрезентації гендерної ментальності в сучасній українській романістиці. Стать і гендер представлені в дослідженні як фундаментальні характеристики людського буття, що утворюють найглибший шар численних творів сучасної романістики і виявляють свою складність і суперечливість на рівні сюжетотворення й наративних стратегій. Досліджено основні художні сценарії подолання постколоніальної травми, що розвиваються в полі гендерної проблематики.

284. Башкирова О. М. Гендерні художні моделі сучасної української романістики : автореф. дис. д-ра філолог. наук : 10.01.06, 10.01.01 / О. М. Башкирова ; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – 35 с. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29980> (дата звернення: 22.09.2025).

У дисертації вперше системно вивчено шляхи художньої репрезентації гендерної ментальності в сучасній українській романістиці. Індивідуально-авторські художні моделі світу, позначені гендерною інтенційністю, вивчено з позицій як іманентних закономірностей творення й функціонування художнього тексту, так і екстралітературних соціокультурних чинників; із застосуванням

комплексної методології, що охоплює науковий інструментарій структурно-семіотичного підходу, постструктуралізму, психоаналітичної та міфологічної шкіл. Визначено характер кореляції провідних принципів моделювання індивідуально-авторських картин світу з основними жанрово-стильовими векторами розвитку вітчизняної великої прози початку XXI століття; окреслено жанрову динаміку сучасного роману; проаналізовано художні сценарії подолання постколоніальної травми, що розвиваються в полі гендерної проблематики. Досліджено й систематизовано жіночі архетипи й типи маскулінності, представлені сучасною романістикою; простежено загальні тенденції та присутні гендерні відмінності художньої рецепції світоглядних універсалій тілесності, простору, життя і смерті.

285. **Башкирова О. М.** «Чоловік у стані кризи»: світоглядні та естетичні виміри художньої моделі (на матеріалі сучасної української романістики) / О. Башкирова // Південний архів. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Філологічні науки. – Херсон, 2017. – Вип. LXVII (LXXI). – С. 150–155. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25969> (дата звернення: 22.09.2025).

Статтю присвячено особливостям художнього втілення в сучасній українській романістиці образу «чоловіка в стані кризи». Охарактеризовано соціально-культурні передумови формування цього типу маскулінності та його специфіку порівняно з іншими (національний герой, чоловік-чужинець, «лузер»). Проаналізовано особливості жіночої рецепції образу та сюжетні моделі подолання кризи маскулінності.

286. **Башкирова О. М.** Архетип дитини в гендерних художніх моделях дійсності сучасної української романістики / О. М. Башкирова // Львівський філологічний часопис. – 2018. – № 3. – С. 20–25. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25902> (дата звернення: 22.09.2025).

Статтю присвячено особливостям художньої репрезентації архетипу дитини в українській романістиці початку XXI ст. Семантику образу розкрито в контексті розвитку постколоніальних літератур та культури межі століть. Доведено, що архетип дитини в сучасній національній літературі виявляє своє полісемантичне значення і може виступати знаком особистісної цілісності людини, протиставленої дезінтегрованому постмодерністському суб'єкту, або ж втіленням первісної недиференційованості світу, що відображує ірраціональні імпульси людської психіки.

287. **Башкирова О. М.** Художні моделі маскулінності в сучасному українському романі / О. М. Башкирова // Наукові праці : науково-методичний журнал. Серія : Філологія. Мовознавство. – 2017. – № 295(283).

С. 9–13. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/22390> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено ідейно-естетичну природу художніх типів персонажів, що виступають репрезентантами маскулінної ідентичності в сучасній українській романістиці. Простежено характер кореляції між художнім інструментарієм, що застосовується для моделювання типів маскулінності у літературному творі, і його жанровою специфікою.

288. Башкирова О. М. Мортальна тематика в сучасній українській романістиці: гендерний аспект / О. М. Башкирова // Wielkie tematy kultury w literaturach slowianskich. – 2019. – № 13. – С. 151–163. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29238> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено особливості художньої репрезентації теми смерті в українській романістиці початку ХХІ століття, а також характер їхньої кореляції з гендерною специфікою моделювання індивідуально-авторських художніх картин світу. Визначено основні тенденції осмислення феномену смерті в сучасній національній літературі. Простежено зв'язок між традиційними соціальними ролями жінки (мати, хранителька роду) і чоловіка (воїн, мислитель, ремісник) і розумінням смерті як екзистенційної категорії. Особливу увагу приділено альтернативним художнім моделям, що представляють спроби подолання гендерних стереотипів у сучасній українській романістиці. Відзначено тенденцію репрезентації феномену смерті як загальнолюдської проблеми, зокрема таких її важливих аспектів, як індивідуальний трансцендентний досвід і дегуманізація сучасного суспільства.

289. Беззуб Ю. В. «Жіноче питання» в українському громадсько-політичному русі кінця ХІХ – початку ХХ ст. (за епістолярною спадщиною Лесі Українки) / Ю. В. Беззуб // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2020. – Вип. 57. – С. 311–329. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32001> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті висвітлено актуальні аспекти еволюції «жіночого питання» в Україні в контексті формування модерної української нації кінця ХІХ – початку ХХ ст. Проблему досліджено на основі широкого залучення документів особового походження, зокрема листування Лесі Українки. Доведено, що епістолярна спадщина поетеси є важливим джерелом для встановлення фактів, подій і процесів, усвідомлення суспільної атмосфери та відтворення повсякденних, побутових практик розвитку тогочасного жіночого руху. Показано, що ідейні дискусії та «особиста історія» Лесі Українки, відображені в її листах, яскраво ілюструють пошуки української інтелігенції шляхів концептуального вирішення

«жіночого питання» та практичних засобів забезпечення фактичної рівності жінок в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.

290. Бондар О. Ю. Зміст та межі поняття «гендер» у сучасних мовознавчих студіях / О. Ю. Бондар // Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine : International research and practice conference, Lublin 28–29 April, 2017 р. – С. 154–157. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32001> (дата звернення: 22.09.2025).

В тезах висвітлено різні підходи до розмежування понять «стать» та «гендер» у зарубіжному та вітчизняному мовознавстві та запропоновано власне визначення поняття «гендер».

291. Бондар О. Ю. Гендерний аспект вживання звертань в англійській, українській та російській мовах / О. Ю. Бондар // Україна і світ: діалог мов та культур : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30 березня – 1 березня 2016 р., м. Київ). – Київ : КНЛУ, 2016. – С. 31–33. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18540> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті висвітлюються кількісні та якісні розбіжності репрезентації звертань в жіночій мовленнєвій поведінці в англійській, українській та російській мовах. Автором розроблено класифікацію звертань за семантичним принципом на матеріалі жіночого мовлення та проілюстровано особливості вибору форм звертання жінками – представницями англійської, російської та української мовних спільнот.

292. Бондар О. Ю. Витоки та перспективи гендерних мовознавчих досліджень / О. Ю. Бондар // Гендерні студії: навчання, дослідження та практика : збірник матеріалів II-ї Міжнародної конференції «Гендерні студії: навчання, дослідження та практика» та семінару для молодих дослідників «Гендерні студії: освіта, гендерна рівність, демократія, мир» (м. Кропивницький, 16–20 квітня 2018 р.) / за ред. О. В. Авраменка, Т. В. Лісової. – Кропивницький, 2018. – С. 138–140. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25208> (дата звернення: 22.09.2025).

В тезах здійснено огляд останніх тенденцій гендерних досліджень у західному мовознавстві, які презентують різні наукові напрями та концепції сучасної гендерної лінгвістики, та зроблено висновок про необхідність усвідомлення та врахування неоднорідності гендерних мовних практик у різних діяльнісних спільнотах у дослідженні.

293. Борисенко О. А., Висоцька С. С. Міжкультурна комунікація: гендерний аспект англійської мови / О. А. Борисенко, О. А. Висоцька // Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : зб.

наук. праць. Серія : Філологічна. – 2017. – С. 5–9. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19680> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядаються шляхи зменшення «неполіткоректності» англійської мови завдяки виключенню сексизмів з мовлення. Роль англійської мови в сучасному світі важко переоцінити. Це стосується і України, де англійська мова була проголошена робочою мовою, що передбачає розвиток комунікативної компетенції, яка дозволить тим, хто спілкується, ефективно користуватися мовою в академічному та професійному середовищі. Але комунікативна компетенція – це не тільки опанування мовних одиниць. Користувачі мають бути чутливими до варіантів мови, притаманних тому оточенню, де мова використовується, тобто опанувати соціолінгвістичну компетенцію – соціальні конвенції: правила ввічливості, норми, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, соціальними групами тощо, вміти користуватися мовою так, щоб нікого не образити, нікого не принизити. З цим пов'язане питання політичної коректності мови. На жаль, йому не приділяють достатньо уваги ані ті, хто викладає, ані ті, хто вивчає або користується мовою.

294. Бровко О. О. Травмована ідентичність персонажів в українській літературі 1920–1930-х рр.: гендер та ідеологія. / О. О. Бровко // Depression. Selected nutritional, psychological and humanistic aspects : monograf. – Talkom, Gdańsk. – Kijów. – 2018. – С. 175–182. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29337> (дата звернення: 22.09.2025).

Колективна монографія присвячена комплексному дослідженню проблеми депресії з позицій науки про здоров'я та гуманітарних наук. Видання структуровано на дві частини: перша розглядає депресію через призму харчування та психології, друга – через гуманітарну оптику, включаючи історичні та культурні аспекти. Особлива увага приділяється актуальним питанням сучасних досліджень у Польщі та Україні, а також прогнозам щодо впливу депресії на суспільство в майбутньому. Автори підкреслюють, що можливості розвитку людини і суспільства значною мірою залежать від соціальної системи та культури життя, де депресія виступає однією з головних загроз. Монографія буде корисною для науковців, фахівців у сфері психології, медицини, соціології та культурології, а також для всіх, хто цікавиться проблемами психічного здоров'я та суспільного розвитку.

295. Буличева Н. А., Буличев А. О., Грущенко О. А. Упровадження принципу гендерної рівності у діяльності військових формувань: зарубіжний досвід / Н. А. Буличева // Наука і правоохорона. – Київ : Державний науково-дослідний інститут МВС України. – 2021. – № 2. – С. 45–52. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38183> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті проведено аналіз зарубіжного досвіду впровадження принципу гендерної рівності у діяльність військових формувань Норвегії, Ізраїлю, М'янми, Канаді, Франції, Німеччині, Великій Британії, Швеції, Іспанії, Ірані та США. Представлено статистичні дані щодо запровадження гендерної політики у діяльність військових формувань деяких країн світу. Наголошено на необхідності застосування досвіду США та інших країн світу під час впровадження принципу гендерної рівності у діяльності Збройних сил України та Національній гвардії України та прагненні до паритетного становища жінок і чоловіків у збройних формуваннях України.

296. Вертугіна В. М., Пугач А. Ю. Підготовка майбутніх вихователів до формування гендерної самоідентичності дитини засобом ІКТ / В. М. Вертугіна, А. Ю. Пугач // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2019. – № 1. – С. 186–194. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30584> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розкрито зміст понять «гендерна самоідентичність» та «інформаційно-комунікаційні технології». Обґрунтована важливість використання педагогами в закладах дошкільної освіти і дорослими, вдома, засобів інформаційно-комунікаційних технологій для формування гендерної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Охарактеризовані фактори впливу на формування гендерної самоідентичності і сформульована низка завдань, які постають перед педагогам в даному контексті освітнього процесу. Також запропоновані варіанти комбінацій дидактичного матеріалу з використанням різних освітніх платформ. Як варіант, представлено ключові питання до тематики і прогнозований «портрет» дитини після закінчення одного тематичного блоку. Висвітлена значущість інтеграції освітнього процесу з новітніми інтерактивними технологіями.

297. Гріньова О. М. Психологічні проблеми кохання в юнацькому віці / О. М. Гріньова // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools : матеріали круглого столу, жовтень 2015 р. / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2015. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/13348> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті представлено результати теоретичного аналізу проблеми кохання у роботах українських і зарубіжних психологів. Розглянуто погляди сучасних вчених на гендерні особливості кохання у юнацькому віці.

298. Грубі Т. В. Гендерно-вікові особливості перфекціонізму науково-педагогічного персоналу вищої школи / Т. В. Грубі // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. –

2018. – № 2. – С. 137–143. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24985> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено гендерні та вікові особливості перфекціонізму викладачів закладів вищої освіти. В дослідженні використано «Велику тривимірну шкалу перфекціонізму» М. Сміт, Д. Саклофскі, Й. Стоєбер, С. Шеррі. Виявлено, що чоловіки мають вищий рівень розвитку перфекціонізму, порівняно з жінками. Щодо вікових особливостей, встановлено, що рівень вираженості перфекціонізму зростає з віком.

299. Довженко Т., Купрій Т. Порівняльний аналіз українського та зарубіжного виборчого гендерного квотування / Т. Довженко, Т. Купрій // Українська жінка у національному і глобальному просторі: історія, сучасність, майбутнє : збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародного наукового форуму 6 листопада 2020 р. / ред. С. Щудло, О. Зелена. – Дрогобич : Трек ЛТД, 2020. – С. 30–37. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32916> (дата звернення: 22.09.2025).

Стаття присвячена порівняльному аналізу практики застосування виборчого гендерного квотування в Україні та інших країнах світу. Розглянуто законодавчі механізми, які забезпечують участь жінок у політичному житті, а також оцінено ефективність їх реалізації на прикладі різних держав. Автори досліджують, як гендерні квоти впливають на представництво жінок у парламентських та місцевих органах влади, і окреслюють ключові фактори успіху та проблеми впровадження таких механізмів. Стаття також аналізує досвід зарубіжних країн із метою виявлення практик, що можуть бути адаптовані в Україні для підвищення рівня гендерної рівності в політиці. Матеріали статті будуть корисними для науковців, студентів, державних службовців, політичних аналітиків і всіх, хто цікавиться питаннями гендерної політики та демократії.

300. Драч О. О. Гендерні аспекти професійності вчительок України у фокусі розширення прав працевлаштування на початку 20 ст. / О. О. Драч // Київські історичні студії. – 2024. – № 2. – С. 14–22. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50882> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглянуто гендерні аспекти професійності вчительок України на межі XIX–XX століть. Материнство та шлюб для жінок залишалися чинниками, що визначали гендерну нерівність на ринку праці. Дослідження базується на гендерному підході, методах соціокультурної історії та елементах дискурс-аналізу. Показано, що законодавство Російської імперії створювало умови гендерних обмежень, які спричиняли диспропорції між попитом на чоловічу працю та пропозицією жіночої. Нестачу педагогів-предметників у міських двокласних училищах

планували подолати допуском жінок до викладання. Відгуки директорів навчальних закладів засвідчили професійність і працьовитість учительок, водночас містили гендерні застереження щодо їхньої діяльності. Вимога вікового цензу (від 25 років), а також фактори заміжжя і материнства формували специфічні гендерні складові професійності освітянок. Ідеальним вважався образ самотньої сумлінної вчительки, тоді як самотні жінки з неповнолітніми дітьми залишалися найбільш соціально вразливою групою при працевлаштуванні.

301. Драч О. О. Гендерні студії як осмислення культурного розмаїття соціуму / О. О. Драч // Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства. : збірник матеріалів Міжнар. інтернет-конференції, м. Маріуполь, 15 листопада 2017. – С. 212–215. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/22248> (дата звернення: 22.09.2025).

Жіноча історія може бути представлена як величезне міждисциплінарне поле, що охоплює соціально-економічний, демографічний, культурно-антропологічний, психологічний, інтелектуальний виміри сучасної цивілізації, слугує цілям розвитку міжкультурного діалогу та забезпечує принцип єдності в різноманітті. Вона, без сумніву, має всі об'єктивні підстави стати вельми важливим стратегічним плацдармом для реалізації проекту «іншої історії», оскільки ретроспективи досягнення жінки в суспільстві виводять учених на більш глобальні теми антропологічної історії.

302. Драч О. О. Гендерні особливості середньовічної медицини Європи: жінка-цілителька / О. О. Драч // Вісник Черкаського університету. – 2017. – № 4. – С. 58–63. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25772> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті здійснено аналіз особливостей розвитку середньовічної медицини Європи крізь призму гендерного підходу. Установлено, що медичні знання було включено до компоненту освіти знатної жінки. До XII ст. центрами лікування були жіночі монастирі. У селі зціленням хворих займалися знахарки, «мудрі жінки». Закриття із XIV ст. доступу жінкам до університетської освіти мінімізувало можливості стати лікарем. У сфері, пов'язаній з жіночими хворобами, пологами, вихованням новонароджених жінки-медики залишалися конкурентами дипломованим лікарям-чоловікам.

303. Драч О. О. Жіноча історія і «антропологічний поворот» у гуманітаристиці: міркування щодо завдань і методів / О. О. Драч // Гуржіївські історичні читання : збірник наукових праць. – 2015. – № 10. – С. 65–69. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11600> (дата звернення: 22.09.2025).

Проаналізовано становлення жіночої історії як наукового напрямку історіописання. Основна увага звертається на завдання і методи жіночої історії у контексті «антропологічного повороту» в гуманітаристиці і поширення постмодерністських підходів.

304. Драч О. О. Проект вищої жіночої освіти в інтелектуальному середовищі києва другої половини XIX — початку XX ст.: гендерний вимір / О. О. Драч // Київ і кияни у соціокультурному просторі XIX–XXI століть: європейський цивілізаційний вимір : матеріали. V щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф., 27 трав. 2015 р., м. Київ. — С. 78–89. — URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9927> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті аналізується реалізація проекту вищої жіночої освіти у Києві у другій половині XIX – на початку XX ст. Основну увагу зосереджено на гендерних особливостях інтелектуального середовища Києва щодо створення та діяльності вищих жіночих курсів.

305. Драч О. О. Європейські університетські студії жінок у контексті гендерних трансформацій у науці (друга половина XIX ст.) / О. О. Драч // Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 травня 2017 р. / М-во освіти і науки України, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Луцький інститут розвитку людини університету «Україна». — С. 31–32. — URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21696> (дата звернення: 22.09.2025).

Прослідковано гендерні трансформації у сфері науки європейських університетських студій жінок другої половини XIX століття.

306. Драч О. О. Гендерний вимір Великої війни: фінал емансипації жіноцтва Гендерна політика міст / О. О. Драч // Історія і сучасність : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 6–7 жовтня 2015 р. —С. 58–62. — URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11609> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглянуто гендерний вимір Першої світової війни та його вплив на трансформацію становища жінок у суспільстві. Проаналізовано, як участь жіноцтва у воєнному та тиловому житті сприяла розширенню сфер їхньої зайнятості, активізації громадської діяльності та змінам у соціальних ролях. Авторка акцентує увагу на феномені «фіналу емансипації», коли війна стала каталізатором перегляду традиційних уявлень про жіноче призначення. Особливу увагу приділено гендерній політиці міст, спрямованій на залучення жінок до праці й організації соціальної допомоги. Дослідження підкреслює, що Велика війна стала переломним етапом у процесі гендерних

трансформацій, заклавши підґрунтя для подальшої боротьби за права жінок.

307. Драч О. О. Концепт «Нової жінки» в інтерпретації О. Коллонтай / О. О. Драч // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. – 2016. – № 1. – С. 22–26. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15215> (дата звернення: 22.09.2025).

У контексті постмодерністських підходів сучасної гуманітаристики проаналізовано формування концепту «нова жінка» в європейській літературі епохи модерну. Основну увагу приділено з'ясуванню сутності поняття в російському імперському і більшовицькому дискурсах в інтерпретації А. Коллонтай, що стало визначальним для трансформації соціальних ролей в радянському суспільстві.

308. Драч О. О. Гендерний вимір соціальних трансформацій (кінець XIX – початок XX ст.): формування образу «нової жінки» / О. О. Драч // Nad Wisł i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i teraźniejszość : Monografia zbiorowa. Międzynarodowy konsorcjum naukowo-edukacyjny im. Lucjania Febvra, Warszawa–Toruń. 2019. – С. 140–154. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29985> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті висвітлено процес інтеграції жінок у сферу освіти та професійної праці на початку XX століття. Показано, що, натхненні ідеалами загального блага, жінки здобували ґрунтовні знання й відповідну освіту, прагнучи реалізуватися у соціальній та професійній сферах. Найбільш поширеною стала їхня діяльність у галузі просвітництва, де вони спрямовували свої інтелектуальні можливості й практичні навички. Зазначено, що кваліфікована вчителька сприймалася суспільством як бажаний і авторитетний педагогічний працівник. Випускниці жіночих навчальних закладів поширювали знання серед широких верств населення та активно утверджували професійну компетентність. Процес входження жінок у професійну освітню сферу тривав упродовж модернізаційних зрушень і продовжувався навіть у період Першої світової війни.

309. Драч О. О. Сім'я vs робота: гендерні проявлення керівників навчальних закладів України щодо заміжньої освіти початку 20 ст. : / О. О. Драч // Педагогічна біографія про національно-патріотичне виховання дітей і молоді: ідеї, концепції, практики : збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції з історії освіти з міжнародною участю 13 травня 2024 року / Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. – Вінниця : Твори, 2024. –

С. 35–36. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50947> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті проаналізовано проблему професійної діяльності жінок у модерну добу в контексті гендерної нерівності. Особливу увагу приділено позиції керівників освітніх закладів Київського навчального округу щодо доцільності подальшої роботи вчительок після заміжжя. Виявлено, що близько чверті керівників повністю підтримували міністерську пропозицію звільняти заміжніх освітянок, 32,4 % наголошували на необхідності дотримання загальнодержавної нормотворчості, тоді як 43,2 % висловили заперечення проти такої практики. Отримані результати засвідчують суперечливість суспільних і професійних оцінок жіночої зайнятості та вказують на складність процесів інтеграції жінок у сферу освіти за умов соціокультурних трансформацій початку ХХ ст.

310. Жигун С. В. Відмова від шлюбу у жіночих текстах кін.ХІХ – першої пол. ХХ ст. / С. В. Жигун // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. – 2019. – Т. 30(69), № 4 (1). – С. 132–137. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31604> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті здійснено реконструкцію одного з аспектів жіночого досвіду – мотиву відмови від шлюбу в українській літературі. Зазначено, що шлюб у гендерній моделі Р. Коннелла поєднує аспекти влади, виробництва та емоційного навантаження, тому його критика стала важливим напрямом феміністичних студій. Дослідження, виконане в руслі феміністичної критики та літературної антропології, простежує еволюцію уявлень про відмову від шлюбу у творчості кількох поколінь українських письменниць. У прозі Олени Пчілки цей мотив трактується як аномальний та безглуздий вчинок, що порушує патріархальну традицію. Натомість Леся Українка й Ольга Кобилянська утверджують його як персональний вибір і можливість саморозвитку, попри суспільний тиск. У марксистських текстах (О. Свекла) відмова від шлюбу набуває ідеологічного значення, проте підкреслюється цінність союзу на основі психологічної близькості. Націоналістичний дискурс трактував шлюб як обов'язок перед нацією, але творчість Ірини Вільде засвідчує подвійність цього процесу — експлуатацію жінки і водночас використання жінками ідеології у власних цілях. Практичне значення дослідження полягає у можливості врахування національного досвіду в сучасному завданні вирівнювання гендерних ролей.

311. Загурська С. М. Феномен владних комунікацій в гендерному контексті : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / С. М. Загурська ; Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. – Біла Церква, 2017. – 152 с.

– URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19472> (дата звернення: 22.09.2025).

Дисертацію присвячено соціально-філософському аналізу теоретичних основ сутності феномену владних комунікацій в гендерному контексті. У роботі проведено теоретико-методологічне дослідження проблем гендерних особливостей владних комунікацій, зосереджено увагу на питаннях гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерної диференціації суспільства, а також взаємовпливи гендерних факторів і комунікативних чинників в аспекті соціалізації особистості.

312. Книшевицька Л. В. Дослідження стратегій читання студентів, які навчаються за програмою ESL / Л. В. Книшевицька // Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах : матеріали V-го науково-методичного семінару, Київ, 8 грудня 2016 р. / М-во освіти і науки України, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2017. – С. 114–119. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21326> (дата звернення: 22.09.2025).

Стаття розглядає складні процеси навчання академічному читанню студентів за програмою ESL, описує різноманітні стратегії навчання читанню враховуючи гендерний аспект, декодування тексту зверху вниз і знизу вгору та використання знання студентів у навколишньому світі згідно з теорією Гудмана.

313. Кротова Т. Ф. Вплив руху емансипації на образ «нової жінки» другої половини XIX століття. «Rational dress» / Т. Ф. Кротова // Вісник міжнародного Слов'янського університету. Серія : Мистецтвознавство. – 2012. – Вип. 2. – С. 7–17. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3978> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядаються характерні зміни в європейському жіночому костюмі з позицій зміни соціальних ролей жінки у суспільстві. Автор розкриває поетапний характер зближення елементів жіночого костюма з чоловічим з точки зору форми, поєднання елементів, і як наслідок – появи і закріплення в жіночому гардеробі нових типів одягу.

314. Ковальчук В. В. Діяльність Міністерства народної освіти та пропаганди в контексті реалізації гендерної політики Третього Рейху / В. В. Ковальчук // Вісник науки та освіти. – 2024. – № 12(30). – С. 1507–1516. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/51336> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджується ключова роль Міністерства народної освіти та пропаганди Третього Рейху у формуванні та поширенні нацистської гендерної ідеології. Розглянуто організаційну структуру міністерства,

завдання його відділів та вплив на регламентацію ролей жінок і чоловіків у суспільстві. Особливу увагу приділено діяльності Йозефа Геббельса як керівника міністерства та його ролі у виробленні гендерної політики. Проаналізовано роботу Відділу радіомовлення, де трансляції під керівництвом Ойгена Гадамовського стали потужним засобом масового впливу, а також діяльність Відділу кіноіндустрії, що створював ідеалізовані образи арійської родини. Окремо розглянуто використання преси й образотворчого мистецтва для закріплення стереотипів жіночої ролі матері та домогосподарки, а також чоловіка-захисника й годувальника. З'ясовано, що багатоканальна система пропаганди сприяла легітимізації нацистської політики та конструюванню ідеалізованого образу «арійської раси».

315. Ковальчук В. В. Гендерна політика Третього Рейху у поглядах націонал-соціалістичних лідерів / В. В. Ковальчук // Актуальні питання у сучасній науці. – 2025. – Вип. 36 (6). – С. 1407–1415. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52555> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено гендерну політику Третього Рейху через призму поглядів націонал-соціалістичних лідерів. Розкрито ідеологічні уявлення про ролі чоловіків і жінок у нацистському суспільстві, зокрема значення жінки як матері та домогосподарки та чоловіка як солдата і захисника нації. Проаналізовано, якими засобами пропаганди (медіа, освіта, мистецтво, молодіжні організації) формувалися та утверджувалися ці гендерні моделі. Показано, що гендерна ідеологія була невід'ємною частиною концепції «народного співтовариства» та інструментом підтримки політичного контролю. Дослідження підкреслює, що нацистські лідери використовували комплексний підхід для соціалізації населення відповідно до суворо регламентованих гендерних ролей.

316. Ковальчук В. В. Гендерний аспект діяльності молодіжних організацій Третього Рейху / В. В. Ковальчук // Věda a perspektivy. – 2023. – № 8 (27). – С. 308–319. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48898> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено гендерні ідеали націонал-соціалістів на прикладі пропагандистських матеріалів молодіжних організацій Третього Рейху. Виявлено, що система організацій ґрунтувалася на гендерному поділі та принципі «молодь на чолі з молоддю», де дівочі підрозділи виконували допоміжні функції щодо хлопчачих. Пропаганда починалася ще у молодшій школі, а вступ до організацій відбувався приблизно з десяти років. Хлопці готувалися до військової служби та ролі солдата через колективні табори, походи, спортивні та ігрові заняття, тоді як дівчата здобували навички ведення господарства, догляду за домом і немовлям, готуючись до материнства та сімейного життя. Значну роль у формуванні молоді відігравали друковані органи, плакати, щотижневі

видання («Віра і надія»), а також церемонії та Молодіжні кінофестивалі, які поширювали нацистську ідеологію та утверджували очікувані гендерні норми. Дослідження підкреслює комплексність пропагандистської системи та її вплив на соціалізацію молоді в рамках жорстко регламентованих гендерних ролей.

317. Ковальчук В. В. Гендерний аспект організації дозвілля в Третьому Рейху / В. В. Ковальчук // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2023. – Вип. 64, Т. 2 – С. 4–7. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48897> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті проаналізовано організацію дозвілля в Третьому Рейху з урахуванням гендерних особливостей. Досліджено діяльність організації «Сила через радість», яка монополізувала сферу культурного та туристичного дозвілля і контролювала публічне та приватне життя громадян. Встановлено, що різні відділи організації виконували специфічні функції відповідно до державних обов'язків чоловіків і жінок: Відділ спорту формував фізичний ідеал націонал-соціалістів, Відділ відпусток і подорожей сприяв підготовці населення до війни та зміцненню патріотичних почуттів, а «Краса праці» покращувала робочі місця за рахунок самих працівників. Активне використання фестивалів і тематичних заходів забезпечувало соціальне об'єднання, політичну мобілізацію та поширення гендерної ідеології. Дослідження підкреслює взаємозв'язок між організацією дозвілля та підтримкою нацистських ідей у суспільстві, а також роль гендерних стереотипів у структурі цих заходів.

318. Ковальчук В. В. Мистецтво на службі гендерних інтересів Третього Рейху / В. В. Ковальчук // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2023. – Вип. 63, Т. 2. – С. 4–7. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48896> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено, якими засобами пропаганди націонал-соціалістичні лідери впроваджували нову гендерну політику через різні сфери мистецтва в Третьому Рейху. Виявлено, що формування гендерних моделей було тісно пов'язане з концепцією «народного співтовариства». Мистецтво було нацифіковане та очищене від закордонних впливів за сприяння Імперської палати культури під керівництвом Й. Геббельса. Музична культура орієнтувалася на німецьку народну та художню музику як засіб формування «співочої нації», а збірки пісень містили елементи гендерної пропаганди. У 1937 р. засновано Велику художню німецьку виставку, де основою образотворчого мистецтва та скульптури стали природні ролі чоловіків і жінок, підкреслюючи виконання обов'язків. Простежено використання літератури та кінематографа, зокрема мелодрам, для поширення ідеології в приватному житті громадян, а також застосування церемоній як культурних

інструментів нацистської пропаганди. Стаття демонструє нерозривний зв'язок між мистецтвом, ідеологією та формуванням гендерних стереотипів у Третьому Рейху.

319. Ковальчук Н. Д., Шакур Н. В., Мельник О. Є. Конотації концептів гендеру і статі у феміністичних студіях / Н. Д. Ковальчук, Н. В. Шакур, О. Є. Мельник // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – 2019. – № 1. – С. 13–20. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28331> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті розглядається роль феміністичної критики у вивченні культурних та соціальних моделей статі та гендеру. Показано, що феміністичний підхід прагне реконструювати соціальну дійсність через ключові категорії: «стать», «гендер», «тіло», «маскулінне», «фемінне». Вихідним положенням є усвідомлення зануреності людини у культурний та соціальний контекст, що обумовлює необхідність деконструкції класичних дихотомій «чоловіче»/«жіноче», які традиційно мають ієрархічні конотації (вище-нижче, надійне-непередбачуване, сильне-слабке, активне-пасивне, культура-природа). Дослідження підкреслює значення феміністичної критики як інструмента переосмислення традиційних уявлень про гендер у культурі.

320. Колесник О. С. Лінгвосеміотика «гендерної міфології» / О. С. Колесник // Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : тези II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Переяслав-Хмельницький, 15 березня 2019 р. – С. 164–166. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28911> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті досліджено лінгвосеміотичні аспекти «гендерної міфології», що проявляються у мовних і культурних практиках. Розглянуто, як через лексичні, семантичні та символічні засоби формуються та передаються стереотипні уявлення про чоловіче і жіноче, закріплюючи соціальні й культурні ролі. Автор підкреслює значення міжкультурного підходу для аналізу гендерних наративів та їх впливу на комунікативні практики. Дослідження демонструє, що лінгвосеміотичний аналіз є ефективним інструментом для виявлення механізмів конструювання гендерних стереотипів у мовленні та культурі.

321. Кушнір А. О. Жінка як суб'єкт художньої оповіді та іспанське суспільство: соціальні ролі в діяхронічному аспекті / А. О. Кушнір // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2016. – № 22. – С. 155–159. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/17098> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті розглянуто та проаналізовано репрезентації жіночих образів, як відображення соціальних ролей в суспільстві, в іспанській літературі від Середньовіччя до Модернізму.

322. Марухленко О. В. Робоча навчальна програма «Гендерна політика в системі публічного управління» / О. В. Марухленко ; Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. – 2023. – 27 с. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44863> (дата звернення: 20.09.2025).

Метою вивчення дисципліни є оволодіння сучасними теоретичними основами щодо публічної гендерної політики, практичними навичками щодо використання гендерних технологій у публічному управлінні, проведення гендерного аналізу, розроблення гендерних стратегій розвитку публічних організацій, об'єднаної територіальної громади, регіону.

323. Меніг Л. В., Додонов Р. О. Міфологічні витoki гендерної ідентичності / Л. В. Меніг, Р. О. Додонов // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – 2019. – № 41. – С. 54–63. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30806> (дата звернення: 20.09.2025).

Стаття присвячена проблемі обумовленості гендерної ідентичності міфологічними сюжетами. Поряд з такими традиційними різновидами гендерної ідентичності як фемінність і маскуліність сьогодні з'явилися нові форми гендеру: гендерквір, пангендер, полігендер, агендер. Втім, в масовій свідомості продовжують панувати стереотипи, відповідно до яких гендер прив'язується до статі, обмежуючись бінарною опозицією «чоловік/жінка». Висувається гіпотеза про міфологічну обумовленість вказаних стереотипів. Метою статті є концептуалізація гендерних міфів із подальшою деконструкцією деяких з них (переважно давньогрецьких) та виявленням зв'язку між міфами і гендерною ідентифікацією. Методологічним підґрунтям дослідження є гендерний підхід, який розуміється як синтез соціальних, філософських, психологічних підходів для розв'язання проблеми гендерної нерівності. Автори доходять висновку, що стійкі уявлення про «сильну» та «слабку статі», що сьогодні існують в нашому суспільстві, сформувалися багато століть тому і сягають своїм корінням первісних міфів та легенд, релігійних переконань про роль жінки та чоловіка в суспільній ієрархії.

324. Мельниченко О. В., Попель Н. В. Методичні засади гендерного виховання дітей дошкільного віку / О. В. Мельниченко, Н. В. Попель // Молодий вчений. – 2019. – № 9. – С. 83–86. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29433> (дата звернення: 20.09.2025).

Стаття є постановкою питання про стан вивченості однієї з найцікавіших, але найменш освітлених областей дошкільної освіти – гендерного виховання дітей дошкільного віку. Досліджено теоретичні питання сутності методичних засад гендерного виховання дітей дошкільного віку, актуальність та необхідність гендерного виховання, починаючи з дошкільного дитинства. Розкривається роль гендерного виховання в дошкільній педагогіці та освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Визначено сутність гендерного виховання в дошкільній педагогіці та корекції особистості дошкільного віку. Доведено, що актуальність гендерного виховання обумовлюється тим, що сьогодні Україна перебуває на шляху входження до системи європейських держав. Даний процес вимагає не тільки перебудови економіки країни чи практики міжнародних стосунків, а і змін у системі освіти та навчання.

325. Москальов Д. П., Комісаров К. Ю. Деконструкція гендерності в творчості Банана Йосімото / Д. П. Москальов, К. Ю., Комісаров // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2023. – Вип. 61. – С. 168–173. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45956> (дата звернення: 20.09.2025).

Стаття присвячена проблемі деконструкції гендерності в творчості Йосімото Банани. Авторка висуває проблему «нових» жінки та чоловіка, які представляють собою нових індивідів та з боку гендерності втілюють явище деконструкції, адже прийняті судження та уявлення щодо гендеру не знаходять свого місця в реальності прози авторки. Письменниця розчиняє ідентичність, деконструє її до такої межі, що явище гендерності ніби зникає взагалі. Такою «плавністю буття» героїв авторка наголошує на кризі суспільства та його метанаративних інститутів, а розчеплення «фемінності» та «маскулінності» знаходить втілення у явищі крос-гендерності, яке є новою ланкою у процесі деконструкції. Відносини, які формуються та розвиваються між персонажами підтверджують перформативну теорію гендерної ідентичності. Авторка створює гендерно-неконформні персонажі та вплітає їх у канву розповіді. У середовищі існування героїв не існує упередження стосовно «тілесної» належності й більшість героїв спокійно сприймають людей, які не прив'язані до своєї ідентичності та є неконформними. Стосунки між персонажами несуть у собі ідею прийняття один одного такими, які вони є, та наданні персональної свободи людині, з якою ці стосунки будуються.

326. Пасько Я. І., Зайцева І. С. Український фемінізм як чинник соціальних змін / Я. І. Пасько // Схід. – 2023. – № 4 (1). – С. 45–50. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47660> (дата звернення: 20.09.2025).

У статті осмислюються теоретичні засади українського фемінізму, обґрунтовується його практичне значення для соціальних змін в суспільстві. Предметом дослідницької уваги є індивідуальні і колективні виміри фемінізму, вплив цього важливого соціального феномену на ціннісну еволюцію українського суспільства. Фокусується увага на цілераціональних та ціннісно-раціональних вимірах жіночої спільноти, її морально–нормативних засадах. Осмислюється роль українського життєсвіту в ціннісному розмежуванні українських жінок з імперською соціальністю. Наголошується на європейських соціальних передумовах українського фемінізму, узгодженості його з ліберальними і комунітарними ідеями. Піддаються аналізу принципові методологічні підходи представників постколоніальних студій і критичної соціальної теорії. Відзначається національна специфіка українського фемінізму як соціальної альтернативи викривленим імперським формам соціальності. Синтезовані теоретичні і практичні підходи, які осмислюють фемінізм як складний суспільний феномен, який має раціональні і чуттєві компоненти. Пояснюються причини переважання чуттєвості в умовах тотального відчуження, її обумовленість історичними факторами.

327. Савченко Ю. Ю. Методологічні підходи до вивчення психологічної статі дошкільника / Ю. Ю. Савченко // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 20 квітня 2011 р. / Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2011. – С. 258–261. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2344> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядаються аспекти становлення психологічної статі дітей дошкільного віку. Аналізуються методологічні підходи до феномену статі. Розкривається структурна модель психологічної статі дітей дошкільного віку.

328. Савченко Ю. Ю. Використання літературних творів у процесі формування адекватних статево-рольових уявлень дітей старшого дошкільного віку / Ю. Ю. Савченко // "Рідна мова" – освітній кварталник Українського вчительського товариства у Польщі / Об'єднання українців у Польщі. – 2011. – № 16. – С. 86–90. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2662> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглянуто використання літературних творів у процесі формування адекватних статево-рольових уявлень у дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовано, як художні тексти допомагають вихователям моделювати поведінкові та соціальні ролі хлопчиків і дівчаток, сприяючи розвитку у дітей розуміння гендерних норм та ролей у суспільстві. Авторка підкреслює важливість підбору літературного матеріалу з урахуванням вікових особливостей та цілей гендерного

виховання. Дослідження демонструє ефективність інтеграції літературних творів у освітній процес для формування позитивних статево-рольових уявлень у старших дошкільників.

329. Суліцький В. В., Заярнюк І. Ю. Соціальна робота з постраждалими від гендерно зумовленого та/або домашнього насильства / В. В. Суліцький, І. Ю. Заярнюк // Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference. – 2023. – С. 301–307. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44376> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядається проблема гендерно зумовленого насильства, зокрема домашнього, як актуального соціального явища в сучасному світі та Україні. Показано, що досягнення гендерної рівності, визначеної Цілями сталого розвитку ООН, неможливе без подолання наслідків патріархальної культури, серед яких насильство, сексуальні домагання, психологічний тиск та розлади харчової поведінки. Особливу увагу приділено умовам воєнних дій в Україні з 2014 року та повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, коли цивільне населення зазнає різних форм насильства, включно з сексуальним. Автор підкреслює необхідність розвитку сучасних підходів соціальної роботи, зокрема організації груп само- та взаємодопомоги, що можуть мінімізувати негативні наслідки травматичного досвіду та сприяти заміні агресивної поведінки на ненасильницькі моделі комунікації.

330. Рябець К. А. Організаційно-правове забезпечення гендерної рівності / К. А. Рябець // Робоча програма навчальної дисципліни / Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. – 2023. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44722> (дата звернення: 22.09.2025).

У роботі розглянуто організаційно-правові засади забезпечення гендерної рівності. Представлено систему міжнародних та вітчизняних інституцій, що здійснюють контроль і підтримку гендерної рівності, а також основи проведення гендерно-правової експертизи. Робота спрямована на оволодіння знаннями щодо нормативно-правового забезпечення гендерної рівності, а також формування практичних навичок оцінки законодавчих та адміністративних механізмів у цій сфері.

331. Росінська О. А. Моделі стереотипізації національних рис, гендерних ролей та поведінкових сценаріїв в серіалах (на прикладі польських серіалів «Дівчата зі Львова» та «Лондонці») / О. А. Росінська // Synopsis: text, context, media. – 2022. – Т. 28, № 3. – С. 146–155. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42310> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено прояви національних і гендерних стереотипів у серіальному контенті на прикладі польського серіалу «Лондонці» (2008)

та українського «Дівчата зі Львова» (2015). Показано, що серіали відображають уявлення глядачів про соціальні ролі чоловіків і жінок, мігрантів та національні відмінності, формуючи замкнену систему взаємодії між аудиторією та авторами. Проведено контент-аналіз персонажів і сюжетних моделей, що дозволяє виявити стійкі гендерні та національні стереотипи: чоловіки реалізують активні соціальні ролі – фахівців, оборонців, рятувальників, гарантію щастя, а жінки – традиційні ролі матері, дружини, охорониці дому, іноді з проявами кар'єрного успіху. Результати дослідження свідчать, що серіали слугують не лише відображенням культурних уявлень, а й засобом їх закріплення у буденній свідомості глядачів.

332. Сніжко А. С. Поняття «чоловік» у площині текстів тоталітарних вождів ХХ ст. / А. С. Сніжко // Чоловік і маскуліність у площині тексту : збірник наукових статей. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2014. – С. 136–141. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4059> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено питання визначення та позиціонування гендерного і соціального статусу чоловіка в умовах тоталітарних режимів ХХ століття. Основою аналізу стали тексти тоталітарних вождів та ідеологів, у яких формувалися уявлення про «чоловіка» як носія активних соціальних, політичних та моральних ролей. Розглянуто, як ідеологічні наративи впливали на конструювання маскуліності, визначали очікування щодо поведінки та соціальної участі чоловіків і закріплювали патріархальні моделі суспільства. Дослідження дозволяє простежити взаємозв'язок ідеології та гендерних уявлень у текстах, що виконували пропагандистську функцію в умовах тоталітаризму.

333. Файдюк О. В., Линець В. М. Гендерна соціалізація особистості: аналіз понять / О. В. Файдюк, В. М. Линець // Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві : збірник матеріалів міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 5 листопада 2020 р. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2020. – С. 94–97. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34282> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті проведено аналіз ключових понять у сфері гендерної соціалізації особистості, зокрема «гендер», «гендерні ролі», «гендерні стереотипи», «гендерна ідентичність» та «гендерна культура». Розкрито зміст кожного поняття, визначено його роль у формуванні соціальної поведінки, особистісної ідентичності та взаємодії індивіда з суспільством. Стаття спрямована на систематизацію теоретичних уявлень про механізми гендерної соціалізації та їх вплив на соціальні й культурні процеси сучасного суспільства.

334. **Фурман В. В., Андрієвська М. І. Настанови студентської молоді щодо гендерної нерівності** / В. В. Фурман, М. І. Андрієвська // Теорія і практика сучасної психології. – 2019. – № 2. – С. 153–157. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27799> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено ставлення студентської молоді до проблем гендерної нерівності та дискримінації за ознакою статі. Проаналізовано співвідношення понять «гендер» і «стать» та розглянуто теоретико-методологічні підходи до обраної проблематики. Визначено основні характеристики гендерної нерівності та наведено приклади досліджень із гендерної дискримінації. Особлива увага приділена стереотипним відмінностям у поглядах чоловіків та жінок. Результати роботи дозволяють зробити висновки щодо рівня гендерної обізнаності студентів і їхнього розуміння проблем дискримінації.

335. **Хамедова О. А. Ідеологія, гендер, дискурс: нові підходи до вивчення історії преси** / О. А. Хамедова // Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. – 2019. – Вип. 46. – С. 49–57. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32905> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджуються медіадискурси західноукраїнської преси 1920–1930-х років крізь призму новітніх підходів – дискурс-аналітичного й гендерного. Доводиться, що медійний простір західноукраїнської преси був ареною боротьби за гегемонію двох ідеологічних дискурсів, патріархатного і феміністичного. Зафіксовано значний поступ у феміністичних прагненнях українок і, відповідно, те, що патріархатна ідеологія позбулася монопольного статусу у провідних західноукраїнських часописах міжвоєнного двадцятиріччя.

336. **Хамедова О. А. Народні авторки часопису «Жіноча воля» (1932–1939): феміністична література для читачки-нефеміністки** / О. А. Хамедова. 2020. – С. 191–202. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33786> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті аналізуються белетристичні твори, які публікувалися у західноукраїнському часописі для сільського жіноцтва «Жіноча Воля» (1932–1939). Авторками цих публікацій були письменниці-аматорки, переважно селянки, які орієнтувалися на смаки і запити своєї цільової аудиторії. За багатьма критеріями ці твори можна віднести до масової літератури, оскільки для них характерний трафаретний і невибагливий сюжет, фольклорна фабула, надмірний дидактизм. Проте на відміну від багатьох інших творів для простого народу, редакція ставила своїм завданням залучити селянок до жіночого руху, зокрема агітувала за вступ до гуртків «Союзу Українок», тому у цих творах був важливим і феміністичний компонент. Незважаючи на те, що у творах було чимало гендерних стереотипів, народні авторки послідовно конструювали образ

нової селянки, освіченої, яка вміє вміє ефективно вести господарство і бере участь у кооперативному русі, свідомої українки, яка небайдужа до громадських справ. Праця на користь Батьківщини й українського жіноцтва – ось ідейні домінанти творів письменниць-дилетанток.

337. Хамедова О. А. Фемінізм і комунізм: специфіка взаємодії в західноукраїнському медійному дискурсі 1920–1930-х років / О. А. Хамедова // Синопис: текст, контекст, медіа. – 2020. – Т. 26, № 3. – С. 98–107. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32887> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено взаємодію фемінізму та комуністичної ідеології в західноукраїнському медійному дискурсі 1920–1930-х років на матеріалі комуністичних часописів «Наша земля» та «Сель-Роб». Проаналізовано специфіку подачі проблем жіноцтва, зокрема безробіття, низької кваліфікації та тяжких умов праці, а також гендерну диспропорцію у заробітній платі. Виявлено, що матеріали, створені жінками-дописувачками, мали феміністичні інтенції, проте пояснення дискримінації будувалося здебільшого через соціально-економічні й класові чинники, а вирішення проблем жіноцтва пропонувалося революційним шляхом у рамках пролетарської влади. Показано, що комуністичні часописи поєднували пропагандистські акценти на радянському досвіді з критикою активісток «Союзу Українок», що демонструє конфлікт між ідеологічними проектами щодо жіночої емансипації. Методологічною основою дослідження стало поєднання критичного дискурс-аналізу з феміністичною критикою.

338. Хамедова О. А. Неопатріархатний проект націоналістичної преси 1920–1930-х років / О. А. Хамедова // Наукові записки Інституту журналістики. – 2019. – Т. 2(75). – С. 122–134. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33000> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено взаємодію ідеології та гендеру в українській націоналістичній пресі 1920–1930-х років. Об'єктом аналізу стали періодичні видання міжвоєнного двадцятиріччя, а метою – з'ясувати технології поширення дискурсивної влади та конструювання гендерних моделей із врахуванням ідеологічного вектору видання. Методологія дослідження поєднує критичний дискурс-аналіз із феміністичним підходом, що дозволяє оцінювати тексти в координатах «домінування / субординації». Результати показують, що націоналістичні часописи активно відновлювали патріархальні цінності, формували уявлення про мілітарну маскуліність як нормативну та популяризували фізичну підготовку молоді для майбутньої визвольної боротьби. Водночас здобутки українського феміністичного руху заперечувалися, а роль жінок у текстах обмежувалася біологічними, символічними та ідеологічними функціями; активна участь жінок у мілітарних і політичних діях

применишувалася або замовчувалася. Дослідження підтверджує, що націоналістична преса 1920–1930-х років оновлювала патріархальні міфи та позиціонувала патріархальну структуру як оптимальну для підготовки українців до національно-визвольної боротьби.

339. Хамедова О. А. Західноукраїнський часопис «жіночий голос» (1931–1939): версія соціалістичного фемінізму / О. А. Хамедова // Інтегровані комунікації. – 2019. – № 2. – С. 67–73. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39764> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено часопис «Жіночий голос», який видавався з 1931 до 1939 р. у Львові і був офіційним друкованим органом громадської організації «Союзу українських працюючих жінок “Жіноча громада”». Схарактеризовано сутність редакційної політики журналу «Жіночий голос», що позиціонував себе як соціалістичний, визначено ідеологічний дискурс, який формував часопис.

340. Хамедова О. А. Репрезентація жіночих тілесних практик у західноукраїнській пресі 1930–х років / О. А. Хамедова // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. – 2018. – № VI, Вип. 185. – С. 47–50. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33289> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджено репрезентацію жіночої тілесності та питання репродуктивного здоров'я в західноукраїнській пресі 1930-х років на прикладі матеріалів лікарів С. Парфановича та Р. Могильницького у часописах «Жіноча Доля» і «Жіноча Воля». Аналіз показав, що автори порушували табуйовані теми – контрацепцію, аборт, інтимну гігієну та інші аспекти жіночого здоров'я, вводячи їх у публічний дискурс. Висвітлення цих питань демонструвало протистояння феміністичного та патріархального дискурсів, а також сприяло поступовому формуванню нової соціальної реальності, у якій жінка здобувала гідне місце у суспільстві.

341. Цапро Г. Ю. Гендерний аспект іміджотворчої стратегії / Г. Ю. Цапро // VALODA. – 2017. – С. 204–209. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21400> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті представлена іміджотворча стратегія респондентів в англomовному телевізійному інтерв'ю програми Larry King Live з позиції гендерної лінгвістики. Виокремлюються й аналізуються тактики підтримки іміджу і тактики зміни іміджу, реалізовані респондентами-чоловіками і респондентами-жінками. Обидві тактики є імпліцитними й експліцитними. Дослідження демонструє, що респонденти чоловіки і жінки використовують різні комбінації комунікативних тактик і мовних засобів для створення, підтримки іміджу. Гомогендерна маскулінна

представлена імпліцитною тактикою зміни іміджу, а гомогендерна фемінінна – експліцитною тактикою зміни іміджу.

342. Цапро Г. Ю. Гендерний аспект стратегії моделювання комунікативної інтеракції (провокуюча тактика) / Г. Ю. Цапро // Теоретична і дидактична філологія : збірник наукових праць. – 2015. – № 20. – С. 423–435. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1125> (дата звернення: 22.09.2025).

Стаття присвячена гендерному вивченню стратегії моделювання комунікативної інтеракції, зокрема провокуючий тактиці, реалізованій респондентами під час англомовного телевізійного інтерв'ю. Матеріалом аналізу є програма CNN LARRY KING LIVE. Представлена тактика використовується респондентами у комбінуванні з тактиками стратегії контролювання теми, а саме тактиками відмови від відповіді, ухиляння, відхилю від теми, інтродукції нової теми. Стаття містить ілюстративний матеріал і аналіз гендерного забарвлення провокуючої тактики відповідно до гендерних соціальних стереотипів.

343. Цапро Г. Ю. Гендерний дискурсивний маркер – хедж you know (на матеріалі англомовного телевізійного інтерв'ю) / Г. Ю. Цапро // Наукові праці : науково-методичний журнал. Серія : Філологія. Мовознавство. – 2015. – Т. 252, Вип. 240. – С. 6–11. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11255> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті представлено дослідження гендерних дискурсивних маркерів, зокрема хеджу you know. Обґрунтовано вживання терміну «хедж». Аналізуючи дискурс англомовного телевізійного інтерв'ю програми CNN Larry King Live і застосовуючи комплексну методику дослідження – прагматичний, контекстуально-інтерпретаційний і адитивний аналізи, а також спираючись на лінгвістичну розвідку Дж. Холмс, функції хеджу you know виокремлено у висловлюваннях, реалізованих респондентами під час інтерв'ю. Класифікацію побудовано на двох типах висловлювань, коли мовець впевнений у своєму висловлюванні і коли мовець не впевнений у своєму висловлюванні. Відповідно, перший тип формується хеджами you know, що функціонують як сигналізатори спільного знання, атрибутиви та емпативи, до другого типу відносяться хеджі you know – сигналізатори фальстарту, кваліфікативи, апелятиви.

344. Цапро Г. Ю. Гендерний аспект стратегії контролювання комунікативної інтеракції (кооперативна та конфронтативна тактики) / Г. Ю. Цапро // Наукові записки національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. – 2015. – № 51. – С. 109–113. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11255> (дата звернення: 22.09.2025).

Стаття присвячена гендерному вивченню стратегії контролювання комунікативної інтеракції, а саме кооперативній та конфронтативній тактикам, реалізованих респондентами під час англомовного телевізійного інтерв'ю. Матеріалом аналізу є програма CNN LARRY KING LIVE. Кооперативна тактика комунікативної інтеракції визначена гетерогендерною, а конфронтативна – гомогендерною чоловічою.

345. Цапро Г. Ю. Гендерні особливості тактики відхилення від теми / Г. Ю. Цапро // Англійська мова у ХХІ столітті: спосіб мислення, професійної комунікації та діалогу культур : матеріали міжуніверситетського культурного столу з міжнародною участю, Одеса–Дрогобич, 8 квітня 2016 р. / Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса–Дрогобич, 2016. – С. 77–79. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16261> (дата звернення: 22.09.2025).

Тези присвячені дослідженню гендерних особливостей тактики відхилення від теми, реалізованої респондентами у шоу Ларі Кінга на CNN.

346. Цапро Г. Ю. Іміджотворча стратегія в англомовному інтерв'ю: гендерний аспект / Г. Ю. Цапро // Наукові записки. – 2014. – Вип. 127. – С. 180–186. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4120> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядається іміджотворча стратегія респондентів в англомовному телевізійному інтерв'ю програми Larry King Live з позиції гендерної лінгвістики. Виокремлюються і аналізуються тактика підтримки іміджу і тактика зміни іміджу, реалізовані респондентами – чоловіками і респондентами – жінками.

347. Цапро Г. Ю. Мінімальні реакції-відповіді в англомовному телевізійному інтерв'ю: гендерний аспект / Г. Ю. Цапро // Studia Philologica. Філологічні студії : зб. наук. праць. – 2014. – № 3. – С. 114–119. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11346> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядаються мінімальні реакції-відповіді, висловлені респондентами в англомовному телевізійному інтерв'ю, як гендерні дискурсивні показники, що репрезентують гендерну варіативність стратегій і тактик в інтерв'ю. Представлено класифікацію мінімальних реакцій-відповідей, яка відображає багатофункціональність даних гендерних показників та їх детермінованість комунікативними інтенціями мовців. Класифіковані мінімальні реакції-відповіді визначені як гомо гендерні та гетерогендерні (чоловічі та жіночі).

348. Цапро Г. Ю., Гладуш Н. Ф. Міждисциплінарний підхід до гендерної лінгвістики: викладання, методологія та критичний аналіз /

Г. Ю. Цапро // Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника ; Коломийський навчально-науковий інститут. – 2025. – С. 78–84. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52032> (дата звернення: 22.09.2025).

Дослідження пропонує огляд викладання гендерних студій для магістрантів-філологів, акцентуючи увагу на міждисциплінарному підході, критичному мисленні та різноманітності перспектив. Гендерні студії є міждисциплінарною галуззю, що досліджує соціальні, культурні та політичні аспекти конструювання гендеру у спільстві, мові та мовленні.

349. **Tsapro G. Yu. Hedge Well in Television Interviews: Gender Aspect /** Г. Ю. Цапро // Синопис: текст, контекст, медіа. – 2013. – № 1. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5133> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядаються основні функції хеджу well у дискурсі інтерв'ю, а також гендерний аспект реалізації хеджу респондентами у комунікативних стратегіях і тактиках на матеріалі англомовного телевізійного інтерв'ю.

350. **Шовкопляс Г. Є. Пост-фемінізм: надати жінці слово /** Г. Є. Шовкопляс // Інтервали: 1918–1968–2018 (література/літературознавство) : збірник матеріалів XV Міжнародної літературознавчої конференції, Чернівці, 18–19 жовтня 2018 р. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2018. – С. 121–125. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24626> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті розглядається творчість американської письменниці українського походження Ірени Салецької-Коваль на прикладі її п'єси 2001 року, спочатку виданої під назвою «Поганські святі» (Pagan Saints), а згодом – «Лев і Левиця». Авторка досліджує історію жінки з поганою репутацією через призму життя її чоловіка, великої історичної постаті, яка мала значний вплив на кілька поколінь. П'єса демонструє складність репрезентації жіночих образів і соціальних суджень у художньому тексті, поєднуючи особистісні та історичні виміри.

351. **Яковлева І. В. Особливості гендерної психології жіночих образів у «народних» оповіданнях Марії Грінченко /** І. В. Яковлева // Молодий вчений. – 2021. – № 11(99). – С. 80–84. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41175> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті здійснено аналіз гендерної психології персонажів оповідань «для народного читання» Марії Грінченко (Загірньої) на матеріалі

неопублікованих оповідань «Зароблене щастя», «Наплакалась я сьогодні...» та ін. Гендерний підхід використано з метою доповнення традиційної інтерпретації творчості письменниці розкриттям особливостей підходу до зображення внутрішнього світу персонажів, обумовлених впливом біографічних чинників на процеси художнього осмислення авторкою фактичного матеріалу. Для аналізу обрано неопубліковані оповідання, оскільки вивчення автографів дає можливість простежити етапи створення тексту, водночас найповніше відбиваючи індивідуальні особливості писемного мовлення авторки. Як саме відбувалася спільна творча праця Марії Грінченко з її видатним чоловіком Борисом Грінченком, інші подробиці становлення української письменниці, дізнаємося з цих і подібних джерел. Встановлено, що оповідання зокрема піднімають теми тогочасного становища жінки в селянській общині.

352. Яковлева І. В. «Сестриця Галя» Б. Грінченка та «Семен» А. Платонова: спроба типологічного зіставлення гендерної психології персонажів / І. В. Яковлева // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – 2018. – № 37. – С. 148–155. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30428> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті проаналізовано в порівняльному аспекті структурну організацію змісту зразків малої прози «Сестриця Галя» Б. Д. Грінченка (1885) та «Семен» А. П. Платонова (1936). Виконаний з позиції гендерної психології аналіз дає можливість розглянути вищезазначені твори у психоаналітичній інтерпретації та розкрити різні рівні їх смислу, що досі перебували поза увагою дослідників. Також використання нових підходів уможливило розкриття стильової своєрідності кожного з цих двох авторів на прикладі реалізації близьких сюжетних ліній.

353. Яковлева І. В. Родина Грінченків і «жіноче питання» у загальному соціокультурному контексті початку ХХ ст / І. В. Яковлева // Українська біографістика. – 2018. – № 16. – С. 72–86. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30391> (дата звернення: 22.09.2025).

У статті досліджується розвиток жіночого руху на українських землях, розділених між двома імперіями, як логічного продовження загальнонаціональної боротьби за свободу. Особлива увага приділяється ролі Бориса та Марії Грінченків, які не лише теоретично осмислили «жіноче питання», а й виховали доньку Анастасію, що стала активною учасницею загальнолюдської боротьби за права людини та формування суспільства на принципах партнерства.

354. Яковлева І. В. Гендерна психологія персонажів повісті Бориса Грінченка «Сонячний промінь» / І. В. Яковлева // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство). – 2017.

У статті здійснено аналіз гендерної психології персонажів повісті Бориса Грінченка «Сонячний промінь». Гендерний підхід та психоаналіз використано з метою доповнення традиційної інтерпретації твору розкриттям інших рівнів його смислу. Встановлено, що в повісті «Сонячний промінь» Б. Грінченка яскраво виражена занепокоєність автора українською освітою за його історичного часу, актуальність проблеми просвіти та створені образи-архетипи Героя-Борця відповідно чоловічої та жіночої статей, втілені в Марку та Катерині, які кристалізуються із ходом численних подій у творі.

Іменний покажчик

- Ambros B. R., 37
Bilokon V., 76
Bohachevsky-Chomiak M., 34
Buturlina O., 34
Dovhal S., 34
Frotveit M., 57
Galiant G. V., 35
Hladchenko S., 35
Hudyma I., 84
Kalytiuk L., 67
Klynina T., 12
Kolosova O., 36
Lohvynenko H., 81
Lysokolenko T., 34
McCall Rosenbluth Frances (ed.), 12
Melnychenko O., 37
Menig L., 91
Pasko Y., 55
Popova S., 76
Reksha M., 67
Rosinska O., 77
Semeniuk A., 56
Shkodych A., 57
Sliepushova A., 96
Tsapro G., 56, 81
Tsapro G. Yu., 125
Tsapro H., 81
Zaitseva I., 55
Агеєва В. (предм.), 75
Агеєва В. (уклад.), 63
Агеєва В. (упоряд.), 67
Агеєва В. П., 58
Акіліна О. В., 98
Андрієвська М. І., 119
Андріюц Л. О., 13
Андрущенко В. П., 30
Антонов В. М., 13
Антонова Ю. В., 13
Астапцева Х. А., 58
Баширова О., 65
Баширова О., 59, 60
Баширова О. М., 101
Баширова О. М., 60, 98, 99, 100, 101
Беззуб Ю. В., 102
Безпальча Р., 38
Бех І. Д. (наук. ред.), 55
Бех І. Д. (ред.), 14
Бжезовська Т., 28
Бищенко Т. І., 60
Білик О., 38
Білінська М. М., 9
Бобрицька В. І., 14
Боброва Ю., 39, 89
Бовуар С., 39
Богачевська-Хом'як М., 48
Богдан Ж., 14, 31
Богульська І. М., 14
Бондар І., 15
Бондар О. Ю., 15, 61, 102, 103
Бондарева О. Є. (наук. кер.), 73
Бондаревська І. О., 48
Бондаренко К. Л., 15
Бондаровська В. М., 95
Борисенко О. А., 103
Бос П., 51
Бочелюк В. Й., 16
Бровко О. О., 103
Бугайчук А., 39
Буличев А. О., 104
Буличева Н. А., 104
Бурдастих М., 61
Бурячок Є., 41
Бутова Л. В., 89
Бучинська О., 61
Варикаша М., 16
Василенко В., 48
Васютинський В. О., 27
Вдовиченко Г., 19
Вербич Н. С., 61
Вертугіна В. М., 104
Висоцька Н. О., 62
Висоцька С. С., 103
Вишницька Ю., 62
Вінков В. Ю., 27
Власенко М., 62
Власенко О., 95
Вовк Н., 45
Вовчок Марко, 70
Волстоункрафт М., 89
Вольневич-Сломка К., 72
Гайдаш А., 63
Гайдаш А. В., 63
Гайденко В. (пер.), 17
Гайденко В. (ред.), 17
Гедьо А., 16
Герасименко Г. (ред.), 41
Гессел К., 64
Гиренко В. О., 50
Гладуш Н. Ф., 124
Глазунова О. О., 50
Голуб О., 64, 90
Голуб О. А., 9
Гончар Ю., 64, 78
Горгота О., 18
Горенко О. П., 77
Горностай П. П. (ред.), 29
Гришко В., 40
Грінченко Г. (наук. ред.), 51
Гріньова О. М., 105
Грубі Т. В., 105
Грузінова Л. (ред.), 28
Грущенко О. А., 104
Губін С. (упоряд.), 57
Губіна О. (упоряд.), 57
Давида О., 49
Давидюк О. О., 40
Давліканова О., 78
Даниленко В., 61
Даниленко С., 48
Данчук Ю. П., 18
Денк М., 63
Довженко Т., 105
Додонов Р. О., 114
Доній Н. Є., 64
Драч О., 18, 19
Драч О. О., 106, 107, 108, 109
Дубініна О., 65
Дудар М., 49, 65
Жадан С., 65
Жигун С., 66, 67
Жигун С. В., 109
Жуковська Г., 9, 42
Заболоцька Л. (уклад.), 28
Завацька Л. М., 95
Загурська С. М., 110
Загурська-Антонюк В. Ф., 9
Засць В., 19
Зайцева І. С., 116
Заярнюк І. Ю., 117
Зізік Б. (ред.), 92
Зорій Н. І., 20
Зубавіна І., 52
Іванова С. О., 20
Іванцова М. (упоряд.), 52
Ігнатович О. М., 21
Ільїна О. О., 21

- Кадубовська С., 68
 Калашник Н., 41
 Калашник Н. Г. (ред.), 48
 Калашник О. (упоряд.), 96
 Качуренко Ю. К. (упоряд.), 92
 Кизилова В. В., 69
 Кирилова Т. А., 69
 Кімел Майкл С., 52
 Кіпіані В. (уклад.), 70
 Кіпіані., 70
 Кісілюк Н., 70
 Кісь О. Р. (наук. ред.), 51
 Ключніченко О., 21
 Книшевицька Л. В., 110
 Кобринська Н., 85
 Кобченко К. А. (наук. ред.), 51
 Коваль Н., 21
 Ковальчук В. В., 111, 112, 113
 Ковальчук Н. Д., 113
 Ковшар О. В., 13
 Ковшар О. В. (ред.), 34
 Ковшова О., 53
 Козерод О. В., 10
 Козлова А., 22
 Кокун О. М., 19
 Колесник О. С., 114
 Колодій В. (пер.), 64
 Колодяжна К. В., 22
 Комісаров К. Ю., 115
 Кондратенко Р. В. (ред.), 13, 34
 Копильчак Х. С., 22, 70
 Кордик Н. (ред.), 96
 Коробка Л. М., 27
 Котлова Л. О., 22
 Коханова О., 41
 Коцун В., 58
 Кравець В. П., 23
 Кравченко Б. (ред.), 8
 Криворучко С. К., 71
 Кримець Л. В., 11
 Кротова Т. Ф., 111
 Кужільна Л. В., 34
 Кужільна Л. В. (ред.), 13, 34
 Кузнєцова Т., 78
 Кулачек О., 53
 Купрій Т., 105
 Курбан С. О., 71
 Куркуль Б. (худож.), 57
 Кухарчук Р. (упоряд.), 10
 Кущик І. В., 71
 Лабур О., 10
 Лашко М., 72
 Лашук Ю., 72
 Левченко К., 9, 42
 Левченко К. (ред.), 57, 96
 Левченко К. (упоряд.), 57, 96
 Левченко К. Б. (ред.), 11, 90
 Лілик І., 73
 Лівчук С., 40
 Лубинець К., 48
 Луценко В., 23
 Луценко Л. О., 73
 Лю Фань, 73
 Маєрчик М. (ред.), 49
 Мамчур І., 24
 Марухленко О. В., 114
 Маруценко О., 42
 Марценюк Т., 42, 91
 Марценюк Т. (упоряд.), 67
 Марченко О., 17
 Мачинська Н., 24
 Мельник Н. І., 25
 Мельник О. Є., 113
 Мельниченко О., 25
 Мельниченко О. В., 25, 75, 115
 Меніг Л. (пер.), 89
 Меніг Л. В., 114
 Мизнікова Т. В., 43, 74
 Михайлова О., 74
 Мінковська І., 26
 Міщенко О., 74
 Моковецька В., 26
 Морозова В., 17
 Москальов Д. П., 115
 Невмержицький О. А., 75
 Ніколаєнко С. М. (ред.), 55
 О'лір О., 65
 Огнев'юк В. О., 14
 Огнев'юк В. О. (наук. ред.), 55
 Огнев'юк В. О. (ред.), 14, 22
 Озірна Ж., 43
 Павленко Д., 75
 Павличко С., 75
 Пархоменко-Куцевіл О. І., 11
 Пасько Я. І., 116
 Перес К. К., 44
 Перлін Д. (ред.), 92
 Петренко О., 27
 Петренко О. Б., 27
 Петченко М. В., 50
 Пищуліна О. (наук. кер.), 51
 Плаксієнко А. Ю., 97
 Плат С., 75, 77
 Плахотнік О. (ред.), 49
 Плетка О. Т., 28
 Погорелов О., 78
 Погребняк І., 54
 Подоляк О., 44
 Поліщук Я., 76
 Польовик С., 54
 Полякова О., 33
 Попель Н. В., 115
 Попова К. О., 44
 Предборська А. (пер.), 17
 Пригодій С. М., 77
 Приходько В., 29
 Пугач А. Ю., 104
 Пчілка О., 66, 82
 Радченко К. В., 55
 Рибалка І. С., 45
 Ромазан О., 77
 Росінська О. А., 118
 Рябець К. А., 118
 Рябчук А., 55
 Савченко Ю. Ю., 117
 Саган Г., 30
 Сайчук Р., 45
 Салкуцан С. М., 11
 Санжаровський І., 53
 Саніахметова Н. О., 12
 Свящук А. Л., 92
 Семиколенова О. (ред.), 43
 Серєда Н., 31
 Сидоренко В., 12
 Скіпальська Г. (уклад.), 96
 Скорик М. М., 26
 Сміллі Е., 78
 Сніжко А. С., 118
 Солодовник Т., 31
 Сопілко І. М. (ред.), 11
 Спіцина Г., 45, 90
 Ставицька Л. О., 31
 Старовойт І., 78, 79
 Стріха М., 79
 Струс Л., 93
 Суліцький В. В., 117
 Тараненко О. О., 46
 Теличко К. Є., 31
 Терещенко Г., 48
 Терещенко М. В., 32
 Тищенко Т. В., 56
 Ткалич М. Г., 32
 Товкач І. Є., 33
 Трош С., 79
 Троянкер Л., 66

Тютюкіна А., 80
Тютюн В., 80
Улюра Г. А., 57
Федоришин Г. М., 33
Філоненко С., 82
Фулей Т., 93
Фурман В. В., 119
Хамедова О., 82, 83
Хамедова О. А., 82, 120, 121,
122
Хобта С., 84
Хорні К., 47
Хору́жа Л. Л. (наук. ред.), 55
Хору́жа Л. Л. (ред.), 14
Хотькіна О. Р., 97
Цапро Г. Ю., 47

Цапро Г. Ю., 84, 122, 123,
124
Цимбал Ю., 47
Червінська О. В. (ред.), 57,
70, 71
Черепаха К. (упоряд.), 96
Чернова А. (ред.), 51
Чорна О., 81
Чотарі В., 85
Чудакоров С., 43
Шаку́н Н. В., 113
Шапаренко М. (пер.), 47
Швець А., 85
Швидка І., 33
Шевченк Т., 64
Шевченко Т., 64

Шинкарюк А. І. (наук. кер.),
18
Шкіцька І. Ю., 85
Шмега К., 86
Шовкопляс Г. Є., 125
Шолота Х., 86
Штурхецький С. (ред.), 78
Щока О., 87
Ягодзінський С., 58
Яковенко І. В., 87
Яковлева І., 72, 88
Яковлева І. В., 125, 126
Ялова Л. І., 34
Ярманова Г. (ред.), 49
Яровий Р., 58